

**UCHWAŁA NR XLVII/424/21
RADY MIEJSKIEJ W NOWEJ SOLI**

z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie: przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami dla miasta Nowa Sól na lata 2021 – 2024”.

Na podstawie art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2002 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2021 poz. 710 ze zm.) po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program opieki nad zabytkami dla miasta Nowa Sól na lata 2021 - 2024, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Nowej Soli

Andrzej Petreczko

Załącznik do uchwały Nr XLVII/424/21
Rady Miejskiej w Nowej Soli
z dnia 25 listopada 2021 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

MIASTA NOWA SÓL

NA LATA 2021 – 2024

Opracowała:
mgr Agnieszka Dębska

Nowa Sól 2021

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	4
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	6
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	8
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	8
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	10
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	15
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)	15
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	17
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	27
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	29
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń	31
7. Założenia programowe	33
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami, ich kierunki działań i omówienie zadań	33
8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	38
9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	39
10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami	41

Aneksy

Aneks 1. Rejestr zabytków nieruchomych – wykaz

Aneks 2. Gminna ewidencja zabytków – wykaz

Załącznik

Założenia programowe – priorytety, kierunki działań i zadania

Wykaz skrótów

Dz. U. – Dziennik Ustaw

GEZ – gminna ewidencja zabytków

GPOnZ – gminny program opieki nad zabytkami

LWKZ – Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków

PPOnZ – powiatowy program opieki nad zabytkami

SWOT – ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (mocne, słabe strony, szanse i zagrożenia)

WEZ – wojewódzka ewidencja zabytków

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WKZ – Wojewódzki Konserwator Zabytków

WPOnZ – wojewódzki program opieki nad zabytkami

WUOZ – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

1. Wstęp

„Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Nowa Sól na lata 2021-2024” (zwany dalej „Gminnym programem opieki nad zabytkami”) stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego, zawartego w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021, poz. 710 ze zm.) i jest dokumentem będącym całościową strategią ochrony zabytków znajdujących się na obszarze gminy na okres najbliższych czterech lat. Jednakże zadania w nim wskazane nie wyczerpują katalogu wszystkich zagadnień związanych z problematyką ochrony zabytków w mieście Nowa Sól. Program realizowany będzie dostępnymi środkami prawnymi oraz finansowymi.

Zapewnienie opieki nad zabytkami przez władze samorządowe ma odmienny charakter od działań podejmowanych przez indywidualnych właścicieli zabytków. Samorząd ma możliwość i uprawnienia do kreowania polityki w stosunku do obiektów zabytkowych. Indywidualny właściciel dba o utrzymanie obiektu zabytkowego w jak najlepszym stanie. Natomiast podstawową rolę w zarządzaniu dziedzictwem kulturowym na danym terenie, według ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, odgrywają lokalne samorządy. Ze względu na prawny obowiązek ochrony wartości społecznie ważnych Miasto Nowa Sól posiada instrumenty prawne umożliwiające budowanie i poszerzanie świadomości społecznej w zakresie ochrony i opieki nad lokalnym dziedzictwem kulturowym.

„Gminny program opieki nad zabytkami” zakłada, że Gmina będzie wspierać działania właścicieli lub posiadaczy, a także podejmować samodzielne działania m. in. w celu zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania, zwiększenia atrakcyjności, wspierania inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na ten cel.

Zgodnie z art. 21 cytowanej ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Zaktualizowany wykaz Gminnej ewidencji zabytków Miasta Nowa Sól został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej: http://bip.nowasol.pl/content.php?cms_id=337|m=18

Przy tworzeniu programu opieki nad zabytkami wskazane jest korzystanie z metody oraz instrukcji Narodowego Instytutu Dziedzictwa, zawartych w opracowaniu pt. „Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny” (opublikowany m.in. w „Kurierze Konserwatorskim” 2009, nr 3). Według poradnika metodycznego „Gminny program opieki nad zabytkami” powinien odwoływać się do dokumentów zgrupowanych na trzech poziomach: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym (powiatowym, gminnym) i stanowią je różnego rodzaju strategie, studia oraz programy.

„Gminny program opieki nad zabytkami” – po zaopiniowaniu przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – został przedstawiony Radzie Miejskiej, w celu przyjęcia go uchwałą. Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych aktów planowania Miasta. Z realizacji zadań „Gminnego programu opieki nad zabytkami” – co dwa lata – Prezydent Miasta zobowiązany jest do sporządzenia sprawozdań i przedstawienia ich Radzie Miejskiej.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021, poz. 710 ze zm.) sporządzenie programu opieki nad zabytkami – istotnego instrumentu ochrony zabytków – należy do ustawowych obowiązków samorządu gminnego. Zasadnicze cele programu opieki nad zabytkami, które określa powyższa ustawa to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej, w planach rozwoju regionalnego i lokalnego;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na ochronę i opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Programy opieki nad zabytkami winny być postrzegane jako instrument polityki samorządowej. Ich uchwalenie, poprzedzone wyrażeniem opinii przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, ma przy tym charakter obligatoryjny. Nie mają one jednak statusu aktów prawa miejscowego – nie mogą stanowić samodzielnej podstawy rozstrzygnięć władczych względem jednostek spoza aparatu administracji publicznej.

Zespół ekspertów, opracowujący „Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny”, wyraził pogląd, iż: *„(...) Program opieki nad zabytkami powinien pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Wskazane w programie działania powinny być skierowane na poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Jednocześnie mogą przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności regionów, podniesienia konkurencyjności oferowanych produktów turystycznych, a także szerszego od dotychczasowego wykorzystania potencjału związanego z zachowanym dziedzictwem kulturowym (...).”*

Przyjęta metoda opracowania gminnych programów opieki nad zabytkami, zgodnie z zaleceniami ekspertów, powinna obejmować następujące etapy postępowania:

1. Faza rozpoznawcza – zebranie i analiza istniejących materiałów o charakterze strategicznym i planistycznym oraz rozpoznanie zasobu dziedzictwa kulturowego gminy.
2. Faza analiz i wniosków – analiza stanu zasobu zabytkowego gminy.
3. Faza programowania – określenie priorytetów, kierunków działań i zadań wraz z odpowiednim ku temu instrumentarium (w tym finansowym).

<https://www.nid.pl/upload/iblock/5b9/5b969b15ceca07b4ed33ae2020cde48e.pdf>

„Gminny program opieki nad zabytkami” stanowi całościową i wieloletnią strategię ochrony zabytków, położonych w granicach administracyjnych Miasta Nowa Sól. Program opieki nad zabytkami – już z samej ustawowej definicji – jest dokumentem wymagającym cyklicznej aktualizacji.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

W preambule Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej podkreśla się istnienie po stronie narodu polskiego (tzn. wszystkich obywateli Rzeczypospolitej) obowiązku przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku. Art. 5 stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. W myśl art. 6 Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (ust. 1), oraz udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym (ust. 2)

<https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020, poz. 713 ze zm.) do zadań własnych gminy należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności dotyczących sfery kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W tym przypadku dla gminy instrumentami realizacji interesu publicznego są m.in. uchwalanie dokumentów strategicznych i programowych, w tym sporządzanie i uchwalanie planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto utrzymywanie jednostek specjalistycznych w zakresie muzealnictwa oraz działania właścicielskie wobec zabytków stanowiących własność gminy i jej jednostek <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19900160095/U/D19900095Lj.pdf>

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021, poz. 710 ze zm.) znacznie rozszerzyła kompetencje samorządów, dając im różnorodne możliwości działań w sferze ochrony zabytków. Weryfikacja tych działań należy do administracji rządowej, tzn. wojewody, w imieniu którego zadania i kompetencje wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Obowiązujące przepisy prawa, obok wpisu do rejestru zabytków dokonywanego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków i uznania zabytku za pomnik historii przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polski, właśnie samorządom gminnym umożliwiły wyznaczenie dwóch dodatkowych form ochrony zabytków, czyli określenie formy ochrony poprzez zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz utworzenie parku kulturowego. Wzmiankowana ustawa nakłada na organy samorządowe obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury. <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20031621568/U/D20031568Lj.pdf>

Art. 4 tejże ustawy stwierdza, że:

„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.”*

Art. 5 określa w sposób otwarty kwestię opieki nad zabytkami:

„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;*
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;*
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;*
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;*
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”*

Ochrona zabytków, w przeciwieństwie do opieki nad zabytkami, realizowana jest przez organy administracji publicznej, czyli administracji rządowej i samorządowej, działające w publicznym interesie, zgodnie z przypisanymi im ustawowo kompetencjami. Należy przy tym zauważyć, że zacytowane przepisy odnoszą się zarówno do ochrony zabytków, jak i opieki nad zabytkami. Rozróżnienie to ma doniosłe znaczenie, gdyż ochrona dotyczy władczej ingerencji, natomiast opieka polega na działalności

faktycznej, stanowiąc obowiązek każdego właściciela i posiadacza zabytku. Jednocześnie zaznaczyć trzeba, że samorzady również są właścicielami i posiadaczami obiektów zabytkowych.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Dokumenty, do których odwołuje się „Gminny program opieki nad zabytkami” zgrupowano na trzech poziomach: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym (gminnym). Stanowią je różnego rodzaju strategie, studia i programy.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Pierwszy „Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami” Rada Ministrów przyjęła uchwałą w dniu 24 czerwca 2014 roku. Dokument ten, będący kluczowym instrumentem planowania strategicznego w dziedzinie ochrony zabytków, obowiązywał w latach 2014-2017.

Uchwałą nr 82 z dnia 13 sierpnia 2019 roku Rada Ministrów przyjęła „**Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022**”. Dokument ten został opracowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy udziale i pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków. To główny dokument strategiczny, który określa cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

Na szczeblu lokalnym i regionalnym analogiczną rolę powinny pełnić gminne, powiatowe i wojewódzkie programy opieki nad zabytkami, o których mowa w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Cele i kierunki działania w tych programach powinny być określone samodzielnie przez te jednostki, mając na względzie wcześniej ustalone uwarunkowania faktyczne występujące na danym terenie (m.in. rozpoznanie zasobu, jego wartościowanie, stan zachowania). Zarządzanie dziedzictwem zawsze wymaga bowiem świadomego, odpowiedzialnego i przemyślanego podejmowania decyzji opartych na rzetelnej i gruntownej wiedzy. Stąd takie znaczenie ewidencji zabytków oraz pozostałej dokumentacji konserwatorskiej, a także inne analizy dotyczące dziedzictwa materialnego i niematerialnego na danym obszarze.

Jednakże „Program 2019-2022” powinien być uwzględniany, zgodnie z art. 18 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. cytowanej ustawy, w koncepcjach, strategiach, analizach, planach, studiach, w szczególności przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Cel główny krajowego dokumentu na lata 2019-2022 to:

„*Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami*”, który realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działań:

Cel szczegółowy 1 „*Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego*”

Kierunki działania:

1.1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.

1.1.1. Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

1.1.2. Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym.

1.1.3. Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach.

1.1.4. Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

1.2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

1.2.1. Wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich.

1.2.2. Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich.

1.2.3. Wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego.

1.2.4. Powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

Cel szczegółowy 2 „*Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami*”

Kierunki działania:

2.1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.

2.1.1. Upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnianie przez bazę wiedzy).

2.2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

2.2.1. Podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje.

Cel szczegółowy 3 „*Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego*”

Kierunki działania:

3.1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości.

3.1.1. Kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami.

3.1.2. Tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3.2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

3.2.1. Program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

Podsumowując, „Program 2019-2022” ma tworzyć warunki niezbędne do realizacji opieki nad zabytkami na szczeblu krajowym oraz lokalnym. Jest to niewątpliwie dokument strategiczny, odnoszący się do działania administracji publicznej w ochronie zabytków. Podstawowym z punktu widzenia praktycznego elementem systemu zarządzania dziedzictwem są natomiast programy opieki

<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20190000808/O/M20190808.pdf>

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

„Gminny program opieki nad zabytkami” w swych założeniach jest zgodny z następującymi dokumentami:

- na poziomie województwa lubuskiego

Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą nr XXXIII/454/21 z dnia 21 czerwca 2021 roku przyjął **„Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2021-2024”**. Głównym celem tego dokumentu jest kontynuowanie założeń z lat 2009-2012, 2013-2016 i 2017-2020, a w szczególności realizacja wizji określającej założenia służące ochronie i opiece nad zabytkami. Zadaniem strategicznym pozostaje zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla kształtowania tożsamości województwa lubuskiego. Autorzy Programu zakładają m. in. skuteczniejszą ochronę zabytków. Za wdrożenie i monitoring realizacji wyznaczonych działań odpowiedzialny jest Zarząd Województwa Lubuskiego. Urząd Marszałkowski będzie mógł:

- ujmować w rocznych budżetach środki na dotacje prac przy zabytkach,
- wspierać działalność naukowo-badawczą, edukacyjną i popularyzującą dziedzictwo kulturowe np. w zakresie konferencji, szkoleń, eventów, warsztatów i wydawnictw,
- współorganizować i koordynować imprezy na poziomie wojewódzkim np. Europejskie Dni Dziedzictwa i Nocy Muzeów.

Obowiązujące cele, priorytety, kierunki działań wojewódzkiego programu na lata 2021-2024:

https://bip.lubuskie.pl/system/obj/51289_454_-_uch_i_zal.pdf

Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 23 kwietnia 2018 roku podjął uchwałę nr XLIV/667/18 w sprawie uchwalenia **„Planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski”** (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2018, poz. 1163).

Plan nie jest aktem prawa miejscowego i nie narusza uprawnień gmin w zakresie miejscowego planowania przestrzennego. Nie stanowi również podstawy prawnej wydawania decyzji administracyjnych. Cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa sformułowane zostały w oparciu o istniejące uwarunkowania, z uwzględnieniem pożądanego kształtu przestrzeni regionalnej i rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w perspektywie obowiązywania planu.

W „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego” przyjęto założenia wynikające z programów opieki nad zabytkami województwa lubuskiego, m. in. w zakresie powołania parków kulturowych, a także realizacji szlaków turystycznych oraz wskazano najważniejsze zabytki o znaczeniu europejskim i ponadregionalnym. Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego wymaga szeregu różnych działań, m.in.:

1. Systematyczne aktualizowanie informacji o zabytkach regionu przez uzupełnianie portalu internetowego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
2. Włączenie systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w procesy gospodarcze i rynkowe w drodze kompromisu między zasadami ochrony a wymogami i prawami ekonomii.
3. Aktywne przyciąganie inwestorów dla zagospodarowania zabytków poprzez stosowanie zachęt inwestycyjnych, skuteczną pomoc publiczną i kreowanie partnerstwa publiczno-prywatnego.
4. Poszerzanie ofert turystycznych na bazie dziedzictwa kulturowego poprzez szerokie udostępnianie zabytków (szlaki kulturowe), łączenie różnych imprez z miejscowymi obiektami zabytkowymi.
5. Wspieranie turystyki wiejskiej opartej m.in. o gospodarstwa agroturystyczne, imprezy typu „Święto chleba” (Bogdaniec), „Dzień pieroga” (Budachów) itp.
6. Kreowanie symbolicznego wizerunku miejscowości przez określony, charakterystyczny zabytek, czy element dziedzictwa niematerialnego.
7. Kontynuowanie owocnego współdziałania wojewódzkiego urzędu konserwatorskiego i władz samorządowych w organizowaniu Dni Ochrony Zabytków i Europejskich Dni Dziedzictwa.
8. Poszerzanie zakresu społecznej edukacji przez wspieranie lokalnych inicjatyw związanych z popularyzowaniem dziedzictwa kulturowego.
9. Poszerzanie edukacji dzieci i młodzieży ukierunkowanej na kształcenie patriotyzmu lokalnego w formie „małej ojczyzny” z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego.

10. Promowanie i wspieranie wszelkich inicjatyw zmierzających do wykorzystania dziedzictwa kulturowego (turystyka, zagospodarowanie zabytków), a przez to aktywizacja lokalnych społeczności, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwoju alternatywnych źródeł dochodu, szczególnie na wsi.
11. Wspieranie działań popularyzatorskich w atrakcyjny sposób – lokalne wydarzenia z przeszłości (muzea) oraz wiedzę o dawnych rzemiosłach, zajęciach, obyczajach, kuchni wiejskiej itp. (skanseny w Ochli i Bogdańcu).
12. Wspieranie muzeów w działaniach popularyzujących, poprzez wystawy i imprezy, walory dziedzictwa kulturowego, lokalną tradycję i historię.

https://bip.lubuskie.pl/689/Plan_Zagospodarowania_Przestrzennego_Wojewodztwa_Lubuskiego_wraz_z_planami_zagospodarowania_przestrzennego_miejskiego_obszaru_funkcjonalnego_osrodka_wojewodzkiego_Zielona_Gora_i_Gorzow_Wlkp_28Dz_Urz_Woj_Lub_2018_1163_29/#

Sejmik Województwa Lubuskiego przyjął uchwałą nr XXVIII/397/21 z dnia 15 lutego 2021 roku **„Strategię rozwoju województwa lubuskiego 2030”**.

Jednym z zadań wyznaczonych w dokumencie strategicznym jest realizacja zrównoważonego rozwoju oraz gospodarki zasobami, do których zaliczono również walory dziedzictwa kulturowego. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego założono m. in. działania w wymiarze społecznym polegające na aktywizacji świadomości sprzyjającej zachowaniu i ochronie zabytków. Do głównych celów strategii zaliczono m.in. wspomaganie procesów rewitalizacji miast i obszarów wiejskich oraz promocję walorów tych założeń. W tym zakresie uwzględniono problematykę obszarów o wysokich walorach kulturowych i przyrodniczych.

Dokument zwraca uwagę na potrzebę lepszego wykorzystania walorów regionu, w tym kulturowych, stanowiących zasób województwa, jako istotny czynnik rozwoju potencjału społecznego i gospodarczego.

https://bip.lubuskie.pl/system/obj/50184_Uchwała_Nr_XXVIII-397-21_Sejmiku_Wojewodztwa_Lubuskiego_w_sprawie_przyjecia_Strategia_Rozwoju_Wojewodztwa_Lubuskiego_2030.pdf

„Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020” jest dokumentem istotnym z punktu widzenia finansowania opieki nad zabytkami – został przyjęty przez Zarząd Województwa Lubuskiego uchwałą nr 9/103/15 z dnia 20 stycznia 2015 roku.

27 kwietnia 2021 roku Zarząd Województwa Lubuskiego przyjął aktualizację „Harmonogramu naboru wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 na 2021 rok.”

Zgodnie ze zmianą Harmonogramu w 2021 roku zaplanowano 18 konkursów na łączną kwotę 66 400 000,00 zł, tj. 6 konkursów z EFRR na kwotę dofinansowania UE 30 700 000,00 zł oraz 12 konkursów z EFS na kwotę dofinansowania UE 35 700 000,00 zł (w tym: 3 konkursy dla Instytucji Pośredniczącej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry na łączną kwotę dofinansowania UE 9 200 000,00 zł).

Uaktualnione informacje na temat naborów są publikowane na stronie www.rpo.lubuskie.pl oraz na portalu www.funduszeuropejskie.gov.pl.

- na poziomie powiatu nowosolskiego

„Powiatowy program opieki nad zabytkami dla powiatu nowosolskiego na lata 2020-2023” został przyjęty przez Radę Powiatu Uchwałą Nr XX/144/2020 z dnia 9 kwietnia 2020 roku (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2020, poz. 1124). Program adresowany jest do mieszkańców powiatu, w tym prywatnych właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, władz samorządu terytorialnego a także do miejscowych organizacji mogących w praktyce zastosować się do nakreślonych postulatów i możliwości działań.

Priorytety, kierunki działań i zadania powiatowego programu opieki nad zabytkami:

Priorytet 1. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Nowosolskiego.

Cel: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania:

- Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczenie przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków).
- Prowadzenie systematycznego monitoringu stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych.
- Oznakowanie zabytków rejestrowych, które jeszcze nie posiadają odpowiednich tabliczek.
- Aplikowanie o środki zewnętrzne na remonty, renowacje, restauracje, rewitalizację zabytków.
- Poprawa dostępności do obiektów dziedzictwa kulturowego, także za pomocą dedykowanych e-usług, ułatwień dla osób z niepełnosprawnościami.
- Wspieranie działań promocyjnych zarówno powiatu jak i organizacji społecznych odpowiednie oznakowanie zabytków, odpowiednie wyeksponowanie zabytków

Cel: Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne:

- Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp.
- Opracowanie projektu rewaloryzacji oraz naprawa (w nawiązaniu do historycznych) nawierzchni ulic i ciągów pieszych w obrębie zabytkowych śródmieść.

Cel: Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami:

- Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną.
- Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną.
- Wspieranie utrzymywania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów (np. poprzez realizację Hallandzkiego Modelu Konserwacji Zabytków, w myśl zasady „ratować zabytki, ratować pracę, ratować rzemiosło”).
- Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa drewnianego oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach.
- Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci.

Priorytet 2. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz jego promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców Powiatu Nowosolskiego.

Cel: Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowaniem lub realizowanym procesem inwestycyjnym:

- Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków (z zastosowaniem komputerowej bazy danych).
- Wykonywanie prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, badania historyczno-architektoniczne, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego).
- Finansowanie wykonania inwentaryzacji architektoniczno-konserwatorskiej zagrożonych obiektów zabytkowych.

Cel: Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym powiatu:

- Opracowanie systemu informacji analogowej i cyfrowej dotyczącej potencjału i zasobów dziedzictwa kulturowego – strona internetowa, dedykowana aplikacja, foldery promocyjne i inne nośniki promocyjne.
- Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy.
- Opracowanie i wytyczenie szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych, ekologicznych udostępniających zasoby historyczno-przyrodnicze.

Cel: Promocja oraz edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego:

- Kreowanie wizerunku powiatu, w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego i lokalną tożsamość mieszkańców.
- Upowszechnianie edukacji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego w placówkach oświatowo-wychowawczych i innych.
- Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw kulturotwórczych w zakresie podtrzymania miejscowych tradycji folklorystycznych.

Cel: Wzbudzenie zainteresowania historią i kulturą materialną regionu zapisaną w dziełach architektury, budownictwa, lokalnej tradycji:

- Współpraca ze stowarzyszeniami lokalnymi podejmującymi problematykę historii i dziedzictwa kulturowego.
- Współorganizacja imprez kulturowych oraz podjęcie działań mających na celu wykreowanie imprezy (festynu) o znaczeniu ponadregionalnym.
- Organizacja konkursów fotograficznych o lokalnym temacie przewodnim (pejzaż, architektura, ludzie, wydarzenia).
- Współorganizacja konkursów plastycznych związanych z kulturą lokalną (obrazy, makiety) oraz zaprojektowanie kieszonkowego przewodnika turystycznego powiatu z uwzględnieniem obiektów zabytkowych i kulturowych.

Cel: Turystyczna promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego:

- Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, samochodowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego.
- Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.
- Zamieszczenie na stronie internetowej powiatu informacji o publikacjach dotyczących zabytków powiatu, tradycji ludowej, lokalnych zwyczajów, legend, historycznych wydarzeń oraz ich promocja w tradycyjnej formie.
- Podejmowanie działań na rzecz udzielania wsparcia dla wzmocnienia pozycji punktów informacji turystycznej.

Priorytet 3. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel: Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego:

- Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy.
- Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji).
- Opracowanie i przyjęcie przez gminy powiatu nowosolskiego gminnych ewidencji zabytków oraz programów opieki nad zabytkami.
- Wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, dotyczących dziedzictwa kulturowego.

Cel: Podejmowanie działań mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, z uwzględnieniem walorów kulturowych:

- Przeciwdziałanie nielegalnym przebudowom budynków mieszkalnych o cechach zabytkowych, prowadzącym do zanikania cech tradycyjnych zabudowy.
- Prowadzenie działań ukierunkowanych na rzecz aktywizacji i edukacji lokalnych społeczności w ramach wspólnego dziedzictwa kulturowego.
- Współpraca z sektorem usług działających w sferze dziedzictwa kulturowego oraz lokalnymi mediami.

<https://prawomiejscowe.pl/api/file/GetZipxAttachment/62/1498895/preview>

„Strategia rozwoju powiatu nowosolskiego na lata 2015-2025” jest najważniejszym dokumentem określającym kierunki rozwoju powiatu, a jej celem jest wskazanie misji, wizji oraz celów strategicznych.

Strategia jest dokumentem kierowanym do dwóch głównych kategorii adresatów. Pierwsi adresaci są „wewnątrz” powiatu: to społeczność lokalna, poszczególne gminy, organizacje, interesariusze, podmioty gospodarcze. Drugi adresaci są zaś „na zewnątrz” – strategia pokazuje potencjalnym inwestorom, partnerom powiatu, samorządowi województwa spójny wizerunek powiatu i jego misję, a przez to uwiarygodnia jego obraz jako partnera i potencjalnego projektodawcę.

Przyjęto dwa cele o charakterze strategicznym: „Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu nowosolskiego” oraz „Rozwój zasobów ludzkich oraz poprawa potencjału społecznego powiatu nowosolskiego”.

Jednakże dziedzictwo kulturowe znalazło się tylko w zadaniu I.IV.2: „Wsparcie działań dotyczących rewitalizacji obiektów zabytkowych na terenie powiatu nowosolskiego”:

https://bip.powiat-nowosolski.pl/system/obj/3044_Strategia_Rozwoju_Powiatu_2015-2025.pdf

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Niniejszy „Gminny program opieki nad zabytkami” w szczególności opiera się na dokumentach, programach i strategiach opracowanych na poziomie Miasta Nowa Sól.

Uchwałą nr XXI/164/12 z dnia 24 lutego 2012 roku Rada Miejska w Nowej Soli przyjęła **„Strategię rozwoju Gminy Nowa Sól – Miasto na lata 2012-2022”**.

Strategia rozwoju jest dokumentem zawierającym podstawowe wytyczne dotyczące kierunków rozwoju miasta ujętych w cele strategiczne i planowane zadania.

1. Cel strategiczny: Rozwój stref aktywności gospodarczej poprzez przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych, rewitalizację terenów przemysłowych oraz budowę i modernizację infrastruktury technicznej towarzyszącej

- Zadanie strategiczne: Zagospodarowanie i aktywizacja terenów przemysłowych w Nowej Soli.

2. Cel strategiczny: Dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, rozwój edukacji ustawicznej oraz szkolnictwa ponadgimnazjalnego wysokiej jakości

- Zadanie strategiczne: Nowosolska oświata na wysokim poziomie.

3. Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury technicznej pod potrzeby mieszkaniowe oraz przygotowanie nowych terenów budownictwa mieszkaniowego

- Zadanie strategiczne: Nowa Sól atrakcyjnym miejscem do zamieszkania.

4. Cel strategiczny: Rozwój współpracy z samorządami gminnymi głównie w obszarze funkcji mieszkaniowych i terenów inwestycyjnych oraz edukacji i komunikacji

- Zadanie strategiczne: Współpraca na poziomie ponadlokalnym na płaszczyźnie społeczno-gospodarczej.

5. Cel strategiczny: Rozwój komunikacji wewnętrznej i ponadlokalnej, drogowej, kolejowej, rzecznej oraz transportu publicznego

- Zadanie strategiczne: Efektywne rozwiązania komunikacyjne na terenie Miasta Nowa Sól o znaczeniu lokalnym i regionalnym.

6. Cel strategiczny: Wsparcie utworzenia inkubatora przedsiębiorczości, parku naukowo-technologicznego oraz innych instrumentów polityki progospodarczej

- Zadanie strategiczne: Nowa Sól regionalnym centrum rozwoju.

7. Cel strategiczny: Rozwój oferty kulturalnej na potrzeby lokalne oraz modernizacja i rozbudowa domu kultury

- Zadanie strategiczne: Bogata oferta kulturalno-artystyczna w nowoczesnych obiektach.

8. Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury turystycznej nadodrzańskiej oraz produktu turystycznego w oparciu o rzekę Odrę, budowa ścieżek rowerowych, włączanie się w produkty turystyczne ponadlokalne

- Zadanie strategiczne: Zrewitalizowana dzielnica portowa w zabytkowej części miasta Nowa Sól oraz przystań turystyczna na Odrze.

9. Cel strategiczny: Poprawa warunków uprawiania rekreacji i wypoczynku poprzez tworzenie placów rekreacji przy osiedlach mieszkaniowych

- Zadanie strategiczne: Atrakcyjne obiekty sportowo-rekreacyjne i wypoczynkowe w mieście.

10. Cel strategiczny: Poprawa bezpieczeństwa publicznego

- Zadanie strategiczne: Bezpieczna Nowa Sól.

11. Cel strategiczny: Rozwój instrumentów polityki prozdrowotnej i społecznej

- Zadanie strategiczne: Centrum pracy socjalnej i ochrona zdrowia.

http://www.bip.nowasol.pl/content.php?cms_id=156%7C%7Cm=18

Rada Miejska w Nowej Soli przyjęła **„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowa Sól – Miasto”** uchwałą nr XXXV/276/16 z dnia 27 października 2016 roku i zmieniła je uchwałą nr LVI/472/18 z dnia 25 stycznia 2018 roku.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, nie jest aktem prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną gminy. Studium jest wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych i służy koordynacji ustaleń tych planów. Studium ma charakter aktu kierownictwa wewnętrznego – zobowiązuje władze samorządowe do określonej w nim polityki przestrzennej.

Studium stanowi dokument zawierający syntetyczny zestaw podstawowych informacji na temat środowiska przyrodniczego i kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego, a także funkcjonowania systemów komunikacyjnych i infrastruktury przestrzennej. Uwzględnia uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa. Celem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, po uprzednim rozpoznaniu uwarunkowań rozwoju gminy.

http://www.bip.nowasol.pl/content.php?cms_id=233|m=18

Uchwałą nr XXXII/228/16 Rada Miejska w Nowej Soli z dnia 17 sierpnia 2016 roku przyjęła „**Lokalny program rewitalizacji na lata 2016-2023**”, który jest kontynuacją i jednocześnie rozwinięciem założeń i działań ujętych w „Lokalnym programie rewitalizacji dla Śródmieścia Miasta Nowa Sól na lata 2009-2015”. Uchwałą nr XXV/205/20 z dnia 26 marca 2020 roku Rada Miejska przyjęła aktualizację „Lokalnego programu rewitalizacji na lata 2016-2023”.

Jest to dokument o charakterze operacyjnym, którego podstawowym założeniem jest wyznaczenie ram dla skutecznej interwencji publicznej ukierunkowanej na wyznaczone obszary zdegradowane. Po szczegółowej analizie wyznaczono następujące zadania:

Obszar Odra – projekty rewitalizacji

1.1 Przebudowa budynku mieszkalnego na „Centrum informacyjne obszaru Dolina Środkowej Odry” w Nowej Soli.

1.2 Muzeum Odry – wykorzystanie pomnika dziedzictwa kulturowego dla lokalnych celów edukacyjno-dydaktycznych oraz rozwoju turystyki.

1.3 RE-ODRA – kompleksowa rewitalizacja obszarów pofabrycznych w Nowej Soli.

1.4 Modernizacja obiektu „Willa Gruschwitza” – adaptacja na potrzeby szkoły muzycznej.

1.5 „ODRA MOŻLIWOŚCI” – program aktywizacji przedsiębiorczości odrzańskiej.

1.6 Odra – pierwsze kroki.

1.7 Odra – rzeka kultury – stworzenie w dzielnicy portowej przestrzeni do plenerowej kultury industrialnej.

1.8 Rewaloryzacja Parku Odry.

1.9 Nowosolscy Detektywi w Labiryncie Nauki.

1.10 Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (edycje 2017-2020).

1.11 Rozbudowa Centrum Sportowo-Rekreacyjnego.

1.12 Budowa przystani rowerowej na działek nr 702 i nr 701 przy ulicy Zjednoczenia w Nowej Soli.

1.13 Rozbudowa Centrum Sportowo-Rekreacyjnego poprzez budowę placu trampolin terenowych dla dzieci, młodzieży i seniorów.

1.14 Integracja i aktywizacja mieszkańców w oparciu o zasoby krytej pływalni.

1.15 Promocja aktywnego stylu życia w oparciu o nowopowstałą infrastrukturę rowerową.

1.16 Promocja sportu i aktywnego stylu życia poprzez organizację syklubu imprez.

Obszar Dozamet – projekty rewitalizacji

2.1 Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie nowosolskim (edycje 2017-2020).

2.2 Zagospodarowanie terenu przy os. Kopernika tzw. „Kolonія hutnicza”.

http://www.bip.nowasol.pl/content.php?cms_id=356|m=18

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Według definicji ustawowej „*krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, która zawiera wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze*”. Środowisko kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki są nie tylko materialnym świadectwem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kulturowego może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a tym samym do poprawy jakości życia jej mieszkańców. Krajobraz kulturowy gminy stanowią obszary i obiekty o szczególnym znaczeniu.

Zadaniem niniejszego opracowania nie jest też dokonywanie nowych ustaleń naukowych, analiz historycznych, porównawczych czy polemika z dotychczasowymi pracami. Z tych powodów charakterystyka zasobu kulturowego nastawiona jest w głównej mierze na wskazanie tych obiektów i zabytkowych zespołów, które w znaczącym stopniu decydują o wizerunku Gminy – Miasta Nowa Sól.

Zabytki zlokalizowane na terenie miasta zostały kilkakrotnie omówione i scharakteryzowane w różnego typu opracowaniach w językach niemieckim i polskim. Na bardzo liczną bibliografię składają się zarówno dokumentacje historyczno-konserwatorskie, opracowania o charakterze studialnym, jak również wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe. Dla potrzeby pierwszego „Gminnego programu opieki nad zabytkami”, który obowiązywał w latach 2011-2015 wykorzystano zarówno publikacje (m.in. monografie, publikacje naukowe i popularnonaukowe), jak też dokumentacje historyczno-konserwatorskie (karty ewidencyjne zabytków) udostępnione w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze. Ocena zachowanej historycznej substancji zabytkowej z terenu miasta oraz weryfikacja istniejącej gminnej ewidencji zabytków dokonana została także po przeanalizowaniu historycznego materiału kartograficznego, m.in. map miasta z 1753, 1782 i około 1830 roku, map kolonii braci morawskich sprzed 1757 i 1774 roku, niemieckiej mapy topograficznej z lat 1892-1893, uaktualnionej w latach 30. XX wieku, oraz planów miasta z 1939 i 1941 roku. Do celów pierwszego opracowania posłużono się również źródłami archiwalnymi, tj. dokumentacją budowlaną sprzed 1945 roku (akta Baupolizei), przede wszystkim znajdującą się w zasobach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze, a częściowo również w Muzeum Miejskim w Nowej Soli. Niezwykle przydatne okazały się także materiały ikonograficzne, wśród których wskazać należy przede wszystkim rysunki Friedricha Bernharda Wenera z około poł. XVIII wieku oraz fotografie i pocztówki sprzed 1945 roku.

W pierwszym „Gminnym programie opieki nad zabytkami” bardzo szczegółowo opisano historię miasta i wnikliwie scharakteryzowano jego zabytki:

http://bip.nowasol.mserwer.pl/content.php?cms_id=337%7C%7Cm=18

Krótki zarys historii miasta

Początki Nowej Soli sięgają 1563 roku, kiedy to cesarz Ferdynand I Habsburg, aby uniezależnić Śląsk od dostaw soli z Rzeczpospolitej, rozkazał na gruntach cesarskich nad Odrą koło wsi Modrzyca założyć osadę warzelników. Przeznaczona do uzdatniania sól morska miała pochodzić z Bretanii, a do warzelnicy trafiać przez Szczecin drogą rzeczną. Osada ta otrzymała nazwę: „Nowa Sól pod Modrzycą” (Zum Neuen Saltze bei Moderitz) i z czasem przyjęła się nazwa „Neusaltz”, a później „Neusalz” – Nowa Sól. Ulokowano ją nad lewym ramieniem Odry, która rozwidła się w tym miejscu tworząc zalesioną wyspę, zwaną „Małym Laskiem”. W 1592 roku część tego ramienia zasypano, pozostawiając odnogę zwaną „starą Odrą” (dzisiejszy basen portowy). Wraz z warzelnią soli powstały port i stocznia.

Pierwotna osada skupiała się przy obecnej ul. Moniuszki, stanowiącej część starego traktu prowadzącego z Otynia przez Modrzycę, Koserz, Stare Żabno do przeprawy na Odrze w Kiełczu i do Przyborowa. W skład zabudowy pierwotnej osady wchodziła warzelnia i obiekty zgrupowane przy niej wokół placu, zamkniętego od północnego-zachodu dzisiejszą ul. Pocztową, a od północnego-wschodu – południowym odcinkiem obecnej ul. Szerokiej. W 1573 roku osada została zniszczona przez powódź, a następnie odbudowana w konstrukcji murowanej. Powstał wówczas m.in. cesarski urząd solny (1574-1575), którego wygląd znany jest z rysunku F. B. Wenera z około 1751 roku. Relikty tego obiektu przetrwały do czasów obecnych w budynku przy ul. Moniuszki 3, pełniącego od 1820 do 1945 r. funkcję ratusza. Od wspomnianego urzędu wywodzi się najstarsza historyczna nazwa ul. Moniuszki, czyli „Urzędowa” (niem. Amts-Gasse).

Pod koniec XVI wieku nastąpił rozwój terytorialny osady i wzrost liczby mieszkańców. Jednym z przejawów tego procesu była budowa w latach 1591-1596 na terenie osady kościoła ewangelickiego (ob. kościół rzymsko-katolicki parafialny pw. św. Michała Archaniola), który miał zastąpić użytkowany dotychczas przez mieszkańców kościół w Rudnie. Fundatorem świątyni był cesarski zarządca solny

Daniel Preuss. Z końca XVI stulecia pochodzą także najstarsze wzmianki o gospodzie przy zachodnim odcinku Amts-Gasse, należącej wówczas do Zachariasza Ringa. W drugiej połowie XVIII wieku wzniesiono na jej miejscu murowany budynek gospody zwanej „Pod Żółtą Gwiazdą” (ob. ul. Odrzańska 12).

Dnia 21 lutego 1654 roku istniejący na terenie nowosolskiej osady kościół ewangelicki zamknięto i przekazano katolikom. W ręce protestantów świątynia nigdy już nie powróciła. W czwartej ćwierci XVII wieku istotnym zmianom uległa architektura zewnętrzna kościoła: w 1688 roku od strony północnej dostawiono kaplicę Świętego Krzyża, a w 1699 roku wieżę zwieńczono okazałym hełmem z dwoma latarniami. W 1699 roku ufundowano szkołę katolicką. W sprawozdaniu z wizytacji w 1670 roku wzmiankowany jest budynek plebanii, pochodzący zapewne jeszcze z okresu przynależności kościoła do protestantów. Mieszkał w nim proboszcz parafii, mimo że tutejszy kościół był kościołem filialnym i podlegał parafii w Rudnie (samodzielną parafię w Nowej Soli ustanowiono dopiero w 1731 roku). Na otaczającym kościół cmentarzu chowano mieszkańców obydwu chrześcijańskich wyznań, co potwierdza wizytacja z lat 1687-1688.

Od 1662 roku przy nowosolskiej osadzie biegła trasa poczty konnej Brandenburgia – Śląsk. Kursowała ona traktem, którego przebieg pokrywał się z dzisiejszymi ulicami Piłsudskiego, Pl. Wyzwolenia i Wrocławską. W przyszłości właśnie wzdłuż tego traktu będzie rozwijało się miasto i stanie się on jego główną arterią komunikacyjną. Do czasów obecnych na dawnej trasie poczty konnej zachował się półmilowy słup pocztowy w formie obelisku, datowany na pierwszą połowę XVIII wieku.

Dnia 8 października 1743 roku Fryderyk II nadał osadzie prawa miejskie. Nowa Sól stała się odtąd jednym z miast królewskich. Na terenach należących do miasta wyznaczono 220 miejsc pod budowę. Przewidziano je po obu stronach traktu pocztowego (ob. ul. Piłsudskiego), wzdłuż dzisiejszych ulic Witosa, Głowackiego, części Kuśnierskiej, Wrocławskiej, Wróblewskiego i Muzealnej. W dokumencie lokacyjnym zawarto liczne zapisy, mające skłonić wszystkich zainteresowanych do osiedlania się w nowo założonym mieście. Nowym osadnikom oferowano zatem bezpłatnie parcelę budowlaną i drewno do celów budowlanych oraz zwolnienie z czynszu w okresie dziesięciu lat od rozpoczęcia budowy. Sukiennikom stworzono możliwość otrzymania dotacji państwowej na zakup urządzeń do wyposażenia warsztatu, ponadto zapewniono im swobodę w ustalaniu wysokości podatku. Tkacze, farbiarze i garbarze mieli przez okres dziesięciu lat otrzymywać bezpłatnie drewno na opał, a ostatni z wymienionych także korę dębową.

Z chwilą powstania miasta liczba jego zabudowy wynosiła 97 domów mieszkalnych, zaś liczba mieszkańców – 800. Niemal cała zabudowa mieszkalna wzniesiona była w konstrukcji szachulcowej, co pokazuje plan miasta wykonany w 1743 roku przez mierniczego Juliusa Springera, aktualizowany w 1753 roku.

Mając na względzie rozwój gospodarczy Fryderyk II dnia 13 stycznia 1743 roku wydał specjalną koncesję zezwalającą na budowę w Nowej Soli domu modlitwy i zapewniającą swobodę religijną braciom morawskim. Teren lokalizacji kolonii wyznaczono na przewidzianym pod zabudowę terenie przy trakcie do Wrocławia, w rejonie dzisiejszych ulic: Wróblewskiego, Muzealnej i Wrocławskiej. Dnia 7 września 1744 roku rozpoczęto wznoszenie pierwszego budynku na terenie nowo zakładanej kolonii. W 1745 roku poświęcono cmentarz, zaś 8 sierpnia następnego roku położono kamień węgielny pod budowę domu modlitwy, który konsekrowano w 1747 roku. Zbudowano go, podobnie jak wszystkie obiekty na terenie kolonii, w konstrukcji szachulcowej. Według danych z 1748 roku liczba osiadłych w mieście braci morawskich wynosiła 241. Istniejąca zabudowa kolonii posiadała zasadniczo układ szeregowy i zlokalizowana była wzdłuż dzisiejszych ulic Wrocławskiej i Wróblewskiego. Prócz zabudowy mieszkalnej w jej skład wchodziły: sklep, apteka (założona w 1749 roku), magazyn, pompownia, garbarnia, młyn do mielenia kory dębowej oraz budynek fabryczny wraz z ogrodem, odpowiadające lokalizacji dzisiejszego browaru przy ul. Wrocławskiej.

Po bitwie pod Kunowicami, dnia 24 września 1759 roku, Nowa Sól została splądrowana przez wojska rosyjskie i podpalona. Spłonęło wówczas 40 budynków w północnej części miasta wraz z siedzibą ratusza i registraturą miejską oraz cała zabudowa kolonii braci morawskich, którzy w obliczu istniejącej dramatycznej sytuacji zdecydowali się opuścić miasto. Łupem wojsk padło wyposażenie ewangelickiego domu modlitwy oraz kościoła katolickiego.

W 1772 roku zakończono odbudowę 40 budynków. Nowe obiekty wznoszono już w konstrukcji murowanej. Jednym z najokazalszych była nowa siedziba władz miejskich na rogu dzisiejszej ul. Zjednoczenia i Pl. Wyzwolenia (od 1820 roku funkcjonująca jako gospoda, zwana „Wielką” i hotel), spalona w 1945 roku, a następnie rozebrana. Z tego okresu pochodzi także budynek przy ob. ul. Moniuszki 12-14, z zachowanym podziałem pilastrowym elewacji, kryty dachem mansardowym.

Po zakończeniu wojny siedmioletniej w 1763 roku Fryderyk II wydał odnowioną koncesję generalną dla śląskich gmin braci morawskich. Na jej podstawie dnia 20 marca 1764 roku rozpoczęto odbudowę nowosolskiej kolonii. Zgodnie z nakazem królewskim nowe budynki miały być wznoszone wyłącznie jako murowane i dwukondygnacyjne. Budowę pierwszego budynku mieszkalnego ukończono w 1765 roku. Dnia 11 maja 1768 roku wmurowano kamień węgielny pod budowę domu modlitwy, który ukończono w roku następnym. W roku 1769 na terenie kolonii istniało już 26 domów mieszkalnych oraz liczne zakłady rzemieślnicze i usługowe. W 1772 roku ukończono budowę domu dla braci stanu wolnego, a w 1791 roku – dla sióstr stanu wolnego. Większość zabudowy dawnej kolonii braci morawskich zachowała się do czasów obecnych.

W 1782 roku opracowano aktualny plan miasta. Wynika z niego, iż rozpoczął się już wówczas proces zabudowy tzw. Nowego Miasta – ulicy położonej na północ od historycznej osady warzelników (ob. ul. Witosy), zabudowano również odcinek ob. ul. Wrocławskiej aż do granicy osiedla braci morawskich oraz ob. ul. Garbarską. Według danych z przełomu 1788 i 1789 roku na terenie miasta istniało 190 budynków, z których 110 posiadało dachy kryte łupkiem, 80 zaś – dachówką ceramiczną. Liczba mieszkańców w 1789 roku wynosiła 1 503.

W roku 1795 powstała idea założenia poza miastem cmentarza ewangelickiego. Nowy cmentarz powstał na terenie położonym na północ od miasta, po wschodniej stronie drogi do Zielonej Góry. W tym czasie nadal funkcjonował jeszcze cmentarz przy parafialnym kościele katolickim. Zamknięto go dopiero w 1828 roku, a nowy założono na polu w okolicach wsi Koserz.

Na podstawie edyktu z 1812 roku niemal pełnię praw obywatelskich i swobodę działalności gospodarczej uzyskali Żydzi.

Jedno z ważniejszych przedsięwzięć budowlanych w Nowej Soli w pierwszej połowie XIX wieku stanowiła budowa kościoła ewangelickiego pw. Trójcy Świętej (ob. kościół rzymsko-katolicki parafialny pw. św. Antoniego), który zastąpić miał istniejący dom modlitwy z 1748 roku, nie odpowiadający już potrzebom rozrastającej się parafii, ponadto znajdujący się w bardzo złym stanie technicznym.

Według danych z około 1840 roku wyznanie ewangelickie deklarowała zdecydowana większość ówczesnych mieszkańców miasta, bo aż 2 263 osoby, podczas gdy katolików odnotowano 487, członków gminy braci morawskich – 220, a Żydów – 30. Liczba budynków publicznych nie uległa zmianie i wynosiła 16, prywatnych zaś wzrosła do 220. Były to budynki niemal w całości murowane. W sposób szczególny podkreślano jakość zabudowy kolonii braci morawskich – istniejące tu obiekty mieszkalne, składające się głównie z domów czynszowych, zbudowane były „solidnie” i „wygodnie”, każdy z nich posiadał także własny ogród. Od około 1850 roku w zabudowie miasta zaczęły pojawiać się wille.

Wraz z budową w latach 1842-1846 linii kolejowej Berlin – Frankfurt – Kohlfurt – Wrocław zagrożona została dotychczasowa pozycja gospodarcza Nowej Soli. W obliczu istniejącej sytuacji miasto zdecydowało się przystąpić do spółki, powołanej w celu budowy szosy Nowa Sól – Kożuchów. Realizacja tej inwestycji miała miejsce w latach 1846-1850.

Druga połowa stulecia była przede wszystkim okresem rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych i powstawania nowych, zrealizowano w tym czasie także liczne inwestycje komunalne i prywatne o charakterze dobroczynnym. Proces rozbudowy i modernizacji nowosolskich zakładów przemysłowych kontynuowano w wieku XX (fabryka nici, obie huty, fabryka kleju). Właściciele największych nowosolskich zakładów przemysłowych – bracia Gruschwitz oraz F. W. Krause wzniesli w drugiej połowie XIX wieku na terenie miasta liczne domy mieszkalne dla swoich pracowników. Tak zwana „Kolonja Berlińska”, przeznaczona na użytek robotników zatrudnionych w Starej Hucie, zaczęła powstawać od około 1860 roku naprzeciw kościoła ewangelickiego, w rejonie dzisiejszych ulic Piłsudskiego i Promenada. W roku 1874 dla pracowników fabryki nici rozpoczęto wznoszenie budynków mieszkalnych z cegły klinkierowej, położonych wzdłuż dzisiejszej ul. Wrocławskiej. Za sprawą tutejszych fabrykantów zrealizowano również liczne inwestycje służące dobru publicznemu. Należy tu w szczególności wymienić założenie w 1861 roku przez F. W. Krause szpitala joannitów przy kościele ewangelickim (ob. ul. Piłsudskiego 14), założenie przytułku dla nieuleczalnie chorych i szpitala na nieruchomości przekazanej w 1879 roku przez małżonków Süsmann (ob. ul. Witosy 18) oraz fundacje A. Gruschwitsza takie, jak: budowa kostnicy dla przedstawicieli wszystkich wyznań (1872, nie istnieje) oraz założenie w 1888 roku miejskiego sierocińca przy kościele ewangelickim (ob. ul. Kościelna 4). W 1901 roku z fundacji kolejnego właściciela fabryki nici, Alfreda Gruschwitsza, powstał miejski dom starców, nazwany na cześć matki fundatora „Fundacją Matyldy Gruschwitz” (ob. ul. Bohaterów Getta 7).

Za sprawą miejscowych fabrykantów zabudowa miasta wzbogaciła się o kolejne wille, reprezentujące styl eklektyczny. Do szczególnie okazałych należą istniejące dwie wille przy ul.

Muzealnej – willa właściciela fabryki kleju W. Garve oraz willa Alexandra Gruschwitza (1885, ob. siedziba Muzeum Miejskiego). Prawdopodobnie w trzeciej ćwierci XIX wieku powstała willa przy ul. Parkowej 4, zaś już w końcu stulecia – willa przy ul. Wojska Polskiego 17 oraz willa właściciela browaru Preussa (ob. ul. Arciszewskiego 10).

Wśród ważniejszych inwestycji komunalnych tego okresu jako najstarszą wskazać należy budowę w 1865 roku zespołu budynków gazowni, która powstała po południowej stronie szosy do Kożuchowa. W 1870 roku wzniesiono na Odrze drewniany most o konstrukcji kłapowej, rozebrany po wzniesieniu nowego stalowego w 1932 roku. Istotne zmiany urbanistyczne i gospodarcze spowodowała budowa w 1871 roku linii kolejowej, łączącej Nową Sól z Wrocławiem i Zieloną Górą. Dworzec kolejowy ulokowano w południowo-zachodniej części miasta, na terenie wówczas jeszcze niezabudowanym. W latach 1878-1879 zrealizowano wielką przebudowę ratusza w stylu angielskiego neogotyku, zgodnie z projektem A. T. Jaekela. W 1894 roku w pobliżu strzelnicy otwarto miejski zakład kąpieli rzecznych, zaś w 1897 roku zakończono przebudowę portu. Przy wejściu do niego powstała przystań klubu wioślarskiego „Möwe”, na miejscu której w 1934 roku wzniesiono obecnie istniejący budynek przystani przy al. Wolności.

Od końca XIX wieku trwał proces intensywnego rozwoju urbanistycznego Nowej Soli. Natomiast rozwój przestrzenny Nowej Soli na terenach usytuowanych po zachodniej stronie torów kolejowych, rozpoczął się dopiero w wieku XX. W pierwszej ćwierci XX wieku w krajobrazie architektonicznym pojawiły się kolejne obiekty typu willowego, reprezentujące różne nurty stylowe. Do grupy tej należą: willa właściciela cegielni Emila Gesche (ul. Bohaterów Getta 9), willa na terenie fabryki nici (ul. Wrocławska 22), willa dyrektora Huty Pauliny, Otto Schwagera (ul. Muzealna 36), dwie wille dyrektorów fabryki kleju (ul. Piłsudskiego 75 i Okrężna 2), willa właściciela szczeciniarni Roberta Klingera (ul. Bohaterów Getta 1), willa typu „Landhaus” (ul. Zjednoczenia 42), willa dyrektora „Huty Paulina” Edmunda Glaesera, a zarazem założyciela nowosolskiego Muzeum Regionalnego (ul. Królowej Jadwigi 1A), willa dyrektora fabryki nici Karla Jansona (ul. Bankowa 3) oraz willa na terenie należącym do „Huty Paulina” (ul. Wojska Polskiego 32). W okresie międzywojennym inwestycje budowlane w mieście kontynuowano. Za jedną z najciekawszych realizacji uznać należy budowę stalowego mostu podnoszonego na kanale portowym (1927). W tym samym roku powstała łaźnia miejska, a w latach 1927-1933 – oczyszczalnia ścieków przy ul. Ceglanej. Do ważniejszych realizacji w zachodniej części miasta zaliczyć należy budowę w latach 1928-1930 Szpitala Powiatowego (ul. Sienkiewicza) oraz założenie stadionu miejskiego przy ul. Staszica. W latach 30. powstały: gimnazjum, obecnie Liceum Ogólnokształcące (ul. Gimnazjalna 9), Miejska Kasa Oszczędności (ul. Moniuszki 9), budynek Banku Rzeszy (ul. Bankowa 1) oraz ewangelicka szkoła dla chłopców (ul. Szkolna 1). Jedną z ostatnich inwestycji przed 1939 rokiem była przebudowa ratusza, przerwana wybuchem II wojny światowej.

W 1928 roku uległa zwiększeniu powierzchnia miasta, bowiem w jego granice włączono wsie Koserz i Stare Żabno.

Krajobraz kulturowy

Najistotniejszym elementem krajobrazu kulturowego jest centralna część Nowej Soli, położona w rejonie portu i stoczni, historycznie związana z funkcjonowaniem osady warzelników i początkami miasta. Na jej terenie usytuowane są następujące zabytki: budynek dawnego urzędu solnego, późniejszy ratusz, oraz renesansowy kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła. Na południu ww. obszaru znajduje się założona w 1743 roku kolonia braci morawskich wraz z wielkim zespołem zabudowy fabryki nici (rejon ulic Wrocławskiej, Wróblewskiego i Muzealnej) i osiedlem robotniczym. Na północ od części staromiejskiej zlokalizowany jest dawny kościół ewangelicki (kościół katolicki pw. św. Antoniego), cmentarze chrześcijańskie: dwa ewangelickie (stary i nowy) i katolicki (ob. cmentarz komunalny) oraz cmentarz żydowski, a także XIX-wieczne osiedla robotnicze. Nad rzeczką Czarna Struga, po obu stronach obecnej ul. Piłsudskiego (czyli dawny trakt handlowy Berlin – Wrocław) znajduje się rejon przemysłowy, historycznie związany z funkcjonowaniem dwóch zespołów fabrycznych: „Starej Huty” (Dolnośląskie Zakłady Metalurgiczne „Dozamet” Sp. z o.o.) i fabryki kleju (zabudowa zachowana szczątkowo). Tereny po zachodniej stronie ul. Piłsudskiego zagospodarowywano od połowy XIX wieku, wraz z powstaniem szosy kożuchowskiej (ul. Wojska Polskiego), budową „Huty Paulina” (zabudowa zachowana szczątkowo), gazowni miejskiej oraz dworca kolejowego. Obszar na zachód od torów kolejowych rozwijał się od początku XX wieku do czasów obecnych, proces ten zapoczątkowała budowa wodociągów miejskich, a po I wojnie światowej – osiedli mieszkaniowych. Północne i południowe krańce dzisiejszej Nowej Soli stanowią tereny dawnych wsi o metryce średniowiecznej – Koserza i Starego Żabna.

Układ urbanistyczny

Zabytkowy układ urbanistyczny Nowej Soli zachował się do czasów obecnych bez większych zmian. Jest nieregularny, na osi północ-południe, pokrywającej się z historycznym traktem Brandenburgia – Śląsk, późniejszą szosą Berlin – Wrocław (czyli obecne ulice: Zielonogórska, Piłsudskiego i Wrocławska). Powstał na bazie osady przedlokacyjnej założonej w drugiej połowie XVI wieku. Pierwotny teren osady odpowiadał rejonowi ograniczonemu od zachodu obecnym placem Wyzwolenia, od północy – linią przebiegającą poniżej obecnej ul. Witosa (na wysokości ul. Wojska Polskiego), zaś od strony południowo-wschodniej – nabrzeżem. Po stronie wschodniej zabudowa sięgała rozwidlenia obecnych ulic Arciszewskiego i Korzeniowskiego, gdzie stał browar należący do urzędu solnego (nie zachował się). Centrum osady stanowił teren dzisiejszego placu Floriana, z którego narożników wychodziły promieniście trzy ciągi komunikacyjne – w kierunku południowo-zachodnim (ul. Pocztowa), w kierunku zachodnim (ul. Szeroka) i w kierunku północnym (ul. Kuśnierska). Od północnego-wschodu plac sąsiedował z zabudowaniami warzelnii i urzędu solnego (późniejszego ratusza). Prowadzący do nich ciąg komunikacyjny był jednym z najstarszych na terenie osady (ulice Moniuszki i Odrzańska) i pokrywał się z historycznym traktem do Kiełcza i Otynia. W końcu XVI wieku na północ od placu wzniesiono kościół ewangelicki (późniejszy katolicki), wokół którego założono najstarszy nowosolski cmentarz. Do końca XVII wieku po obu stronach placu kościelnego powstały: plebania i budynki gospodarcze oraz szkoła katolicka.

Po nadaniu osadzie praw miejskich w 1743 roku elementem krystalizującym układ urbanistyczny stała się szeroka ulica – plac pełniący funkcję rynku (plac Wyzwolenia), przez który biegł trakt pocztowy Berlin – Wrocław. Po zachodniej stronie rynku, na rogu Rynku Zbożowego (Getreidemarkt), który dał początek późniejszej ul. Zjednoczenia, ulokowano ratusz. Już w pierwszych latach funkcjonowania miasta wytyczono biegnącą na północ od dawnej osady ulicę zwaną „Nowym Miastem” (ul. Witosa, a na jej przedłużeniu – ul. Głowackiego). Powstały również ulice Wróblewskiego i południowy odcinek ul. Muzealnej. Na należących do miasta terenach wydzielono 220 działek budowlanych, które zabudowywano aż do drugiej połowy XIX wieku.

W 1744 roku na terenach usytuowanych na południe od centrum dzisiejszego miasta, położonych wzdłuż drogi do Wrocławia oraz drogi do Rudna i Kożuchowa rozpoczęto zakładanie kolonii braci morawskich, która w granice miasta została włączona w roku 1809.

W 1918 roku powstała koncepcja miasta – ogrodu na terenach obecnej dzielnicy Zatorze, opracowana przez Petera Behrensa, jednego z najważniejszych architektów niemieckich pierwszej połowy XX wieku. Zgodnie z jego zamysłem na początku lat dwudziestych zrealizowano zaledwie jeden kwartał zabudowy mieszkalnej (pomiędzy ulicami Matejki, Kossaka i Rydła).

Układy ruralistyczne

W obecnych granicach administracyjnych miasta znajdują się tereny dawnych wsi Koserz (obecna dzielnica Pleszówek) i Stare Żabno (południowa część miasta).

Koserz – wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1305 roku, jednak początki osadnictwa na tym terenie znacznie wcześniejsze, o czym świadczy odkryte po 1945 roku cmentarzysko kultury łużyckiej.

Stare Żabno – wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1295 roku, jednak początki osadnictwa na tym terenie znacznie wcześniejsze, o czym świadczą zabytki kultury łużyckiej, odkryte w 1818 roku.

Dzieła architektury i budownictwa

Do najstarszych dzieł architektury i budownictwa na terenie Nowej Soli należą następujące zabytki:

- plebania przy kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola (ul. Kościelna 2) oraz usytuowany na tyłach plebanii budynek gospodarczy, prawdopodobnie dawna wozownia (róg ul. Kościelnej i pl. Floriana). Dokładny czas powstania tych obiektów nie jest znany, występują one jednakże na mapie miasta z 1753 roku;
- zabudowa mieszkalna w rejonie najstarszych ulic miasta (późnobarokowa, pochodząca z drugiej połowy i końca XVIII wieku), spośród której wyróżniają się budynki przy ul. Moniuszki 12-14, ul. Moniuszki 10, Odrzańskiej 3 oraz Witosa 8 i 10;
- wzdłuż ulic Wrocławskiej i Wróblewskiego niemal w całości przetrwała późnobarokowa zabudowa drugiej kolonii braci morawskich, wzniesiona w latach 60. i 70. XVIII wieku, w tym budynki przy ul. Wrocławskiej 6, 8, 10, 12, 13, 15, 18 i 19 oraz Wróblewskiego 2 i 6;

- z przełomu XVIII i XIX wieku pochodzą budynki przy ul. Arciszewskiego 6 i 8, Szerokiej 15, Pocztowej 14, Witosa 9, 12, 13, 14, 16, 19, Głowackiego 2, Kościelnej 4, Odrzańskiej 7 i Piłsudskiego 1.

W zabytkowej architekturze Nowej Soli dominują kamienice czynszowe z XIX wieku, które zlokalizowane są wzdłuż ulic Zjednoczenia, Wojska Polskiego, Muzealnej, Odrzańskiej, Grota-Roweckiego, Waryńskiego, Piłsudskiego, Szkolnej, Wyspiańskiego i pl. Wyzwolenia.

Intensywny rozwój przemysłowy miasta od połowy XIX wieku spowodował budowę osiedli robotniczych, pierwsze z nich powstało w latach 60. XIX wieku u zbiegu ulic Piłsudskiego i Promenada z przeznaczeniem dla robotników „Starej Huty”. Od lat 70. XIX wieku rozpoczęto wznoszenie osiedla robotniczego wzdłuż ulicy Wrocławskiej, w rejonie fabryki nici. W 1921 roku z przeznaczeniem dla robotników zatrudnionych w fabryce nici powstały dwa budynki wielorodzinne przy ul. Wrocławskiej 47-47a i 49-51b.

W latach 20. i 30. XX wieku na terenach położonych na zachód od ul. Piłsudskiego i na Zatorzu wzniesiono liczne modernistyczne budynki mieszkalne wielorodzinne, realizowane wg projektów typowych. Powstały one m. in. wzdłuż ulic Matejki, Kossaka, Rydła, Orzeszkowej, Sienkiewicza, Kochanowskiego, Kościuszki, Kupieckiej i św. Barbary.

Obiekty sakralne

- kościół ewangelicki, od 1654 roku katolicki parafialny pw. św. Michała Archanioła – renesansowy, zbudowany w latach 1591-1596, w 1688 roku od strony północnej dobudowano kaplicę, w 1782 roku – kruchtę od południa, a w 1880 roku – transept i zakrystię;
- zbór braci morawskich – późnobarokowy, zbudowany w latach 1668-1669. W 1961 roku adaptowany na salę gimnastyczną i powiększony o parterową przybudówkę po stronie południowej;
- kościół ewangelicki pw. Świętej Trójcy, ob. rzymsko-katolicki parafialny pw. św. Antoniego – wzniesiony w latach 1835-1839 wg projektu Augusta Sollera;
- kościół staroluterański pw. Zbawiciela, ob. rzymsko-katolicki filialny pw. św. Barbary – neogotycki, zbudowany w 1900 roku wg projektu mistrza budowlanego i ciesielskiego O. Kühna z Kozuchowa;
- kaplica cmentarna, ob. kaplica ewangelicko-augsburska – zbudowana w 1886 roku.

Obiekty rezydencjonalne

Na terenie miasta zachowały się bardzo liczne przykłady architektury willowej, będące budynkami mieszkalnymi przede wszystkim właścicieli, bądź dyrektorów lokalnych fabryk. Najstarsze wille powstały w stylu włoskim, popularnym zwłaszcza w latach 40. i 50. XIX wieku. Niektóre z nich posiadają charakterystyczne dla tego stylu narożne wieże. Styl ten reprezentują:

- willa mistrza murarskiego i ciesielskiego Adolfa Theodora Jaekela, 1845 rok (ul. Piłsudskiego 30);
- willa współwłaściciela fabryki nici Alexandra Gruschwita, przed 1852 rokiem (ul. Muzealna 46);
- willa współwłaściciela fabryki nici Heinricha Gruschwita, przed 1869 rokiem (ul. Wrocławska 16a);
- willa dyrektora „Starej Huty” Friedricha Wilhelma Krause, 1853 rok (ul. Piłsudskiego 38).

W drugiej połowie XIX wieku pojawiły się liczne wille zaprojektowane z użyciem form neostylowych i eklektyczne. Należą do nich:

- willa Jaekela, 3 ćwierć XIX wieku, neoklasycystyczna (ul. Topolowa 2);
- willa właściciela fabryki kleju Woldemara Garve, 1881 rok, neoklasycystyczna (ul. Muzealna 18);
- willa Alexandra Gruschwita, 1885 rok, neoklasycystyczna (Muzeum Miejskie, ul. Muzealna 20);
- willa, 4 ćwierć XIX wieku, eklektyczna (ul. Wojska Polskiego 17);
- willa, 4 ćwierć XIX wieku, o formach stylu szwajcarskiego (ul. Parkowa 4);
- willa właściciela browaru Preussa, koniec XIX wieku, eklektyczna (ul. Arciszewskiego 10).

Z wieku XX pochodzą następujące wille:

- willa właściciela cegielni Emila Gesche, 1902 rok, o formach neorenesansu północnego (ul. Bohaterów Getta 9);
- willa dyrektora „Huty Paulina” Otto Schwagera, później przekazana na siedzibę nowosolskich burmistrzów, przed 1906 rokiem, secesyjna (ul. Muzealna 36);
- willa na terenie fabryki nici, początek XX wieku, neobarokowa (ul. Wrocławska 22);
- willa dyrektora fabryki kleju, przed 1910 rokiem, secesyjna (ul. Okrężna 2);
- willa dyrektora fabryki kleju, przed 1910 rokiem, secesyjna (ul. Piłsudskiego 75);
- willa właściciela szpeciniarni Roberta Klingera, około 1915 roku, neoklasycystyczna (ul. Bohaterów Getta 1);
- willa typu „Landhaus”, 1913 rok (ul. Zjednoczenia 42);
- willa dyrektora fabryki nici Karla Jansona, 1916 rok, neobarokowa (ul. Bankowa 3);

- willa dyrektora „Huty Paulina” Edmunda Glaesera, założyciela nowosolskiego Muzeum Regionalnego, zbudowana w latach 1920-1921, o formach neobarokowych i neoklasycystycznych (ul. Królowej Jadwigi 1A);
- willa na terenie „Huty Paulina”, 1 ćwierć XX wieku (ul. Wojska Polskiego 32).

Obiekty użyteczności publicznej

Do najstarszych obiektów użyteczności publicznej należy budynek przy ul. Moniuszki 3, który powstał w latach 1574-1575 jako siedziba urzędu solnego. Od momentu przeniesienia do niego w 1820 roku ratusza jego architektura ulegała licznym zmianom. W 1879 roku zrealizowano jego wielką przebudowę w stylu neogotyckim wg projektu A. T. Jaekela. W latach 30. XX wieku architekturę obiektu uproszczono.

Z drugiej połowy XVIII wieku pochodzi późnobarokowy budynek gospody „Pod Złotą Gwiazdą” przy ul. Odrzańskiej 12.

W 1812 roku wzniesiono murowany budynek szkoły katolickiej w stylu klasycystycznym, podwyższony o piętro w 1849 roku i rozbudowany w 1882 roku (ul. Kościelna 1).

Z pierwszej połowy XIX wieku pochodzą dwa obiekty:

- „Gospoda Wiedeńska” z 1844 roku (pl. Floriana 3);
- strzelnica, która powstała w wyniku rozbudowy w latach 1844-1845 budynku z 1827 roku (ul. Wolności 8).

Z okresu od końca lat 40. do lat 80. XIX wieku pochodzi grupa budynków szkolnych (ul. Parafialna 2-2a, 2b), szpital joannitów (ul. Piłsudskiego 14) i sierociniec (ul. Parafialna 4), tworzących zabudowę placu wokół dawnego kościoła ewangelickiego (ob. kościoła parafialnego pw. św. Antoniego).

W 1901 roku powstał eklektyczny budynek domu starców, obecnie Szkoła Podstawowa nr 9 (ul. Bohaterów Getta 7), a w latach 1907-1909 neobarokowy budynek Królewskiego Sądu Okręgowego, obecnie siedziba Sądu Rejonowego przy ul. Piłsudskiego 24.

Architekturę modernistyczną reprezentują:

- zbudowana w 1927 roku łaźnia miejska o fasadzie zdobionej terakotowym detalem, którego tematyka nawiązuje do funkcji obiektu;
- Szpital Powiatowy z lat 1928-1930 (ul. Sienkiewicza);
- gimnazjum z lat 1930-1932, obecnie Liceum Ogólnokształcące (ul. Gimnazjalna 9);
- Miejska Kasa Oszczędności z lat 30. XX wieku (ul. Moniuszki 9);
- Bank Rzeszy z 1935 roku, z umieszczonym na fasadzie wizerunkiem historycznego herbu Nowej Soli (obecnie Bank Spółdzielczy przy ul. Bankowej 1);
- ewangelicka szkoła dla chłopców, 1936 rok (ul. Szkolna 1).

Obiekty obronne

Na terenie miasta zachował się przy ul. Południowej schron bojowy nr 562 na jeden ckm ze stanowiskiem obserwacyjnym, zbudowany w 1934 roku.

Zabytki techniki

Najstarszymi istniejącymi zabytkami techniki w Nowej Soli są magazyny solne:

- późnobarokowy z drugiej połowy XVIII wieku (pl. Solny 1);
- klasycystyczny, z czwartej ćwierci XVIII wieku (ul. Wróblewskiego 3).

Do najstarszych i najciekawszych przykładów architektury przemysłowej należą zabudowania huty żelaza, zwanej po 1852 roku „Starą Hutą”. Z najwcześniejszego okresu funkcjonowania huty pochodzi budynek tzw. małej odlewni (ul. Piłsudskiego 40). Należy on prawdopodobnie do najstarszych budynków przemysłowych istniejących na terenie województwa lubuskiego. Na początku lat 50. XIX wieku wzniesiono prototypownię i wydział elektryczny oraz budynek administracyjny (ul. Piłsudskiego 40). W 1898 roku powstał budynek portierni. Obiekty powstałe w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku posiadają formy typowe dla budynków fabrycznych z tego okresu.

Z zachowanych zabudowań fabryki nici przy ul. Wrocławskiej 20 najstarsze pochodzą z drugiej połowy XIX wieku. Należą do nich: budynek stołówki (1869), budynek portierni północnej, budynki działu mechanicznego, budynek administracyjny i dawna portiernia (4 ćwierć XIX wieku) oraz budynek dawnej elektrowni (koniec XIX wieku). Znajdujący się na terenie fabryki budynek mieszkalny – pierwotnie mieszkanie ogrodnika, pochodzi z początku XX wieku. Wieża ciśnień powstała w 1924 roku. Budynki przędzalni lnu i niciarni lnu uzyskały swa obecną formę architektoniczną w drugiej ćwierci XX wieku. Architektura istniejących obiektów na terenie zespołu nie odbiega od większości budynków fabrycznych

z tego okresu, jednakże cały zespół posiada znaczącą wartość historyczną jako jeden z najstarszych i największych zakładów przemysłowych Nowej Soli.

Z 1865 roku pochodzi zespół budynków dawnej gazowni miejskiej. Integralną część zespołu stanowi budynek administracyjno-mieszkalny.

Zespół zabudowy nieczynnego obecnie browaru przy ul. Wrocławskiej 21 ukształtował się w latach 1880-1916. W jego skład wchodzi: budynek administracyjno-biurowy, budynek słodowni, warzelni i laboratorium, rozlewnia piwa beczkowego, rozlewnia piwa butelkowego, leżakownia, fermentownia, budynek mieszkalny.

Z lat 1898-1899 pochodzą budynki rzeźni miejskiej (ul. Bohaterów Getta 4).

W 1927 roku powstał istniejący most podnoszony na kanale portowym, stalowy, odznaczający się unikalną konstrukcją, z unoszonym poziomo pomostem.

Ponadto do ważniejszych zabytków techniki na terenie miasta należą:

- wieża ciśnień, 1863 (ul. Długa);
- dworzec kolejowy, 1871;
- budynek i wieża ciśnień na terenie wodociągów miejskich, ob. Stacji Uzdatniania Wody nr 1, powstałe w 1903 roku (ul. Wojska Polskiego);
- pozostałości zabudowań „Huty Paulina”;
- port miejski, 1897 (al. Wolności);
- pochylnia na terenie stoczni rzecznej, lata 20. XX wieku (al. Wolności);
- pozostałości zabudowy fabryki kleju, początek XX wieku (ul. Okrężna);
- hale produkcyjne na terenie dawnej szczeciarni, 1922 (ul. Ceglana);
- oczyszczalnia ścieków, ob. Centralna Przepompownia Ścieków, 1927-1933 (ul. Ceglana).

Cmentarze

- cmentarz parafialny przy kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła, ul. Kościelna, założony zapewne pod koniec XVI wieku, stanowi najstarsze historyczne miejsce pochówku, związane jeszcze z osadą przedlokacyjną, od 1828 roku nieczynny;
- cmentarz ewangelicki – obecnie część zachodnia cmentarza komunalnego przy ul. Wandy, założony w 1795 roku;
- cmentarz ewangelicki – obecnie niemal cała część wschodnia cmentarza komunalnego przy ul. Wandy, założony w 1867 roku jako tzw. nowy cmentarz ewangelicki, w 1886 roku wzniesiono na jego terenie kaplicę cmentarną (ob. kaplica ewangelicko-augsburska) oraz dom przedpogrzebowy i mieszkanie grabarza;
- cmentarz katolicki, obecnie część północna i północno-wschodnia cmentarza komunalnego przy ul. Wandy, założony w 1871 roku jako „nowy” cmentarz katolicki (dotychczasowy usytuowany na terenie wsi Koserz), w latach 1892-1893 powiększony;
- cmentarz braci morawskich – obecnie park u zbiegu ulic Wrocławskiej i Muzealnej. poświęcony 23 października 1745 roku z okazji pierwszego pochówku;
- cmentarz żydowski (kirkut), obecnie skwer po zachodniej stronie ul. Wandy, u zbiegu z ulicą Wyspiańskiego, założony w 1877 roku;
- cmentarz komunalny, obecnie jest to teren mieszkaniowy z zabudową przy ul. Kombatantów, założony po wschodniej stronie drogi na Modrzycę (ob. ul. Zamiejska), czas powstania cmentarza nieznan, niewykluczone, iż powstał w 1828 roku po zamknięciu cmentarza parafialnego w Nowej Soli;
- cmentarz wiejski, obecnie cmentarz komunalny przy ul. Piaskowej, założony po południowej stronie drogi prowadzącej do nadodrzańskiej osady przewoźników (obecnie jest to miejscowość Stara Wieś), czas powstania cmentarza nieznan (występuje na mapie aktualizowanej w 1933 roku).

Parki i ogrody

- park na terenie tzw. Kolonii Hutniczej (Hütten-Kolonie), zwanej też Kolonią Berlińską (Berliner-Kolonie), ul. Parkowa, założony przy osiedlu robotniczym dla pracowników „Starej Huty”, lata 60. XIX wieku;
- park miejski przy ul. Zjednoczenia, założony w latach 1927-1930, w 1931 roku na jego terenie odsłonięto pomnik poległych w I wojnie światowej, który został zaprojektowany przez Günthera Grundmanna – konserwatora zabytków prowincji śląskiej;
- park szpitalny przy ul. Sienkiewicza, założony na obszarze zwanym Laskiem Bertholda (Bertholds Wäldchen), po południowej stronie Szpitala Powiatowego (1928-1930), park o charakterze leśnym;

- ogród urzędu solnego, późniejszy park miejski przy ul. Moniuszki – prawdopodobnie najstarszy ogród Nowej Soli, założony po zachodniej stronie urzędu solnego (od roku 1820 ratusza), uwzględniony na planach miasta z 1753 i 1782 roku;
- ogród urzędu solnego, obecnie skwer na rogu ulic Moniuszki i Garbarskiej, założony po południowej stronie ówczesnej Amts-Gasse (ul. Moniuszki);
- ogród przy plebanii kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła przy ul. Kościelnej 2 – jeden z najstarszych ogrodów na terenie miasta, założony przed frontem budynku plebanii;
- ogród braci morawskich, usytuowany na tyłach zboru przy ul. Wróblewskiego 9, założony przed 1759 rokiem, czyli w okresie istnienia pierwszej kolonii braci morawskich;
- ogród fabryki braci morawskich, późniejszego browaru przy ul. Wrocławskiej 21, założony przed 1759 rokiem, czyli w okresie istnienia pierwszej kolonii braci morawskich;
- ogród przy willi mistrza budowlanego i ciesielskiego Adolfa Theodora Jaekela przy ul. Piłsudskiego 30, założony po południowej stronie willi z 1845 roku, wzdłuż szosy berlińskiej;
- ogród przy willi Alexandra Gruschwitza, współwłaściciela fabryki nici, ul. Muzealna 46, założony w 1852 roku po obu stronach wjazdu do fabryki;
- ogród przy willi Friedricha Wilhelma Krause, właściciela „Starej Huty”, ul. Piłsudskiego 38, założony w drugiej połowie XIX wieku;
- ogród na terenie „Huty Paulina” przy ul. Wojska Polskiego, założony po 1852 roku;
- ogród przy willi Karla Jansona, dyrektora fabryki nici, ul. Bankowa 3, założony na początku XX wieku;
- ogród przy willi Edmunda Glaesera, dyrektora „Huty Paulina, ul. Królowej Jadwigi 1A, założony prawdopodobnie na początku lat 20. XX wieku.

Inne formy zaprojektowanej zieleni

- skwer wokół kościoła ewangelickiego, obecnie parafialnego pw. św. Antoniego, ul. Piłsudskiego, powstał na terenie zakupionym na początku lat 30. XIX wieku pod budowę nowego kościoła ewangelickiego;
- skwer, ul. Wojska Polskiego i św. Barbary, założony prawdopodobnie w początku XX wieku;
- skwer, ul. Rydła, położony pomiędzy torami kolejowymi a osiedlem mieszkaniowym, założony prawdopodobnie w latach 30. XX wieku.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021, poz. 710 ze zm.) formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomości na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. W trybie określonym w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwość wydania decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomości wchodzących w skład tych układów lub zespołów. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku.

W odniesieniu do tego typu obiektu ochronie podlega jego forma architektoniczna we wszystkich jej elementach, w tym: wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i

stolarką, materiał budowlany. Ochronie podlega również funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Warunkami ochrony są:

- trwałe zachowanie formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków;
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem, np. cmentarza w otoczeniu kościoła;
- wszelkie zmiany – wewnątrz i na zewnątrz – dotyczące obiektu zabytkowego wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Aneks 1. zawiera wykaz obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków.

1a. Lista Skarbów Dziedzictwa

Listę Skarbów Dziedzictwa prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego, na podstawie decyzji wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu albo na wniosek właściciela zabytku ruchomego.

Na terenie Miasta Nowa Sól nie ma obiektów wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa.

2. Pomnik historii

Na terenie Miasta Nowa Sól powyższa forma ochrony prawnej nie występuje. Pomnik historii to zabytek nieruchomy o szczególnym znaczeniu dla kultury Polski – o ponadregionalnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego kraju. Mogą to być obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. Na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ustanawiana go Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (w drodze rozporządzenia).

Narodowy Instytut Dziedzictwa ustalił następującą procedurę uznania zabytku za pomnik historii:

- obiekt, zespół, układ przestrzenny lub obszar proponowany do uznania za pomnik historii musi być wpisany do rejestru zabytków lub objęty statusem parku kulturowego. Dla układów przestrzennych i obszarów winny być opracowane (i uchwalone) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- propozycję objęcia obiektu wyższą formą ochrony – uznanie za pomnik historii – wraz z właściwą dokumentacją (według obowiązującego wzoru), zgłaszający składa do Generalnego Konserwatora Zabytków, za pośrednictwem i po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- Departament Ochrony Zabytków kieruje zgłoszenie do Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie, w celu zweryfikowania danych zawartych w dokumentacji i wydania opinii co do zasadności propozycji uznania obiektu za pomnik historii;
- zaopiniowane przez NID zgłoszenie Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przedkłada Radzie Ochrony Zabytków (zgodnie z jej kompetencjami, określonymi w art. 97 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami);
- po wyrażeniu pozytywnej opinii przez Radę Ochrony Zabytków, Departament Ochrony Zabytków przekazuje dokumentację zgłoszenia do NID, który przygotowuje projekt rozporządzenia Prezydenta RP wraz z uzasadnieniem i załącznikiem graficznym;
- po dokonaniu analizy projekt rozporządzenia Prezydenta RP Departament Ochrony Zabytków przekazuje Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego do ostatecznej akceptacji;
- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje do Prezydenta RP wniosek (wraz z dołączoną dokumentacją) o uznanie obiektu za pomnik historii;
- jeżeli zasadność wniosku Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego uzyska akceptację – Prezydent RP w drodze rozporządzenia uznaje obiekt za pomnik historii, określając jego granice;
- rozporządzenie Prezydenta RP jest ogłaszane w „Dzienniku Ustaw”.

https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/Pomniki_historii/

3. Park kulturowy

Na terenie Miasta Nowa Sól przedmiotowa forma ochrony prawnej w chwili obecnej nie występuje.

Park kulturowy to nowa forma ochrony zabytków, wprowadzona na mocy cytowanej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Park kulturowy powołuje mocą uchwały, po zasięgnięciu

opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, rada gminy (lub rady gmin, jeśli obszar parku znajduje się na terenie kilku gmin). Utworzenie parku kulturowego ma na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. W celu powołania parku kulturowego wymagane są trzy akty prawne:

1. Uchwała rady gminy o utworzeniu parku kulturowego w zakresie zaopiniowanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.
2. Plan ochrony uzgodniony z wojewódzkim konserwatorem zabytków, zatwierdzony przez radę gminy w dalszym terminie.
3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru parku, do którego opracowania należy przystąpić w terminie 3 miesięcy od chwili utworzenia parku.

https://samorzad.nid.pl/baza_wiedzy/park-kulturowy/

4. Ustalenia ochrony w planach zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wraz z aktami wykonawczymi określa przedmiot, formy i zasady ochrony zabytków i opieki nad nimi. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z aktami wykonawczymi określa procedurę sporządzania i zakres merytoryczny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obie te ustawy wraz z aktami wykonawczymi dają narzędzie ochrony zabytków – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Ustawy te stanowią także podstawę uczestnictwa wojewódzkiego konserwatora zabytków w procedurze sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Nowej Soli zawiera szczegółowe dane dotyczące obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

http://www.bip.nowasol.msrewer.pl/content.php?cms_id=84||menu=p6

Zgodnie z art. 4 ust 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu:

https://samorzad.nid.pl/baza_wiedzy/ochrona-zabytkow-przy-wydawaniu-decyzji-o-warunkach-zabudowy-i-zagospodarowania-terenu/

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 ustawy zobowiązuje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. Art. 22 ust. 5 określa zabytki, które winny być ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Należą do nich:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Należy podkreślić, iż ewidencja zabytków nie jest dokumentem zamkniętym, winna być ona uzupełniana i weryfikowana. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami. Ponadto winna ona podlegać okresowej aktualizacji, polegającej m.in. na wyłączeniu z ewidencji obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (np. zmiana bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, likwidacja detalu architektonicznego, otynkowanie ceglanych elewacji). Uzupełnienia wymagają także zmiany stanu prawnego: wpis do rejestru zabytków, czy ustanowienie parku kulturowego.

Aktualnie gminna ewidencja zabytków Miasta Nowa Sól liczy 1309 obiektów. W skład gminnej ewidencji zabytków wchodziły obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w

wojewódzkiej ewidencji zabytków. Przygotowując gminną ewidencję zabytków dokonano weryfikacji wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Zmieniono lub uściślono czas powstania niektórych obiektów, ustalono historyczne nazwy obiektów zabytkowych, wytypowano zabytki, które winny znaleźć się w aktualnej gminnej ewidencji zabytków.

Zestawienie obiektów objętych gminną ewidencją zabytków zawiera **aneks 2**.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

W celu określenia podstawowych priorytetów „Gminnego programu opieki nad zabytkami” konieczne było dokonanie analizy szans i zagrożeń poprzez wskazanie mocnych i słabych stron, wynikającej z oceny stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony. Podstawowym i powszechnie stosowanym narzędziem diagnostycznym jest analiza SWOT, która stanowi zestawienie takich cech, jak: silne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Taka analiza zawiera określenie czterech grup czynników:

- „mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy i które należy wykorzystać sprzyjając będą jego rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jego przyszły rozwój);
- „słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy i które nie wyeliminowane utrudniać będą jego rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- „szans” – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez gminę działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi tego obszaru;
- „zagrożeń” – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój gminy).

Dla potrzeb „Gminnego programu opieki nad zabytkami” wykorzystano analizy SWOT, które opublikowano w innych, wcześniejszych dokumentach strategicznych Miasta Nowa Sól.

Mocne strony:

- walory turystyczne i przyrodnicze;
- przebudowana infrastruktura rzeczna do celów turystycznych;
- zabezpieczenia przeciwpowodziowe;
- występowanie na terenie miasta cennych, unikalnych obiektów historyczno-kulturowych;
- wolne, atrakcyjne tereny do inwestowania w mieszkalnictwo i bazę turystyczno-noclegową;
- istnienie na terenie miasta placówek oświatowych i bazy edukacyjnej;
- bardzo atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny dla rozwoju turystyki;
- zagospodarowane tereny rekreacyjne;
- lokalizacja na historycznych traktach;
- wytyczone ścieżki rowerowe;
- dobrze funkcjonujące instytucje kultury, w tym Muzeum.

Szansy:

- duża atrakcyjność przyrodniczo-kulturowa;
- rewitalizacja wybranych miejsc na terenie miasta;
- możliwość pozyskania środków finansowych z Unii Europejskiej;
- remonty obiektów zabytkowych;
- kształtowanie tożsamości lokalnej (mała ojczyzna);
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach programowych Miasta;
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym;
- rezerwy wolnych terenów pozwalających na wzmocnienie funkcji rozwojowych miasta;
- wykorzystanie Odry do celów turystycznych i rekreacyjnych;
- napływ turystów – rozwój turystyki, agroturystyki;
- rozwój placówki muzealnej;
- budzenie świadomości ekologicznej i kulturowo-historycznej mieszkańców (budowa ścieżek edukacyjnych, ustawienie tablic informacyjnych przy zabytkach);
- udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków;
- finansowanie ze środków Gminy prac konserwatorskich;
- aktywność społeczna;
- stworzenie miejsc pracy;

- zagospodarowanie terenów nadodrzańskich;
- współpraca międzynarodowa.

Słabe strony:

- zły stan techniczny obiektów zabytkowych;
- niskie kwalifikacje bezrobotnych;
- zbyt powolny proces rewitalizacji budynków zabytkowych;
- zakłócenie pierwotnego układu przestrzennego zabudową typową z okresu PRL;
- brak archeologicznych i historyczno-architektonicznych programów badawczych;
- odpływ ludności – szczególnie młodych osób – z uwagi na mało atrakcyjny rynek pracy i braki w ofercie edukacyjno-kulturalnej;
- narastające zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców kamienic komunalnych;
- niska estetyka i zagospodarowanie terenów wokół posesji;
- brak ścisłego centrum kulturalnego;
- ubóstwo wielu rodzin w obszarze objętym rewitalizacją.

Zagrożenia:

- degradacja zabytków;
- niski poziom świadomości społecznej odnośnie walorów obiektów zabytkowych i ich znaczenia dla rozwoju miasta;
- spiętrzenie wydatków związane ze złym stanem obiektów zabytkowych zagrożonych destrukcją;
- niedostatek środków publicznych na rewitalizację;
- niekontrolowana akcja inwestycyjna: remonty i modernizacje budynków niewłaściwie przeprowadzone pod względem konserwatorskim oraz budowa nowych niezgodnych z lokalną tradycją budowlaną;
- konflikty na linii właściciel obiektu zabytkowego – służby konserwatorskie;
- wzrost natężenia ruchu na drogach dojazdowych do miasta i w ruchu przelotowym;
- kryzys gospodarczy i spadek poziomu inwestycji w mieście;
- odpływ młodych osób do większych ośrodków miejskich w Polsce i emigracja;
- wzrost bezrobocia;
- zmniejszenie zakresu i wielkości pomocy publicznej na rewitalizację;
- postępująca degradacja terenów przemysłowych.

7. Założenia programowe

Warunkiem niezbędnym do realizacji celów i zadań zapisanych w „Gminnym programie opieki nad zabytkami” jest zespolenie oraz koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego. Można je osiągnąć poprzez:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej w planach rozwoju gminy;
- przeciwdziałanie tendencjom do rozpraszania zabudowy;
- uwzględnianie – w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego – problematyki form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie nawiązywania w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów;
- uwzględnianie – w planach zagospodarowania przestrzennego – ochrony krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi, ruralistycznymi i architektonicznymi;
- wykorzystywanie nowej formy prawnej ochrony zabytków jaką stanowi park kulturowy i pomnik historii.

Zmieniająca się rzeczywistość powoduje, że jedną z najistotniejszych staje się kwestia stosunku do historycznego dziedzictwa kultury. Tylko umiejętne i harmonijne jego włączenie w zmiany cywilizacyjne daje gwarancję jego właściwej ochrony. Ochrona oznaczać powinna także mądre i celowe zarządzanie zmieniającym się potencjałem i funkcją – dziedzictwo to zarówno zachowane obiekty zabytkowe, ale także przestrzeń i znaczenie symboliczne dziedzictwa – tak sfera sacrum, jak i produktu rynkowego. W tych realiach niezbędne jest konsekwentne łączenie ekonomii z potrzebą umiejętnego kształtowania świadomości wobec kultury i obiektów. W społecznej świadomości muszą funkcjonować pojęcia takie, jak: ochrona i opieka nad zabytkami, konserwacja, rewitalizacja, itp. Znacząca poprawa stanu w tej kwestii objąć musi zarówno instrumenty prawne (plany zagospodarowania przestrzennego, wyznaczone obiekty i obszary chronione), jak i działania edukacyjne (programy nauczania i samoświadomość społeczna) oraz planowanie i orientacja marketingowa (informacja turystyczna oraz produkty rynkowe). Miarą realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami” staną się wskaźniki wzrostu atrakcyjności Miasta Nowa Sól wśród mieszkańców oraz odwiedzających, a także wzrost liczby zrealizowanych projektów promocyjnych i podniesienie aktywności obywatelskiej.

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami, ich kierunki działań i omówienie zadań

Priorytety i kierunki zadań sformułowane w „Gminnym programie opieki nad zabytkami” powinny pozostać jako normy programowe. Natomiast zadania mogą być modyfikowane, w zależności od bieżących uwarunkowań. Przedstawiony katalog zadań należy traktować jako propozycję. Przedstawiciele Gminy Nowa Sól – Miasto zdecydują, które z tych zadań zdołają zrealizować. Należy pamiętać, że wymogiem ustawowym jest sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami”.

Priorytet I.

Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania Gminy

Kierunek działań:

I.1. Zapisy dotyczące ochrony zabytków w dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy

Zadania:

- przyjęcie przez Radę Miejską „Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Nowa Sól na lata 2021-2024” oraz okresowe monitorowanie jego realizacji – sporządzanie w cyklu dwuletnim sprawozdań z realizacji programu (art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami);
- aktualizacja „Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych” na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych (art. 88 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych);

- uzupełnienie dokumentów strategicznych i planistycznych o działania ukierunkowane na ochronę zabytków, w tym uwzględnienie zadań „Gminnego programu opieki nad zabytkami”.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy.

Kierunek działań:

I.2. Planowanie przestrzenne

Zadania:

- uwzględnianie ochrony zabytków poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod względem ochrony krajobrazu kulturowego;
- w przypadku braku obowiązującego planu miejscowego należy uwzględnić obiekty zabytkowe i objęcie ich nadzorem konserwatorskim w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego;
- wspieranie badań i opracowań wykonywanych dla potrzeb planowania przestrzennego, programów ochrony dziedzictwa kulturowego gminy, obszarów planowanych pod inwestycje.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy.

Kierunek działań:

I.3. Gminna ewidencja zabytków

Zadania:

- wydanie przez Prezydenta Miasta zarządzenia w sprawie przyjęcia zaktualizowanej gminnej ewidencji zabytków;
- bieżąca aktualizacja kart adresowych gminnej ewidencji zabytków;
- sukcesywna weryfikacja obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków;
- uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków w przypadku nowych obiektów, które dotychczas nie zostały rozpoznane;
- wykreślanie z gminnej ewidencji zabytków obiektów, które zostały rozebrane, zniszczone lub w wyniku przeprowadzonych prac modernizacyjnych lub robót budowlanych utraciły walory zabytkowe.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy.

Kierunek działań:

I.4. Budowa gminnego systemu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Zadania:

- współpraca z Lubuski Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- współpraca z Policją i Strażą Pożarną w sprawie niszczenia, kradzieży i zagrożenia m.in. pożarowego w zakresie dziedzictwa kulturowego;
- współpraca z Powiatowym Inspektoratem Nadzoru Budowlanego w zakresie ochrony zabytków zagrożonych katastrofą budowlaną,
- uwrażliwienie przedstawicieli różnych grup zawodowych na problemy ochrony dziedzictwa kulturowego, ze wskazaniem zagrożeń i ich definiowanie na spotkaniach i szkoleniach.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków, instytucje wyspecjalizowane w opiece nad zabytkami

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy, budżety instytucji wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami.

Priorytet II.

Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

Kierunek działań:

II.1. Utrzymanie zabytków stanowiących własność Gminy lub użytkowanych przez nią

Zadania:

- prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy (w ramach opracowanego planu remontów);
- podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością Gminy.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Potencjalne źródła finansowania: budżety jednostek samorządu terytorialnego, budżet państwa, programy strukturalne.

Kierunek działań:

II.2. Dofinansowywanie z budżetu Gminy zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami

Zadania:

- zapewnienie w budżecie Gminy, w miarę możliwości, środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków i opiekę nad nimi w ramach zadań własnych;
- podjęcie prac nad zmianą uchwały Rady Miejskiej w sprawie trybu i zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na terenie gminy w celu rozszerzenia o możliwość dofinansowywania obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków (art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Podmioty realizujące zadania: Gmina.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy.

Kierunek działań:

II.3. Propagowanie zasad prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji zabytków

Zadania:

- opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań;
- stosowanie działań dyscyplinujących w stosunku do osób, które nie sprawują należytej opieki nad zabytkiem, określonej w art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- uwzględnianie w umowach sprzedaży/ dzierżawy/ najmu itp. warunków właściwego użytkowania obiektów zabytkowych oraz obowiązku przeprowadzenia prac remontowych w określonym terminie.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, instytucje wyspecjalizowane w opiece nad zabytkami, osoby prywatne, związki wyznaniowe.

Potencjalne źródła finansowania: budżety jednostek samorządu terytorialnego, osoby prywatne, związki wyznaniowe.

Priorytet III.

Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych

Kierunek działań:

III.1. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym krajobrazie kulturowym

Zadania:

- edukacja regionalna – tworzenie programów nauczania uwzględniających dziedzictwo kulturowe dla wszystkich poziomów nauczania;
- wspieranie projektów edukacyjnych poświęconych upowszechnianiu historii i zabytków;
- współpraca przy współtworzeniu edycji Europejskich Dni Dziedzictwa, których organizacja ma na celu wzmocnienie społecznej odpowiedzialności za stan zabytków (wrzesień – każdego roku);
- zaangażowanie w organizowaniu imprez upamiętniających wydarzenia historyczne (np. wieczornice, akademie).

Podmioty realizujące zadania: Gmina, Wojewódzki Konserwator Zabytków, placówki oświatowe, instytucje kultury, organizacje pozarządowe.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy, budżety instytucji kultury, budżet państwa, programy strukturalne.

Kierunek działań:

III.2. Eksponowanie walorów kulturowych Gminy poprzez turystykę, edukację i promocję

Zadania:

- współpraca z lokalnymi izbami pamięci, muzeami, kolekcjonerami pamiątek przeszłości;
- organizacja i pomoc przy realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych związanych z dziedzictwem kulturowym;
- wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej;
- opracowanie i organizacja tras oraz ścieżek edukacyjnych z wykorzystaniem zabytków i walorów przyrodniczych;
- wykonanie nowych oraz uzupełnienie i odnowienie istniejących tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, osoby prywatne, instytucje kultury, organizacje pozarządowe.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy, budżety instytucji wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami i inne instytucje kultury, osoby prywatne, budżet państwa, programy strukturalne.

Kierunek działań:

III.3. Badania i studia nad dziedzictwem kulturowym Gminy

Zadania:

- współpraca ze środowiskami naukowymi – wspieranie badań i studiów nad zasobem kulturowym i jego ochroną;
- upowszechnianie wyników badań naukowych w wydawnictwach, na konferencjach naukowych, seminariach, poprzez multimedia, itp.;
- współpraca m.in. z ośrodkami naukowymi, instytucjami kultury w celu prowadzenia badań i propagowania dziedzictwa kulturowego Gminy.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, osoby prywatne, instytucje kultury, ośrodki badawczo-naukowe, organizacje pozarządowe.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy, budżety instytucji wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami i inne instytucje kultury, osoby prywatne, budżet państwa, programy strukturalne.

Kierunek działań:

III.4. Promocja i rozbudowa gminnego systemu informacyjnego o zabytkach

Zadania:

- bieżąca aktualizacja platformy internetowej Urzędu Miasta pod względem wszechstronnej bazy informacji o zabytkach zlokalizowanych na terenie gminy oraz wydarzeń związanych z dziedzictwem kulturowym;
- dotowanie i promowanie wydawnictw dotyczących zabytków (pocztówki, mapy, foldery, publikacje popularno-naukowe).

Podmioty realizujące zadania: Gmina, organizacje pozarządowe, osoby prywatne.

Potencjalne źródła finansowania: budżet Gminy, osoby prywatne, sponsorzy.

Kierunek działań:

III.5. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki

Zadania:

- rozwój tematycznych szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, wodnych, samochodowych, kolejowych, konnych) promujących dziedzictwo kulturowe Gminy (np. w oparciu o wydarzenia historyczne, tradycje kulinarne);
- wspieranie finansowe i organizacyjne inicjatyw na rzecz budowy tematycznych szlaków turystycznych promujących dziedzictwo kulturowe regionu;
- wspieranie działań na rzecz włączenia Miasta Nowa Sól do krajowej i europejskiej sieci szlaków kulturowych;
- opracowanie modułu dydaktycznego dla planowanych i rozwijanych szlaków.

Podmioty realizujące zadania: Gmina, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, osoby prywatne.

Potencjalne źródła finansowania: budżety jednostek samorządu terytorialnego, budżet państwa, programy strukturalne.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zakłada się, że zadania określone w „Gminnym programie opieki nad zabytkami” będą realizowane za pomocą następujących instrumentów:

1. Współpraca władz Gminy z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, przedstawicielami Kościołów i związków wyznaniowych, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami oraz ośrodkami naukowymi.

2. Działania własne władz samorządowych:

- prawne – wynikające z przepisów ustawowych m. in. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, tworzenie parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów, które winny być objęte prawną ochroną konserwatorską, a które stanowią własność Gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- finansowe – m. in. należyte utrzymywanie, wykonanie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy oraz dotacje, system ulg finansowych, nagrody, zachęty podatkowe dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych;
- programowe – realizacja projektów i programów krajowych, wojewódzkich, regionalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

3. Inne – działania stymulujące, promocyjne, edukacyjne, itp.

- działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej.

W celu realizacji zadań niniejszego „Gminnego programu opieki nad zabytkami” konieczne będzie pozyskanie poparcia społecznego dla działań na rzecz środowiska kulturowego, a w dalszej kolejności podjęcie ze strony władz i mieszkańców inicjatyw skutkujących konkretnymi działaniami.

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która winna odczuć bezpośrednio efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców, gdyż zachowane i należycie pielęgnowane dziedzictwo kulturowe wyróżnia obszar gminy i przesądza o jego atrakcyjności. Przyjęty przez Radę Miejską w formie uchwały „Gminny program opieki nad zabytkami” jest elementem polityki samorządowej. Powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Program wykorzystywany może być przez inne jednostki samorządu terytorialnego, środowiska badawcze i naukowe, właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, a także osoby zainteresowane kulturą i dziedzictwem kulturowym.

Opracowanie i uchwalenie „Gminnego programu opieki nad zabytkami” nie powinno być traktowane jedynie jako realizacja przez Gminę zadania ustawowego. Program służyć ma bowiem rozwojowi gminy, poprzez dążenie do poprawy stanu zachowania zabytków, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystania atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Inne ważne cele „Gminnego programu opieki nad zabytkami” wskazane przez ustawodawcę, jak określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe, czy tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, sprawiają, że program ten może pełnić ważną rolę społeczną, a jego konsekwentna realizacja stać się istotnym czynnikiem rozwoju gminy. Program powinien pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe regionu. Współpraca środowisk samorządowych, konserwatorskich i lokalnych przy realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami” przynieść powinna wszystkim stronom wymierne korzyści: zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń, polepszenie stanu zachowania obiektów zabytkowych, zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych, rozwój społeczno-gospodarczy.

Natomiast gminne programy opieki nad zabytkami sporządzane na kolejne lata winny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

„Gminny program opieki nad zabytkami”, po zaopiniowaniu przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, został przedstawiony Radzie Miejskiej w celu przyjęcia go uchwałą. Jest to drugi program, który został opracowany na kolejny okres czterech lat i stanowi kontynuację poprzednich dokumentów, a także jest uzupełnieniem w stosunku do innych aktów planowania. Z realizacji zadań „Gminnego programu opieki nad zabytkami” co dwa lata Prezydent Miasta zobowiązany jest do sporządzenia sprawozdań i przedstawienia ich Radzie.

W celu oceny realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami” mogą być wykorzystane następujące wskaźniki – przykładowe kryteria:

1. Wskaźnik produktu z zasady definiowany jest jako rzeczy materialne, które powstają w ramach realizacji jakiegoś zadania dzięki zaangażowaniu w zadanie środków finansowych, rzeczowych itp. Wskaźnik ten dotyczy wyłącznie okresu realizacji danego zadania, z tego też względu mogą być podawane tylko za te lata, w których projekt jest realizowany (nie powinny wykraczać poza planowany termin zakończenia realizacji zadania). Liczone są w jednostkach mierzalnych (materialnych, monetarnych itp.). Kryteriami służącymi prowadzeniu oceny realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami” w aspekcie wskaźników produktu mogą być:

- procentowy poziom wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami;
- wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inny miernik) obiektów poddanych rewaloryzacji;
- wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych tym pracom;
- procentowy poziom objęcia obszaru gminy opracowanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;
- wykonana waloryzacja zasobu kulturowego poprzez np.: weryfikację gminnej ewidencji zabytków, złożenie wniosków o wpis do rejestru zabytków, itp.;
- liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych itp.;
- liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej, itp.

2. Wskaźniki rezultatu odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z realizacji przedmiotowego zadania. Wskaźniki rezultatu należy przedstawić za okres nie wcześniejszy niż wskaźniki produktu, z uwagi na to, że zawsze są ich wynikiem. Kryteriami służącymi prowadzeniu oceny realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami” w aspekcie wskaźników rezultatu (będących skutkiem realizacji kryteriów oceny wskaźników produktu) mogą być:

- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków;
- liczba wniosków o uznanie obiektów i obszarów za pomnik historii;
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi, instytucjami społecznymi, itp.;
- liczba opracowanych prac badawczych i studialnych;
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy;
- liczba opracowanych wydawnictw w tym folderów promocyjnych, przewodników;
- liczba osób zwiedzających muzea i korzystających z oferty gminnych instytucji kultury, itp.;
- liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, itp.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

„Gminny program opieki nad zabytkami” jest zbiorem celów i zadań dla gminy jako terytorium administracyjnego, a nie wyłącznie dla władz samorządowych, także źródła finansowania nie odnoszą się wyłącznie do środków, którymi dysponować może samorząd. Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów.

Zgodnie z art. 73 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

„Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.”

Dysponentami powyższych środków są:

Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu

<https://www.gov.pl/web/kulturaisport/programy-mkidn-2021>

- środki publiczne pochodzące z budżetu państwa – główna forma finansowania opieki nad zabytkami, z którego korzystają właściciele lub posiadacze zabytków,
- środki są rozdzielane przez odpowiednie departamenty ministerstwa właściwego ds. kultury w ramach Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo kulturowe”; celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów, popularyzacja kultury ludowej,
- Programy Ministra mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. Osoby fizyczne nie są uprawnione do składania wniosków, poza jednym programem – Ochrona zabytków.

Programy Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego na 2021 rok:

1. Badanie polskich strat wojennych
2. Czasopisma
3. Edukacja artystyczna
4. Edukacja kulturalna
5. Film
6. Groby i cmentarze wojenne w kraju
7. Infrastruktura domów kultury
8. Infrastruktura kultury
9. Infrastruktura szkolnictwa artystycznego
10. Kultura cyfrowa
11. Kultura Dostępna
12. Kultura ludowa i tradycyjna
13. Literatura
14. Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju
15. Miejsca pamięci narodowej za granicą
16. Muzyczny ślad
17. Muzyka
18. Narodowa Kolekcja Sztuki Współczesnej
19. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
20. Ochrona zabytków
21. Ochrona zabytków archeologicznych
22. Partnerstwo dla książki
23. Promesa dla Kultury
24. Promocja czytelnictwa
25. Promocja kultury polskiej za granicą
26. Rozwój sektorów kreatywnych
27. Sztuki wizualne
28. Taniec

29. Teatr
30. Wspieranie działań muzealnych
31. Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży
32. Zamówienia kompozytorskie
33. Wspieranie archiwów, bibliotek i muzeów poza krajem.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków

<https://www.lwkz.pl/web/page/show/id/33>

- w oparciu o ustawę z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ustala kryteria i sposób naboru wniosków oraz rozdziału środków finansowych na cele związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami w ramach środków przyznanych przez wojewodę, pozostających w jego dyspozycji,
- wojewódzki konserwator zabytków (podobnie jak MKiDN) udziela dotacji na pokrycie kosztów wykonania planowanych prac w roku udzielania dotacji, dofinansowuje także prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja),
- każdy podmiot mający tytuł prawny do zabytku (wynikający z prawa własności, użytkownika wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego) może wystąpić z wnioskiem o dofinansowanie; o refundację może ubiegać się wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót przy zabytku określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- ze środków dotacji można dofinansować wykonanie prac lub robót budowlanych mieszczących się w katalogu wskazanym w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – co do zasady do 50% wartości inwestycji, w szczególnie uzasadnionych przypadkach do 100%,
- główny cel dofinansowania – prace konserwatorskie i restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Samorząd województwa lubuskiego

https://lubuskie.pl/cms/155/dotacje_na_zabytki

https://bip.lubuskie.pl/537/Ochrona_Zabytkow/

- uchwała nr XXXI/296/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 22 października 2012 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa lubuskiego (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2012, poz. 1874),
- na jej podstawie samorząd województwa lubuskiego przeznacza środki na działania związane z opieką nad zabytkami w województwie lubuskim; w ostatnich latach do rozdysponowania jest kwota 1 mln zł; dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych do wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków; jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową lub stan zachowania zabytku wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Gmina

http://bip.nowasol.mserwer.pl/content.php?cms_id=203%7C%7Cm=9

- na podstawie uchwały nr LIII/333/09 Rady Miejskiej w Nowej Soli z dnia 27 listopada 2009 roku w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- z budżetu Gminy Nowa Sól – Miasto mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac lub robót budowlanych przy zabytku ruchomym lub nieruchomym, wpisanym indywidualnie do rejestru zabytków, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria:
 - znajduje się na stałe na obszarze miasta Nowa Sól;
 - jest w złym stanie technicznym;

- posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe dla mieszkańców Gminy,
- wnioski o dotację kieruje się do Prezydenta Miasta Nowa Sól w nieprzekraczalnym terminie do dnia 15 lutego każdego roku, informacja o powyższym terminie zamieszczona jest przez Prezydenta w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego.

Aneks 1. Rejestr zabytków – wykaz

Lp.	Obiekt	Adres	Czas powstania	Informacja o wpisie do rejestru
1.	Zespół urbanistyczno-architektoniczny miasta	Nowa Sól	XIX-XX w.	Nr rej. 2203, data wpisu: 04.05.1976 i nr L-375/A, data wpisu: 24.02.2010
2.	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 6	kon. XVIII w.	Nr rej. 366, data wpisu: 22.03.1963 Nowy nr rej. L-813A (Zawiadomienie z dnia 8.11.2018r.)
3.	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 8	kon. XVIII w.	Nr rej. 366, data wpisu: 22.03.1963 Nowy nr rej. L-814A (Zawiadomienie z dnia 9.11.2018r.)
4.	Willa właściciela browaru Preussa, ob. Siedziba Międzygminnego Związku ECO-PRZYSZŁOŚĆ (wpisany do rejestru zabytków jako budynek przychodni)	Arciszewskiego 10	kon. XIX w.	Nr rej. 2222, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-448/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 25.07.2011r.)
5.	Zespół willowo-ogrodowy: dawna willa Karla Jansona - dyrektora zakładu Gruschwitz Textilwerke wraz z ogrodem, fontanną, schodami i ogrodzeniem od strony ul. Bankowej i Gimnazjalnej	Bankowa 3	1916	Nr rej. L-145/A, data wpisu: 24.06.2004
6.	Kościół staroluterański p.w. Zbawiciela, ob. rzym.-kat. fil. p.w. św. Barbary	Św. Barbary	1900	Nr rej. 2213, data wpisu: 05.05.1976
7.	Dom starców (Fundacja im. Matyldy Gruschwitz), ob. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (do rejestru zabytków wpisany jako Szkoła Podstawowa nr 9)	Bohaterów Getta 7	1901	Nr rej. 2232, data wpisu: 11.05.1976
8.	Aleja brzoza przy szosie z Nowej Soli do Nowego	Głogowska		Nr rej. 2158, data wpisu: 01.06.1974

	Miasteczka – NIE ISTNIEJE			
9.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 1	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-578/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.05.2013r.)
10.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 2	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
11.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 3	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
12.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 4	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
13.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 5	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-564/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.03.2013r.)
14.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 6	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
15.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 7	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
16.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 8 (dawny adres: Marchlewskiego 8)	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-684/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 27.04.2015r.)
17.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 9	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-558/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 11.02.2013r.)
18.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 10	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
19.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 11	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-521/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.09.2012r.)
20.	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 12	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-577/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.05.2013r.)
21.	Wystrój sklepu mleczarskiego – NIE ISTNIEJE	Grota- Roweckiego 12		Nr rej. 2218, data wpisu: 05.05.1976

22.	Kościół paraf. p.w. św. Michała Archanioła	Kościelna	1591-1596, 1688 (rozbudowa po str. płu.), 1782 (kruchta), 1872-1880 (zakrystia i transept)	Nr rej. 49, data wpisu: 10.03.1955
23.	Figura św. Floriana	Kościelna 2, dz. 539 Przeniesiona na Plac Św. Floriana	1738, lata 90-te XX w. (częściowa rekonstrukcja)	Nr rejestru L-B-111, data wpisu 22.06.2011r.
24.	Willa Edmunda Glaesera, dyrektora Huty Pauliny, ob. budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 1A	1920-1921	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
25.	Budynek mieszkalny	Krzywa 1	pocz. XX w.	Nr rej. 2231, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-605/A, (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.09.2013r.)
26.	Budynek mieszkalny	Kuśnierska 1	1889	Nr rej. 2223, data wpisu: 11.05.1976
27.	Budynek mieszkalny	Kuśnierska 2	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2223, data wpisu: 11.05.1976
28.	Zespół budynków dawnej gazowni	9 Maja 9	1865	Nr rej. 3297, data wpisu: 10.06.1994
29.	Łaźnia miejska	9 Maja 10	1927	Nr rej. 2206, data wpisu: 04.05.1976
30.	Urząd Solny, ratusz, ob. obiekt użyteczności publicznej	Moniuszki 3	1574-1575, po 1820, 1842, 1879, kon. lat 30-tych XX w.	Nr rej. L-726/A, data wpisu 8.09.2016r.
31.	Budynek mieszkalny	Moniuszki 6	przed 1830, 4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2227, data wpisu: 11.05.1976
32.	Budynek mieszkalny	Moniuszki 8	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2227, data wpisu: 11.05.1976
33.	Budynek mieszkalny	Muzealna 1	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
34.	Budynek mieszkalny	Muzealna 4	lata 20-te XX w.	Nr rej. 2219, data wpisu: 11.05.1976
35.	Budynek mieszkalny	Muzealna 7	pocz. XX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976; nr rej. 2219, data wpisu: 11.05.1976
36.	Budynek mieszkalny	Muzealna 8	pocz. XX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
37.	Budynek mieszkalny	Muzealna 9	kon. XIX w.	Nr rej. 2219, data wpisu: 11.05.1976
38.	Budynek mieszkalny	Muzealna 10	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
39.	Budynek mieszkalny	Muzealna 12	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
40.	Budynek mieszkalny	Muzealna 13	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
41.	Budynek mieszkalny	Muzealna 14	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data

				wpisu: 04.05.1976
42.	Budynek mieszkalny	Muzealna 16	ok. 1900	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
43.	Willa Alexandra Gruschwitza, ob. Muzeum Miejskie	Muzealna 20	1885	Nr rej. 2210, data wpisu: 04.05.1976
44.	Budynek mieszkalny	Muzealna 22	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-615/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 17.10.2013r.)
45.	Budynek mieszkalny	Muzealna 24	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-567/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 15.03.2013r.)
46.	Budynek mieszkalny	Muzealna 26	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
47.	Budynek mieszkalny	Muzealna 28	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
48.	Budynek mieszkalny	Muzealna 30	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
49.	Budynek mieszkalny	Muzealna 32	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
50.	Budynek mieszkalny	Muzealna 34	ok. 1900	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
51.	Willa dyrektora Huty Pauliny Otto Schwagera, później zamieszkiwana przez nowosolskich burmistrzów	Muzealna 36	pocz. XX w. (przed 1906)	Nr rejestru L-707/A data wpisu 11.12 2015r. (sprostowana postanowieniem 12.01.2016r.)
52.	Willa współwłaściciela fabryki nici Alexandra Gruschwitza, ob. Ośrodek Pomocy Społecznej (do rejestru zabytków wpisana jako budynek przedszkola „Odra”)	Muzealna 46	ok. 1850 (przed 1852)	Nr rej. 2212, data wpisu: 05.05.1976 Nowy nr wpisu rej.: L-641/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 11.03.2014r.)
53.	Oranżeria	Muzealna, dz. 122/13	3 ćw. XIX w.	Nr rej. 2205, data wpisu: 04.05.1976
54.	Budynek mieszkalny	Odrzańska 3	2 poł. XIX w.	Nr rej. 364, data wpisu: 22.03.1963 nowy nr rej. L-549/A, (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 10.01.2013r.)
55.	Budynek mieszkalny	Odrzańska 11	po 1886	Nr rej. 2216, data wpisu: 05.05.1976
56.	Budynek mieszkalny	Odrzańska 13	1886	Nr rej. 2216, data

				wpisu: 05.05.1976 nowy nr rej. L-508/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.07.2012r.)
57.	Budynek mieszkalny	Odrzańska 14	kon. XIX w.	Nr rej. 2216, data wpisu: 05.05.1976
58.	Budynek mieszkalny	Odrzańska 15	kon. XIX w.	Nr rej. 364, data wpisu: 22.03.1963
59.	Willa dyrektora fabryki kleju, ob. Przedszkole nr 2	Okrężna 2	pocz. XX w. (przed 1910)	Nr rej. 2211, data wpisu: 05.05.1976
60.	Willa	Parkowa 4	4 ćw. XIX w.	nr rej. L-545/A data wpisu: 09.01.2013r.
61.	Kościół ewangelicki p.w. Św. Trójcy, rzym.-kat. paraf. p.w. św. Antoniego	Piłsudskiego	1835-1839	nr rej. L-568/A, data wpisu: 15.03.2013r.
62.	Organy piszczałkowe wykonane przez Samuela Ludwiga Hartiga, stanowiące element wyposażenia kościółka pw.św. Antoniego	Piłsudskiego	1837-1838	Zabytek ruchomy wpisany pod nr rej. L- B-138 data wpisu: 15.03.2013r.
63.	Królewski Sąd Okręgowy, ob. Sąd Rejonowy	Piłsudskiego 24	1907-1909	Nr rej. 2221, data wpisu: 10.05.1976
64.	Willa mistrza budowlanego i ciesielskiego Adolfa Theodora Jaekela, ob. BGŻ (do rejestru zabytków wpisany jako pałacyk – siedziba rejonu energetycznego)	Piłsudskiego 30	1845, 1901 (przeb.), 1920 (tylne skrzydło), kon. XX w.	Nr rej. 2228, data wpisu: 11.05.1976
65.	Willa właściciela Starej Huty Friedricha Wilhelma von Krause, ob. Prokuratura Rejonowa (do rejestru zabytków wpisany jako ambulatorium na terenie zakładu „Dozamet”)	Piłsudskiego 38	1853, lata 20-te XX w. (rozbudowa)	Nr rej. 2215, data wpisu: 05.05.1976
66.	Ogród willi właściciela Starej Huty Friedricha Wilhelma von Krause wraz z drzewostanem, fontanną i murem	Piłsudskiego 38, dz. 2/65, 2/66, 2/3	2 poł. XIX w. (część płn.), 1897-1900 (część płd.)	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
67.	Teren fabryki „Stara	Piłsudskiego 40	XIX-XX w.	Nr rej. L-101/A, data

	Huta”			wpisu: 21.07.2003
68.	Odlewnia mała na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/27	2 ćw. XIX w. (przed 1840)	Nr rej. 2215, data wpisu: 05.05.1976
69.	Budynek zaopatrzenia na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/32	1908	Nr rej. 2215, data wpisu: 05.05.1976
70.	Budynek administracyjny na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/26	lata 50-te XIX w.	Nr rej. 2234, data wpisu: 11.05.1976
71.	Portiernia na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet” (do rejestru zabytków wpisany jako pawilon w Dolnośląskich Zakładach Metalurgicznych, obecnie portiernia)	Piłsudskiego 40, dz. 2/26	1898	Nr rej. 2233, data wpisu: 11.05.1976
72.	Prototypownia i wydział elektryczny na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/21	lata 50-te XIX w.	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
73.	Budynek laboratorium na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/21	kon. XIX w.	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
74.	Dawna trafostacja, ob. podstacja nr 1 na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/27	1904	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
75.	Wodna wieża ciśnień na terenie Starej	Piłsudskiego 40, dz. 2/49	1902	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003

	Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”			
76.	Stacja prób na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/68	1865	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
77.	Budynek administracyjny w dawnej fabryce kleju	Piłsudskiego 75	pocz. XX w.	Nr rej. L-812/A, data wpisu: 24.02.2020
78.	Szpital Powiatowy	Sienkiewicza, dz. 780/34	1928-1930	Nr rej. L-686/A, data wpisu: 15.05.2015
79.	Magazyn solny, ob. magazyn	Pl. Solny 1	2 poł. XVIII w.	Nr rej. 368, data wpisu: 22.05.1963
80.	Budynek mieszkalny	Szeroka 1	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-720/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.07.2016r.)
81.	Budynek mieszkalny	Szeroka 2	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
82.	Budynek mieszkalny	Szeroka 4	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
83.	Budynek mieszkalny	Szeroka 7	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
84.	Budynek mieszkalny	Szeroka 9	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
85.	Budynek mieszkalny	Szeroka 18, 18a, 18b (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Poczтовая 15 i Poczтовая 18)	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976 Nowy nr rejestru L-749/A Data wpisu 21.04 2017r.
86.	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 1	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
87.	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 2	kon. XIX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
88.	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 6	pocz. XX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
89.	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 12	pocz. XX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
90.	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 14	pocz. XX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
91.	Budynek mieszkalny, ob. obiekt użyteczności publicznej (do rejestru zabytków)	Witosa 19	kon. XVIII w.	Nr rej. 2225, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-531/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia

	wpisany jako internat ZSZ nr 1)			15.10.2012r.)
92.	Budynek mieszkalny	Witosa 22, 22a	1912	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-535/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 29.10.2012r.)
93.	Budynek mieszkalny	Witosa 23	2 ćw. XIX w.	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976
94.	Budynek mieszkalny	Witosa 28	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-517/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 08.08.2012r.)
95.	Budynek mieszkalny	Witosa 32	kon. XIX w.	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976
96.	Budynek mieszkalny	Witosa 38	1909	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976
97.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 2	1910	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-534/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 17.10.2012r.)
98.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 4	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-572/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.04.2013r.)
99.	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 8	ok. 1900	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
100	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 10	ok. 1910	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
101	Willa	Wojska Polskiego 17	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
102	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 24	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-520/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 13.08.2012r.)
103	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 27	pocz. XX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
104	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 33	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
105	Budynek mieszkalny na terenie Huty Pauliny	Wojska Polskiego 34	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
106	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 37	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej.

				L-547/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 09.01.2013r.)
107	Most podnoszony	Wolności al.	1927	Nr rejestru zabytków L-489/A z dnia 25.04.2012r.
108	Kamienica – NIE ISTNIEJE (na tym miejscu współczesny budynek usługowy)	dawniej Wrocławska 2, róg ulic Wrocławskiej i Zjednoczenia. Budynek przy ob. Wrocławskiej 2 bez wartości zabytkowej		Nr rej. 1502, data wpisu: 15.02.1965
109	Budynek mieszkalny	Wrocławska 4	ok. 1900	Nr rej. 2217, data wpisu: 05.05.1976
110	Budynek mieszkalny	Wrocławska 7 7A, 7B	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2217, data wpisu: 05.05.1976 nowy nr rej. L-581/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 28.05.2013r.)
111	Budynek mieszkalny	Wrocławska 9	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2256, data wpisu: 09.07.1976
112	Dom rodziny założyciela fabryki nici Johanna Davida Gruschwitza na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 16	1766, ok. 1850 (przebudowa)	Decyzja w sprawie wpisania do rejestru zabytków 11.10.2018r. L-809/A
113	Willa współwłaściciela fabryki nici Heinricha Gruschwitza, ob. obiekt sakralno-mieszkalny (wpisany do rejestru zabytków jako budynek o charakterze pałacowym „Agora”)	Wrocławska 16a	ok. 1850	Nr rej. 3211, data wpisu: 16.04.1984
114	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 18	1765	Nr rej. 367, data wpisu: 22.03.1963 nowy nr rej. L-597/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 31.07.2013r.)
115	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 19	3 ćw. XVIII w. (przed 1774)	Nr rej. 1503, data wpisu: 15.02.1965
116	Browar (budynek administracyjno-	Wrocławska 21	1880, 1907 (przebudowa)	Nr rej. 2214, data wpisu: 05.06.1976

	biurowy, budynek słodowni, warzelni i laboratorium, rozlewnia piwa beczkowego, rozlewnia piwa butelkowego, leżakownia, fermentownia, budynek mieszkalny)		warzelni, dobudowa kotłowni), 1916 (nadbudowa leżakowni, późn. słodowni) Skreślone z rej. zabytków: maszynownia, kotłownia i komin	Decyzja o skreśleniu części zespołu z dnia 26.09.2012r., wydana przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
117	Willa na terenie fabryki nici, ob. nieużytkowana	Wrocławska 22	pocz. XX w.	Nr rej. L-598/A data wpisu: 07.08.2015r.
118	Magazyn solny, ob. hurtownia (wpisany do rejestru zabytków jako magazyn zbożowy)	Wróblewskiego 3	4 ćw. XVIII w.	Nr rej. 363, data wpisu: 22.03.1963
119	Zbór braci czeskich (właściwie morawskich)	Wróblewskiego 9	1769, 1961 (dobudówka)	Nr rej. 3269, data wpisu: 15.02.1993
120	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 1	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
121	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 5	pocz. XX w. (przed 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
122	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 7	pocz. XX w. (przed 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-532/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 16.10.2012r.)
123	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 9	pocz. XX w. (przed 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
124	Willa	Wyspiańskiego 11	pocz. XX w. (po 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
125	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 12	XIX/XX w.	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
126	Hotel, ob. budynek usługowy	Wyzwolenia 12	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 3267, data wpisu: 11.12.1992
127	Wnętrze sklepu mięsnego – NIE ISTNIEJE	Wyzwolenia 16		Nr rej. 2229, data wpisu: 11.05.1976
128	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 6	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2254, data wpisu: 12.07.1976 nowy nr rej. L-550/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 17.01.2013r.)
129	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 36	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2255, data wpisu: 09.07.1976
130	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 1	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
131	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 3	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data

				wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-570/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 22.03.2013r.)
132	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 4	1898	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
133	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 5	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-519/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 13.08.2012r.)
134	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 6	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-638/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 28.01.2014r.)
135	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 7	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
136	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 8	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
137	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 9	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
138	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 10	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-575/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 24.04.2013r.)
139	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 11	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
140	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 12	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
141	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 13	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
142	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 14	1910	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
143	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 15	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
144	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 16	ok. 1910	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
145	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 18	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
146	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 20	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
147	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 22	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-637/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia

				28.01.2014r.)
148	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 24	XIX/XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-509/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.07.2012r.)
149	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 26	ok. 1900	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-576/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 25.04.2013r.)
150	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 28	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-563/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.03.2013r.)
151	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 30	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-518/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 08.08.2012r.)
152	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 32	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
153	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 34	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
154	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 36	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
155	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 38	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
156	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 40	ok. 1900	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
157	Willa, ob. Państwowa Szkoła Muzyczna	Zjednoczenia 42	1913	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
158	Budynek mieszkalny	Żwirki i Wigury 2	kon. XIX w.	Nr rej. 2224, data wpisu: 11.05.1976

Aneks 2. Gminna ewidencja zabytków – wykaz

Lp.	Obiekt	Adres	Czas powstania	Informacja o wpisie do rejestru
1	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 1	pocz. XIX w., kon. XIX w.	
2	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 4	pocz. XX w. (proj. 1903)	
3	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 6	kon. XVIII w.	Nr rej. 366, data wpisu: 22.03.1963 Nowy nr rej. L-813A (Zawiadomienie z dnia 8.11.2018r.)
4	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 7	pocz. XX w.	
5	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 8	kon. XVIII w.	Nr rej. 366, data wpisu: 22.03.1963 Nowy nr rej. L-814A (Zawiadomienie z dnia 9.11.2018r.)
6	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 9	pocz. XX w.	
7	Willa właściciela browaru Preussa, ob. Siedziba Międzygminnego Związku ECO-PRZYSZŁOŚĆ (wpisany do rejestru zabytków jako budynek przychodni)	Arciszewskiego 10	kon. XIX w.	Nr rej. 2222, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-448/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 25.07.2011r.)
8	Budynek mieszkalny	Arciszewskiego 11	XIX/XX w.	
9	Bank Rzeszy, ob. Bank Spółdzielczy	Bankowa 1	1935	
10	Zespół willowo-ogrodowy: dawna willa Karla Jansona - dyrektora zakładu Gruschwitz Textilwerke wraz z ogrodem, fontanną, schodami i ogrodzeniem od strony ul. Bankowej i Gimnazjalnej	Bankowa 3	1916	Nr rej. L-145/A, data wpisu: 24.06.2004
11	Kościół staroluterański p.w. Zbawiciela, ob. rzym.-kat. fil. p.w. św. Barbary	Św. Barbary	1900	Nr rej. 2213, data wpisu: 05.05.1976
12	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 1	pocz. XX w.	
13	Budynek usługowy	Św. Barbary 2	XIX/XX w.	

14	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 5	XIX/XX w.	
15	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 6	lata 20-te XX w.	
16	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 7, 9	1 ćw. XX w.	
17	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 8	lata 20-te XX w.	
18	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 10	lata 20-te XX w.	
19	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 11	pocz. XX w.	
20	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 12	1 ćw. XX w.	
21	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 13	pocz. XX w.	
22	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 14	1 ćw. XX w.	
23	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 15	pocz. XX w.	
24	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 16	1 ćw. XX w.	
25	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 17	pocz. XX w.	
26	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 18	lata 20-te XX w.	
27	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 19	pocz. XX w.	
28	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 21	pocz. XX w.	
29	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 23	pocz. XX w.	
30	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 25	pocz. XX w.	
31	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 29	1926	
32	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 31	kon. lat 20-tych XX w.	
33	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 33	kon. lat 20-tych XX w.	
34	Budynek mieszkalny	Św. Barbary 35	kon. lat 20-tych XX w.	
35	Willa właściciela szczeciński Roberta Klingera, ob. Publiczne Przedszkole nr 1	Bohaterów Getta 1	ok. 1915	Wpisać do rejestru zabytków
36	Budynek mieszkalny	Bohaterów Getta 3	XIX/XX w.	
37	Zespół zabudowy rzeźni miejskiej wraz z ogrodzeniem	Bohaterów Getta 4	1898-1899	Wpisać do rejestru zabytków
38	Budynek mieszkalny	Bohaterów Getta 5	pocz. XX w.	
39	Willa właściciela cegielni Emila Gesche, ob. budynek mieszkalny	Bohaterów Getta 9	pocz. XX w. (proj. 1902)	Wpisać do rejestru zabytków
40	Dom starców (Fundacja im. Matyldy Gruschwitz), ob. Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy (do rejestru zabytków wpisany jako Szkoła Podstawowa nr 9)	Bohaterów Getta 7	1901	Nr rej. 2232, data wpisu: 11.05.1976
41	Budynek mieszkalny	Botaniczna 6	ok. 1930	
42	Budynek mieszkalny	Botaniczna 8	1930	
43	Budynek mieszkalny	Botaniczna 10	ok. 1930	
44	Budynek mieszkalny	Botaniczna 12	ok. 1930	
45	Budynek mieszkalny	Botaniczna 14	ok. 1930	

46	Budynek mieszkalny	Botaniczna 16	ok. 1930	
47	Budynek mieszkalny	Botaniczna 18	ok. 1930	
48	Budynek mieszkalny	Botaniczna 20	ok. 1930	
49	Budynek mieszkalny	Brzozowa 2	lata 30-te XX w.	
50	Budynek mieszkalny	Brzozowa 6	lata 30-te XX w.	
51	Budynek mieszkalny	Brzozowa 8	lata 30-te XX w.	
52	Budynek mieszkalny	Brzozowa 12, 14	lata 30-te XX w.	
53	Zespół zabudowy szpeciniarni, ob. budynki produkcyjne (hale produkcyjne I, II, III)	Ceglana 2 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Bohaterów Getta 11)	pocz. XX w., 1922	
54	Budynek administracyjno-mieszkalny na terenie oczyszczalni ścieków, ob. Centralnej Przepompowni Ścieków	Ceglana 4	ok. 1930	
55	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 1, 3	lata 20-te XX w.	
56	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 2, 4	lata 20-te XX w.	
57	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 6, 8	lata 20-te XX w.	
58	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 7, 9	lata 20-te XX w.	
59	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 10, 12	lata 20-te XX w.	
60	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 11	lata 20-te XX w.	
61	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 13, 15	lata 20-te XX w.	
62	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 14, 16	lata 20-te XX w.	
63	Budynek mieszkalny	Chełmońskiego 18	ok. 1930	
64	Budynek mieszkalny	Chrobrego 1	XIX/XX w.	
65	Budynek mieszkalny	Chrobrego 2a	XIX/XX w.	
66	Budynek mieszkalny	Chrobrego 3	XIX/XX w.	
67	Budynek mieszkalny	Chrobrego 5	1 ćw. XX w.	
68	Budynek mieszkalny	Chrobrego 7	1 ćw. XX w.	
69	Budynek mieszkalny	Chrobrego 9	1 ćw. XX w.	
70	Budynek mieszkalny	Chrobrego 10	1 ćw. XX w.	
71	Budynek mieszkalny	Chrobrego 11	XIX/XX w.	
72	Budynek mieszkalny	Chrobrego 12	XIX/XX w.	
73	Budynek mieszkalny	Chrobrego 13	1 ćw. XX w.	
74	Budynek mieszkalny	Chrobrego 14	XIX/XX w.	
75	Budynek mieszkalny	Chrobrego 15	XIX/XX w.	
76	Budynek mieszkalny	Chrobrego 17	ok. 1930	
77	Budynek mieszkalny	Chrobrego 18	1 ćw. XX w.	
78	Budynek mieszkalny	Chrobrego 21	XIX/XX w.	
79	Budynek mieszkalny	Chrobrego 22	1 ćw. XX w.	

80	Budynek mieszkalny	Chrobrego 23	4 ćw. XIX w.	
81	Budynek mieszkalny	Chrobrego 24	1 ćw. XX w.	
82	Budynek mieszkalny	Chrobrego 26	1 ćw. XX w.	
83	Budynek mieszkalny	Chrobrego 27	1 ćw. XX w.	
84	Budynek mieszkalny	Chrobrego 28	1 ćw. XX w., kon. XX w.	
85	Budynek mieszkalny	Chrobrego 29	1 ćw. XX w.	
86	Budynek mieszkalny	Chrobrego 30	1 ćw. XX w.	
87	Budynek mieszkalny	Chrobrego 31	XIX/XX w.	
88	Budynek mieszkalny	Chrobrego 32	XIX/XX w.	
89	Budynek mieszkalny	Chrobrego 33	1 ćw. XX w.	
90	Gospoda, ob. budynek mieszkalny	Chrobrego 34	XIX/XX w.	
91	Budynek mieszkalny	Chrobrego 36	XIX/XX w.	
92	Budynek mieszkalny	Chrobrego 38	XIX/XX w.	
93	Budynek mieszkalny	Chrobrego 39	XIX/XX w.	
94	Budynek mieszkalny	Chrobrego 40	1 ćw. XX w.	
95	Budynek mieszkalny	Chrobrego 41	kon. XIX w.	
96	Budynek mieszkalny	Chrobrego 42	1 ćw. XX w.	
97	Budynek mieszkalny	Chrobrego 44	ok. 1930	
98	Budynek mieszkalny	Chrobrego 46	ok. 1930	
99	Budynek mieszkalny	Chrobrego 48	ok. 1930	
100	Budynek mieszkalny	Chrobrego 49	ok. 1930	
101	Budynek mieszkalny	Chrobrego 50	ok. 1930	
102	Budynek mieszkalny	Chrobrego 51	ok. 1930	
103	Budynek mieszkalny	Chrobrego 53	ok. 1930	
104	Budynek mieszkalny	Chrobrego 56	ok. 1930	
105	Budynek mieszkalny	Chrobrego 57	ok. 1930	
106	Budynek mieszkalny	Chrobrego 58	1 ćw. XX w.	
107	Szkoła katolicka, ob. budynek mieszkalny	Chrobrego 60	1897	
108	Szkoła katolicka, ob. budynek mieszkalny	Chrobrego 60a	XIX/XX w.	
109	Budynek mieszkalny	Chrobrego 64	1 ćw. XX w.	
110	Budynek mieszkalny	Chrobrego 66	1 ćw. XX w.	
111	Budynek mieszkalny	Chrobrego 70	XIX/XX w.	
112	Budynek mieszkalny	Chrobrego 72	XIX/XX w.	
113	Budynek mieszkalny	Chrobrego 76	ok. 1930	
114	Budynek mieszkalny	Chrobrego 76a	1931	
115	Budynek mieszkalny	Chrobrego 78	ok. 1930	
116	Budynek mieszkalny	Cicha 2	4 ćw. XIX w.	
117	Budynek mieszkalny	Cicha 4	4 ćw. XIX w.	
118	Budynek mieszkalny	Ciemna 1	ok. 1930	
119	Budynek mieszkalny	Ciemna 2	ok. 1930	
120	Budynek mieszkalny	Ciepielowska 1	XIX/XX w.	
121	Budynek mieszkalny	Ciepielowska 2	XIX/XX w.	
122	Budynek mieszkalny	Ciepielowska 4	1 ćw. XX w.	
123	Budynek mieszkalny	Ciepielowska 5	1 ćw. XX w.	
124	Budynek mieszkalny	Ciepielowska 6	1 ćw. XX w.	
125	Budynek mieszkalny	Ciepielowska 8	ok. 1930	
126	Budynek mieszkalny	Curie- Skłodowskiej 13	ok. 1930	
127	Budynek mieszkalny	Curie- Skłodowskiej 15, 17	ok. 1930	

128	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 19, 21	lata 20-te XX w.	
129	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 22	ok. 1930	
130	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 24	ok. 1930	
131	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 26	ok. 1930	
132	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 32	ok. 1930	
133	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 38	ok. 1930	
134	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 45	lata 30-te XX w.	
135	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 50	ok. 1930	
136	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 54, 56	ok. 1930	
137	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 58, 60	ok. 1930	
138	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 62, 64	ok. 1930	
139	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 66, 68	ok. 1930	
140	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 70, 72	ok. 1930	
141	Budynek mieszkalny	Curie-Skłodowskiej 74	ok. 1930	
142	Budynek mieszkalny	Czysta 1a	ok. 1930	
143	Budynek mieszkalny	Czysta 6	2 ćw. XX w.	
144	Budynek mieszkalny	Czysta 10	2 ćw. XX w.	
145	Budynek mieszkalny	Czysta 22	2 ćw. XX w.	
146	Budynek mieszkalny	Czysta 24	lata 30-te XX w.	
147	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 3	ok. 1930	
148	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 5	ok. 1930	
149	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 7	kon. XIX w.	
150	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 9	kon. XIX w.	
151	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 11	kon. XIX w.	
152	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 13	kon. XIX w.	
153	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 15	kon. XIX w.	
154	Wieża ciśnień	Długa	1863	
155	Budynek mieszkalny	Długa 16	ok. 1930	
156	Budynek mieszkalny	Drzewna 9	2 ćw. XX w.	
157	Budynek mieszkalny	Drzewna 10	2 ćw. XX w.	
158	Budynek mieszkalny	Drzymały 2	ok. 1900	
159	Budynek mieszkalny	Drzymały 3	pocz. XX w.	
160	Budynek mieszkalny	Drzymały 5	XIX/XX w.	
161	Budynek mieszkalny	Drzymały 6	kon. XIX w.	
162	Budynek mieszkalny	Drzymały 8	XIX/XX w.	
163	Budynek mieszkalny	Drzymały 10	XIX/XX w.	

164	Budynek mieszkalny	Drzymały 23	XIX/XX w.	
165	Budynek mieszkalny	Floriana Plac 1	pocz. XX w.	
166	Budynek mieszkalny	Floriana Plac 2	kon. XIX w.	
167	„Gospoda Wiedeńska”, ob. budynek mieszkalno-usługowy	Floriana Plac 3	1844	
168	Budynek mieszkalny	Gajowa 2	lata 30-te XX w.	
169	Budynek mieszkalny	Garbarska 1	XIX/XX w.	
170	Magazyn	Garbarska 2	kon. XIX w.	
171	Budynek mieszkalny	Garbarska 3	1 ćw. XX w.	
172	Młyn elektryczny	Gdyńska	1 ćw. XX w.	Postępowanie z urzędu w sprawie wpisania do rejestru zabytków
173	Budynek mieszkalny	Gdyńska 3	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków, zawiadomienie z dnia 28.11.2016r.
174	Budynek mieszkalny	Gimnazjalna 3	kon. lat 20-tych XX w.	
175	Budynek mieszkalny	Gimnazjalna 5	kon. lat 20-tych XX w.	
176	Gimnazjum realne, ob. Liceum Ogólnokształcące	Gimnazjalna 9	1932	
177	Aleja brzozowa przy szosie z Nowej Soli do Nowego Miasteczka – NIE ISTNIEJE	Głogowska		Nr rej. 2158, data wpisu: 01.06.1974
178	Budynek mieszkalny	Głogowska 3	lata 20-te XX w.	
179	Budynek mieszkalny	Głogowska 5	1 ćw. XX w.	
180	Budynek mieszkalny	Głogowska 6	ok. 1900	
181	Budynek mieszkalny	Głogowska 7	ok. 1930	Wyłączono z ewidencji 20.07.2017r.
182	Budynek mieszkalny	Głogowska 8	1 ćw. XX w.	
183	Budynek mieszkalny	Głogowska 9	1 ćw. XX w.	Wyłączono z ewidencji 20.07.2017r.
184	Budynek mieszkalny	Głogowska 10	1 ćw. XX w.	
185	Budynek mieszkalny	Głogowska 11	1 ćw. XX w.	Wyłączono z ewidencji 20.07.2017r.
186	Budynek mieszkalny	Głogowska 12	1 ćw. XX w.	
187	Budynek mieszkalny	Głogowska 13	1 ćw. XX w.	
188	Budynek mieszkalny	Głogowska 14	ok. 1930	
189	Budynek mieszkalny	Głogowska 15	ok. 1930	
190	Budynek mieszkalny	Głogowska 16	ok. 1930	
191	Budynek mieszkalny	Głogowska 17	ok. 1930	
192	Budynek mieszkalny	Głogowska 18	ok. 1930	
193	Budynek mieszkalny	Głogowska 19	ok. 1930	
194	Budynek mieszkalny	Głogowska 20	ok. 1930	
195	Budynek mieszkalny	Głogowska 21	ok. 1930	
196	Budynek mieszkalny	Głogowska 22	1 ćw. XX w.	

197	Budynek mieszkalny	Głogowska 23	1 ćw. XX w.	
198	Budynek mieszkalny	Głogowska 25	ok. 1930	
199	Budynek mieszkalny	Głogowska 27	ok. 1930	
200	Budynek mieszkalny	Głogowska 28	1 ćw. XX w.	
201	Budynek mieszkalny	Głogowska 29	1 ćw. XX w.	
202	Budynek mieszkalny	Głogowska 30	pocz. XX w.	
203	Budynek mieszkalny	Głogowska 31	ok. 1930	
204	Budynek mieszkalny	Głogowska 32	ok. 1930	
205	Budynek mieszkalny	Głogowska 33	ok. 1930	
206	Budynek mieszkalny	Głogowska 34	1 ćw. XX w.	
207	Budynek mieszkalny	Głogowska 35	1 ćw. XX w.	
208	Budynek mieszkalny	Głogowska 36	1 ćw. XX w.	
209	Budynek mieszkalny	Głogowska 37	ok. 1930	
210	Budynek mieszkalny	Głogowska 38	1 ćw. XX w.	
211	Budynek mieszkalny	Głogowska 39	1 ćw. XX w.	
212	Budynek mieszkalny	Głogowska 40	1 ćw. XX w.	
213	Budynek mieszkalny	Głogowska 42	ok. 1930, 2 poł. XX w.	
214	Budynek mieszkalny	Głogowska 44	ok. 1930	
215	Budynek mieszkalny	Głogowska 45	ok. 1930	
216	Budynek mieszkalny	Głogowska 46	1 ćw. XX w.	
217	Budynek mieszkalny	Głogowska 47 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Głogowska 43)	ok. 1930	
218	Budynek mieszkalny	Głogowska 48	1 ćw. XX w.	
219	Budynek mieszkalny	Głogowska 50	1 ćw. XX w.	
220	Budynek mieszkalny	Głogowska 51 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Głogowska 49)	ok. 1930	
221	Budynek mieszkalny	Głogowska 53	pocz. XX w.	
222	Budynek mieszkalny	Głogowska 54	ok. 1930	
223	Budynek mieszkalny	Głogowska 55	XIX/XX w.	
224	Budynek mieszkalny	Głogowska 56	pocz. XX w.	
225	Budynek mieszkalny	Głogowska 57	ok. 1930	
226	Budynek mieszkalny	Głogowska 59	ok. 1930	
227	Budynek mieszkalny	Głogowska 60	ok. 1930	Wyłączony - bez wartości zabytkowej
228	Budynek mieszkalny	Głogowska 61	ok. 1930	
229	Budynek mieszkalny	Głogowska 62	1 ćw. XX w.	
230	Budynek mieszkalny	Głogowska 63	ok. 1930	
231	Budynek mieszkalny	Głogowska 64	ok. 1930	
232	Budynek mieszkalny	Głogowska 65	ok. 1930	
232a	Budynek mieszkalny	Głogowska 65a	ok. 1930	
233	Budynek mieszkalny	Głogowska 66	1 ćw. XX w.	
234	Budynek mieszkalny	Głogowska 67	ok. 1930	Wyłączono z ewidencji 19.06.2017r.
235	Budynek mieszkalny	Głogowska 68	1 ćw. XX w.	
236	Budynek mieszkalny	Głogowska 70	1 ćw. XX w.	

237	Budynek mieszkalny	Głogowska 74	1 ćw. XX w.	
238	Młyn elektryczny, ob. zakład produkcji figur dekoracyjnych	Głogowska 75	1 ćw. XX w.	
239	Budynek mieszkalny	Głogowska 76	1 ćw. XX w.	
240	Budynek mieszkalny	Głogowska 77, 77a	ok. 1930	
241	Budynek mieszkalny	Głogowska 78	ok. 1930	
242	Budynek mieszkalny	Głogowska 80	ok. 1930	
243	Budynek mieszkalny	Głogowska 82	XIX/XX w.	
244	Budynek mieszkalny	Głogowska 83	ok. 1930	
245	Budynek mieszkalny	Głogowska 84	1 ćw. XX w.	
246	Budynek mieszkalny	Głogowska 85	ok. 1930	
247	Budynek mieszkalny	Głogowska 86	ok. 1930	
248	Budynek mieszkalny	Głogowska 91	ok. 1930	
249	Budynek mieszkalny	Głogowska 92	ok. 1930	
250	Budynek mieszkalny	Głogowska 93	ok. 1930	
251	Budynek mieszkalny	Głogowska 95	ok. 1930	
252	Budynek mieszkalny	Głogowska 96	ok. 1930	
253	Budynek mieszkalny	Głogowska 97	ok. 1930	
254	Budynek mieszkalny	Głogowska 98	1 ćw. XX w.	
255	Budynek mieszkalny	Głogowska 99	ok. 1930	Wniosek o skreślenie, budynek wybudowany w II poł. XX wieku, bez wartości zabytkowych
256	Budynek mieszkalny	Głogowska 100	ok. 1930	
257	Budynek mieszkalny	Głogowska 101a, 101b	pocz. XX w.	
258	Budynek mieszkalny	Głogowska 102	ok. 1930	
259	Budynek mieszkalny	Głogowska 106	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków, zawiadomienie z dnia 10.05.2016r.
260	Budynek mieszkalny	Głogowska 107	ok. 1930	
261	Budynek mieszkalny	Głogowska 108	ok. 1930	
262	Budynek mieszkalny	Głogowska 110	ok. 1930	
263	Budynek mieszkalny	Głogowska 116	ok. 1930	
264	Budynek mieszkalny	Głogowska 118	ok. 1930	
265	Budynek mieszkalny	Głogowska 120	ok. 1930	
266	Budynek mieszkalno-usługowy	Głowackiego 1	pocz. XX w.	
267	Budynek mieszkalno-usługowy	Głowackiego 2	kon. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
268	Budynek mieszkalny	Głowackiego 3	ok. 1900	
269	Budynek mieszkalny	Głowackiego 4	kon. XIX w.	
270	Budynek mieszkalno-usługowy	Głowackiego 8 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Głowackiego 5)	kon. XIX w.	
271	Budynek mieszkalny	Głowackiego 10	kon. XIX w.	
272	Budynek mieszkalny	Głowackiego 12	kon. XIX w.	
273	Budynek mieszkalny	Głowackiego 14	kon. XIX w.	

274	Budynek mieszkalny	Głowackiego 16	kon. XIX w.	
275	Budynek mieszkalny	Graniczna 11	lata 30-te XX w.	
276	Budynek mieszkalny	Graniczna 13	lata 30-te XX w.	
277	Budynek mieszkalny	Graniczna 15	lata 30-te XX w.	
278	Budynek mieszkalny	Graniczna 19	lata 30-te XX w.	
279	Budynek mieszkalny	Graniczna 23	lata 30-te XX w.	skreślony z ewid. zabytków, zawiadomienie z dnia 19.03.2013r.
280	Budynek mieszkalny	Graniczna 32	lata 30-te XX w.	
281	Budynek mieszkalny	Graniczna 41	lata 30-te XX w.	
282	Budynek mieszkalny	Graniczna 43	lata 30-te XX w.	
283	Budynek mieszkalny	Grobla 2a	1 ćw. XX w.	
284	Budynek mieszkalny	Grobla 4	XIX/XX w.	
285	Budynek mieszkalny	Grobla 5	lata 30-te XX w.	
286	Budynek mieszkalny	Grobla 10	lata 30-te XX w.	
287	Budynek mieszkalny	Grobla 16	ok. 1930	
288	Budynek mieszkalny	Grobla 20	ok. 1930	
289	Budynek mieszkalny	Grobla 22	ok. 1930	
290	Budynek mieszkalny	Grobla 24	ok. 1930	
291	Budynek mieszkalny	Grobla 28	ok. 1930	
292	Budynek mieszkalny	Grobla 39	1 ćw. XX w.	
293	Remiza strażacka	Grota-Roweckiego	ok. 1900	
294	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 1	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-578/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.05.2013r.)
295	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 2	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
296	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 3	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
297	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 4	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
298	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 5	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-564/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.03.2013r.)
299	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 6	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
300	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 7	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
301	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 8 (dawny adres: Marchlewskiego 8)	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-684/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 27.04.2015r.)
302	Budynek mieszkalny	Grota-Roweckiego 9	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976

				nowy nr rej. L-558/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 11.02.2013r.)
303	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 10	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976
304	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 11	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-521/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.09.2012r.)
305	Budynek mieszkalny	Grota- Roweckiego 12	ok. 1900	Nr rej. 2204, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-577/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.05.2013r.)
306	Wystrój sklepu mleczarskiego – NIE ISTNIEJE	Grota- Roweckiego 12		Nr rej. 2218, data wpisu: 05.05.1976
307	Budynek mieszkalny	Grottgera 1	lata 30-te XX w.	
308	Budynek mieszkalny	Grottgera 2	lata 30-te XX w.	
309	Budynek mieszkalny	Grottgera 3	lata 30-te XX w.	
310	Budynek mieszkalny	Grottgera 4	lata 30-te XX w.	
311	Budynek mieszkalny	Grottgera 5	lata 30-te XX w.	
312	Budynek mieszkalny	Grottgera 6	lata 30-te XX w.	
313	Budynek mieszkalny	Grottgera 7	lata 30-te XX w.	
314	Budynek mieszkalny	Grottgera 8	lata 30-te XX w.	
315	Budynek mieszkalny	Grottgera 9	lata 30-te XX w.	
316	Budynek mieszkalny	Grottgera 10	lata 30-te XX w.	
317	Budynek mieszkalny	Grottgera 11	lata 30-te XX w.	
318	Budynek mieszkalny	Grottgera 12	lata 30-te XX w.	
319	Budynek mieszkalny	Grottgera 13	lata 30-te XX w.	
320	Budynek mieszkalny	Grottgera 14	lata 30-te XX w.	
321	Budynek mieszkalny	Grottgera 15	lata 30-te XX w.	
322	Budynek mieszkalny	Grottgera 16	lata 30-te XX w.	
323	Budynek mieszkalny	Grottgera 17	lata 30-te XX w.	
324	Budynek mieszkalny	Grottgera 18	lata 30-te XX w.	
325	Budynek mieszkalny	Grottgera 19	lata 30-te XX w.	
326	Budynek mieszkalny	Harcerska 1	kon. XIX w.	
327	Budynek mieszkalny	Harcerska 3	kon. XIX w.	
328	Budynek mieszkalny	Hoża 1	lata 30-te XX w.	
329	Budynek mieszkalny	Hoża 2	lata 30-te XX w.	
330	Budynek mieszkalny	Hoża 3	lata 30-te XX w.	
331	Budynek mieszkalny	Hoża 4	lata 30-te XX w.	
332	Budynek mieszkalny	Hoża 5	lata 30-te XX w.	
333	Budynek mieszkalny	Hoża 6	lata 30-te XX w.	
334	Budynek mieszkalny	Hoża 7	lata 30-te XX w.	
335	Budynek mieszkalny	Hoża 10	lata 30-te XX w.	
336	Budynek mieszkalny	Hoża 18	lata 30-te XX w.	
337	Budynek mieszkalny	Hutnicza 1	kon. XIX w.	
338	Budynek mieszkalny	Hutnicza 2	kon. XIX w.	
339	Budynek mieszkalny	Hutnicza 3	kon. XIX w.	
340	Budynek mieszkalny	Hutnicza 4	XIX/XX w.	

341	Budynek mieszkalny	Hutnicza 5	XIX/XX w.	
342	Budynek mieszkalny	Hutnicza 6	XIX/XX w.	
343	Budynek mieszkalny	Hutnicza 7	XIX/XX w.	
344	Budynek mieszkalny	Hutnicza 9	XIX/XX w.	
345	Budynek mieszkalny	Jaracza 2	XIX/XX w.	
346	Budynek mieszkalny	Jaracza 3	ok. 1930	
347	Budynek mieszkalny	Jaracza 7	ok. 1930	
348	Budynek mieszkalny	Jaskólcza 3	lata 30-te XX w.	
349	Budynek mieszkalny	Jaskólcza 4	lata 30-te XX w.	
350	Budynek mieszkalny	Jasna 1	1 ćw. XX w.	
351	Budynek mieszkalny	Kamienna 1	ok. 1930	
352	Budynek mieszkalny	Kamienna 2	kon. lat 20-tych XX w.	
353	Budynek mieszkalny	Kamienna 4	kon. lat 20-tych XX w.	
354	Budynek mieszkalny	Kamienna 6	ok. 1930	
355	Budynek mieszkalny	Kamienna 30	1 ćw. XX w.	
356	Budynek mieszkalny	Kamienna 32	ok. 1930	
357	Budynek mieszkalny	Kasprowicza 1, 3	ok. 1930	
358	Budynek mieszkalny	Kasprowicza 13, 15	ok. 1930	
359	Budynek mieszkalny	Kasprzaka 2	ok. 1930	
360	Budynek mieszkalny	Kasprzaka 4	ok. 1930	
361	Budynek mieszkalny	Kasprzaka 6	ok. 1930	
362	Budynek mieszkalny	Kaszubska 1	ok. 1930	
363	Budynek mieszkalny	Kaszubska 2	ok. 1930	
364	Budynek mieszkalny	Kaszubska 3	ok. 1930	
365	Budynek mieszkalny	Kaszubska 4	ok. 1930	
366	Budynek mieszkalny	Kaszubska 5	ok. 1930	
367	Budynek mieszkalny	Kaszubska 6	ok. 1930	
368	Budynek mieszkalny	Kaszubska 7	ok. 1930	
369	Budynek mieszkalny	Kilińskiego 1	ok. 1930	
370	Budynek mieszkalny	Kilińskiego 3	ok. 1930	
371	Budynek mieszkalny	Kilińskiego 5	ok. 1930	
372	Budynek mieszkalny	Kochanowskiego 1	lata 20-te XX w.	
373	Budynek gospodarczy	Kochanowskiego, dz. 991/1	1 ćw. XX w.	
374	Budynek mieszkalny	Kochanowskiego 3	lata 20-te XX w.	
375	Budynek mieszkalny	Kochanowskiego 5	lata 20-te XX w.	
376	Cmentarz komunalny, ob. teren mieszkaniowy z zabudową	Kombatantów	po 1828 (?)	
377	Budynek mieszkalny	Korzeniowskiego 1	1 ćw. XX w.	
378	Budynek mieszkalny	Korzeniowskiego 2	1 ćw. XX w.	
379	Budynek mieszkalny	Korzeniowskiego 3	1 ćw. XX w.	
380	Budynek mieszkalny	Korzeniowskiego 4, 4a	1 ćw. XX w.	
381	Budynek mieszkalny	Korzeniowskiego	1 ćw. XX w.	

		5		
382	Budynek mieszkalny	Kossaka 2	lata 20-te XX w.	
383	Budynek mieszkalny	Kossaka 4	lata 20-te XX w.	
384	Budynek mieszkalny	Kossaka 6	lata 20-te XX w.	
385	Budynek mieszkalny	Kossaka 8	lata 20-te XX w.	
386	Budynek mieszkalny	Kossaka 9-9a	lata 20-te XX w.	
387	Budynek mieszkalny	Kossaka 10	lata 20-te XX w.	
388	Budynek mieszkalny	Kossaka 11, 11a, 11b, 11c	lata 20-te XX w.	
389	Budynek mieszkalny	Kossaka 12	lata 20-te XX w.	
390	Budynek mieszkalny	Kossaka 13, 13a, 13b, 13c	lata 20-te XX w.	skreślony z ewid. zabytków zawiadomienie z dnia 02.03.2012r.
391	Budynek mieszkalny	Kossaka 14	lata 20-te XX w.	
392	Budynek mieszkalny	Kossaka 15, 15a, 15b, 15c	lata 20-te XX w.	
393	Budynek mieszkalny	Kossaka 16	lata 20-te XX w.	
394	Budynek mieszkalny	Kossaka 17, 17a, 17b, 17c	lata 20-te XX w.	
395	Budynek mieszkalny	Kossaka 18	ok. 1930	
396	Budynek mieszkalny	Kossaka 20	ok. 1930	
397	Budynek mieszkalny	Kossaka 21	ok. 1930	
398	Budynek mieszkalny	Kossaka 22	ok. 1930	
399	Budynek mieszkalny	Kossaka 23	ok. 1930	
400	Budynek mieszkalny	Kossaka 25	1 ćw. XX w.	
401	Kościół paraf. p.w. św. Michała Archanioła	Kościelna	1591-1596, 1688 (rozbudowa po str. płn.), 1782 (kruchta), 1872- 1880 (zakrystia i transept)	Nr rej. 49, data wpisu: 10.03.1955
402	Cmentarz parafialny (zlikwidowany)	Kościelna, dz. 483/1	kon. XVI w., zamknięty 1828	
403	Figura św. Jana Nepomucena	Kościelna, dz. 483/1	1738	Wpisać do rejestru zabytków
404	Budynek gospodarczy (wozownia?), remiza strażacka (do 1922), muzeum sztuki sakralnej (do 1945)	Kościelna, dz. 539 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Kościelna 2 jako kaplica)	1 poł. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
405	Szkoła katolicka	Kościelna 1	1812, 1849 (podwyższenie o piętro), 1882 (rozbudowa)	
406	Plebania	Kościelna 2	XVIII w. (?), ok. poł. XIX w.	
407	Ogród przy plebanii	Kościelna 2, dz. 539	przed 1753	
408	Figura św. Floriana	Kościelna 2, dz. 539 Przeniesiona na	1738, lata 90-te XX w. (częściowa)	Nr rejestru L-B-111, data wpisu 22.06.2011r.

		Plac Św. Floriana	rekonstrukcja)	
409	Budynek mieszkalny	Kościelna 4	1 poł. XIX w.	
410	Budynek mieszkalny	Kościelna 5	pocz. XX w.	
411	Kamienica	Kościelna 6	kon. XIX w.	
412	Kamienica	Kościelna 7	pocz. XX w.	Wpisać do rejestru zabytków
413	Kamienica	Kościelna 9	XIX/XX w.	
414	Kamienica	Kościelna 11	XIX/XX w.	
415	Budynek mieszkalny	Kościuszki 2	kon. lat 20-tych XX w.	
416	Budynek mieszkalny	Kościuszki 5	kon. lat 20-tych XX w.	
417	Budynek mieszkalny	Kościuszki 6	kon. lat 20-tych XX w.	
418	Budynek mieszkalny	Kościuszki 7	kon. lat 20-tych XX w.	
419	Budynek mieszkalny	Kościuszki 8	kon. lat 20-tych XX w.	
420	Budynek mieszkalny	Kościuszki 9-9b	kon. lat 20-tych XX w.	
421	Budynek mieszkalny	Kościuszki 10	kon. lat 20-tych XX w.	
422	Budynek mieszkalny	Kościuszki 11	kon. lat 20-tych XX w.	
423	Budynek mieszkalny	Kościuszki 12-12a	kon. lat 20-tych XX w.	
424	Budynek mieszkalny	Kościuszki 13-13b	kon. lat 20-tych XX w.	
425	Budynek mieszkalny	Kościuszki 14-14b	kon. lat 20-tych XX w.	
426	Budynek mieszkalny	Kościuszki 15a-15b	kon. lat 20-tych XX w.	
427	Budynek mieszkalny	Kościuszki 16a-16b	kon. lat 20-tych XX w.	
428	Budynek mieszkalny	Kościuszki 17-17a	kon. lat 20-tych XX w.	
429	Budynek mieszkalny	Kościuszki 18-18a	kon. lat 20-tych XX w.	
430	Budynek mieszkalny	Kościuszki 48 (omyłkowo wpisany nr, powinno być 27)	kon. lat 20-tych XX w.	skreślony z ewid. zabytków zawiadomienie z dnia 05.03.2013r.
431	Budynek mieszkalny	Kowalska 2	ok. 1930	
432	Budynek mieszkalny	Kowalska 3	1 ćw. XX w.	
433	Budynek mieszkalny	Kowalska 4	1 ćw. XX w.	
434	Budynek mieszkalny	Kowalska 5	1 ćw. XX w.	
435	Budynek mieszkalny	Kowalska 6	ok. 1930	
436	Budynek mieszkalny	Kraśińskiego 2, 2a	lata 30-te XX w.	
437	Budynek mieszkalny	Kraśińskiego 4, 4a	lata 30-te XX w.	
438	Budynek mieszkalny	Kraśińskiego 5, 7	lata 30-te XX w.	
439	Budynek mieszkalny	Kraśińskiego 6, 8	lata 30-te XX w.	
440	Budynek mieszkalny	Kraśińskiego 9, 11	lata 30-te XX w.	

441	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 17, 19	lata 30-te XX w.	
442	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 18, 20	lata 30-te XX w.	
443	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 21, 23	lata 30-te XX w.	
444	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 22, 24	lata 30-te XX w.	
445	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 25	lata 30-te XX w.	
446	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 26, 28	lata 30-te XX w.	
447	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 27, 29	lata 30-te XX w.	
448	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 30, 32	lata 30-te XX w.	
449	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 34, 36	lata 30-te XX w.	
450	Budynek mieszkalny	Krasińskiego 38, 40	lata 30-te XX w.	Wyłączony - bez wartości zabytkowych, zmieniona elewacja
451	Budynek mieszkalny	Kręta 1	ok. 1930	
452	Budynek mieszkalny	Kręta 2	ok. 1930	
453	Budynek mieszkalny	Kręta 4	ok. 1930	
454	Budynek mieszkalny	Kręta 5	ok. 1930	
455	Budynek mieszkalny	Kręta 6	ok. 1930	
456	Budynek mieszkalny	Kręta 7	ok. 1930	
457	Budynek mieszkalny	Kręta 8	ok. 1930	
458	Budynek mieszkalny	Kręta 9	ok. 1930	
459	Budynek mieszkalny	Kręta 10	ok. 1930	
460	Budynek mieszkalny	Kręta 11	ok. 1930	
461	Budynek mieszkalny	Kręta 12	ok. 1930	
462	Budynek mieszkalny	Kręta 13	ok. 1930	
463	Budynek mieszkalny	Kręta 16	ok. 1930	
464	Budynek mieszkalny	Kręta 19	ok. 1930	
465	Willa Edmunda Glaesera, dyrektora Huty Pauliny, ob. budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 1A	1920-1921	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
466	Ogród przy willi Edmunda Glaesera, dyrektora Huty Pauliny	Królowej Jadwigi	pocz. lat 20-tych XX w.	
467	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 1	XIX/XX w.	
468	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 2	XIX/XX w.	
469	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 3	XIX/XX w.	
470	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 4	XIX/XX w.	
471	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 5	ok. 1930	
472	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 6	XIX/XX w.	

473	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 7	ok. 1930	
474	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 8	ok. 1930	
475	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 10	XIX/XX w.	
476	Budynek mieszkalny	Królowej Jadwigi 12	XIX/XX w.	
477	Budynek mieszkalny	Krzywa 1	pocz. XX w.	Nr rej. 2231, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L- 605/A, (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.09.2013r.)
478	Budynek mieszkalny	Krzywa 2	XIX/XX w.	
479	Magazyn	Krzywa 3	XIX/XX w.	Brak zdjęcia
480	Budynek mieszkalny	Krzywa 4	ok. 1930	
481	Obiekt użyteczności publicznej	Kupiecka 1	ok. 1930	
482	Budynek mieszkalny	Kupiecka 3	XIX/XX w.	
483	Budynek mieszkalny	Kupiecka 5	XIX/XX w.	
484	Budynek mieszkalny	Kupiecka 5a	XIX/XX w.	
485	Budynek mieszkalny	Kupiecka 7	kon. XIX w.	
486	Budynek mieszkalny	Kupiecka 8	kon. XIX w.	
487	Budynek mieszkalny	Kupiecka 9	kon. XIX w.	
488	Budynek mieszkalny	Kupiecka 10	XIX/XX w.	
489	Budynek mieszkalny	Kupiecka 11	kon. XIX w.	
490	Budynek mieszkalny	Kupiecka 12	XIX/XX w.	
491	Budynek mieszkalny	Kupiecka 13	XIX/XX w.	
492	Budynek mieszkalny	Kupiecka 14	ok. 1900	
493	Budynek mieszkalny	Kupiecka 15	kon. XIX w.	
494	Budynek mieszkalny	Kupiecka 16	kon. lat 20-tych XX w.	
495	Budynek mieszkalny	Kupiecka 18	kon. lat 20-tych XX w.	
496	Budynek mieszkalny	Kupiecka 20	kon. lat 20-tych XX w.	
497	Budynek mieszkalny	Kupiecka 21	kon. lat 20-tych XX w.	
498	Budynek mieszkalny	Kupiecka 22	kon. lat 20-tych XX w.	
499	Budynek mieszkalny	Kupiecka 23	kon. lat 20-tych XX w.	
500	Budynek mieszkalny	Kuśnierska 1	1889	Nr rej. 2223, data wpisu: 11.05.1976
501	Budynek mieszkalny	Kuśnierska 2	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2223, data wpisu: 11.05.1976
502	Budynek mieszkalny	Kuśnierska 3	4 ćw. XIX w.	
503	Budynek mieszkalny	Kuśnierska 4	4 ćw. XIX w.	
504	Budynek mieszkalny	Kuśnierska 6	4 ćw. XIX w.	
505	Budynek mieszkalny	Leśna 3	ok. 1930	
506	Budynek mieszkalny	Leśna 4	ok. 1930	
507	Budynek mieszkalny	Leśna 5	1 ćw. XX w.	
508	Budynek mieszkalny	Leśna 6	XIX/XX w.	
509	Budynek mieszkalny	Leśna 7a	ok. 1930	

510	Budynek mieszkalny	Leśna 8	ok. 1930	
511	Budynek mieszkalny	Leśna 9	ok. 1930	
512	Budynek mieszkalny	Leśna 11	ok. 1930	
513	Budynek mieszkalny	Leśna 12-14	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków, zawiadomienie z dnia 22.03.2013r.
514	Budynek mieszkalny	Leśna 13	ok. 1930	
515	Budynek mieszkalny	Leśna 15	1 ćw. XX w.	
516	Budynek mieszkalny	Leśna 16	XIX/XX w.	
517	Budynek mieszkalny	Lubuska 1	1 ćw. XX w.	
518	Budynek mieszkalny	Lubuska 3	ok. 1930	
519	Budynek mieszkalny	Lubuska 4	ok. 1930	
520	Budynek mieszkalny	Lubuska 5	ok. 1930	
521	Budynek mieszkalny	Lubuska 6	ok. 1930	
522	Budynek mieszkalny	1 Maja 1	kon. lat 20-tych XX w.	
523	Budynek mieszkalny	8 Maja 1	pocz. XX w.	
524	Budynek mieszkalny	8 Maja 3	XIX/XX w.	
525	Budynek mieszkalny	8 Maja 4, 4a	pocz. XX w.	
526	Budynek mieszkalny	8 Maja 5	kon. XIX w.	
527	Budynek mieszkalny	8 Maja 6	pocz. XX w.	
528	Budynek mieszkalny	8 Maja 7	4 ćw. XIX w.	
529	Budynek mieszkalny	8 Maja 8	pocz. XX w.	
530	Zespół budynków dawnej gazowni	8 Maja 9	1865	Nr rej. 3297, data wpisu: 10.06.1994
531	Łaźnia miejska	8 Maja 10	1927	Nr rej. 2206, data wpisu: 04.05.1976
532	Budynek mieszkalny	Matejki 1	lata 20-te XX w.	
533	Budynek mieszkalny	Matejki 2, 2a, 2b, 2c	lata 20-te XX w.	
534	Budynek mieszkalny	Matejki 3	lata 20-te XX w.	
535	Budynek mieszkalny	Matejki 4, 4a	lata 20-te XX w.	
536	Budynek mieszkalny	Matejki 5	lata 20-te XX w.	
537	Budynek mieszkalny	Matejki 6, 6a, 6b, 6c, 6d, 6e	lata 20-te XX w.	
538	Budynek mieszkalny	Matejki 7, 9	lata 20-te XX w.	
539	Budynek mieszkalny	Matejki 8	ok. 1930	
540	Budynek mieszkalny	Matejki 12	ok. 1930	
541	Budynek mieszkalny	Matejki 15, 17	ok. 1930	
542	Budynek mieszkalny	Matejki 19	ok. 1930	
543	Budynek mieszkalny	Matejki 23	ok. 1930	
544	Budynek mieszkalny	Miarki 1	ok. 1930	
545	Budynek mieszkalny	Miarki 3	ok. 1930	
546	Budynek mieszkalny	Mickiewicza 6	ok. 1930	
547	Budynek mieszkalny	Mickiewicza 8	ok. 1930	
548	Budynek mieszkalny	Mickiewicza 13	ok. 1930	
549	Budynek mieszkalny	Mickiewicza 15	kon. lat 20-tych XX w.	
550	Budynek mieszkalny	Młynarska 2	XIX/XX w.	
551	Budynek mieszkalny	Młynarska 4	XIX/XX w.	
552	Budynek mieszkalny	Młynarska 5	XIX/XX w.	
553	Budynek mieszkalny	Młynarska 6	XIX/XX w.	
554	Budynek mieszkalny	Młynarska 7	XIX/XX w.	
555	Budynek mieszkalny	Młynarska 9	XIX/XX w.	

556	Budynek mieszkalny	Młynarska 10	XIX/XX w.	
557	Budynek mieszkalny	Moniuszki 2	3 ćw. XIX w.	
558	Urząd Solny, ratusz, ob. obiekt użyteczności publicznej	Moniuszki 3	1574-1575, po 1820, 1842, 1879, kon. lat 30-tych XX w.	Nr rej. L-726/A, data wpisu 8.09.2016r.
559	Ogród urzędu solnego, ob. park miejski	Moniuszki	przed 1753, od 1927 park miejski	
560	Ogród urzędu solnego, ob. skwer	skrzyżowanie Moniuszki - Garbarskiej	przed 1753	
561	Budynek mieszkalny	Moniuszki 5	1 ćw. XX w.	
562	Budynek mieszkalny	Moniuszki 6	przed 1830, 4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2227, data wpisu: 11.05.1976
563	Budynek mieszkalny	Moniuszki 7	ok. 1930	
564	Budynek mieszkalny	Moniuszki 8	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2227, data wpisu: 11.05.1976
565	Miejska Kasa Oszczędności, ob. bank	Moniuszki 9	lata 30-te XX w.	
566	Budynek mieszkalny	Moniuszki 10	kon. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
567	Budynek mieszkalny	Moniuszki 12-14	2 poł. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
568	Budynek mieszkalny	Muzealna 1	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
569	Budynek mieszkalny	Muzealna 2	pocz. XX w.	
570	Budynek mieszkalny	Muzealna 3	pocz. XX w.	
571	Budynek mieszkalny	Muzealna 4	lata 20-te XX w.	Nr rej. 2219, data wpisu: 11.05.1976
572	Budynek mieszkalny	Muzealna 5	lata 20-te XX w.	
573	Budynek mieszkalny	Muzealna 6	pocz. XX w.	
574	Budynek mieszkalny	Muzealna 7	pocz. XX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976; nr rej. 2219, data wpisu: 11.05.1976
575	Budynek mieszkalny	Muzealna 8	pocz. XX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
576	Budynek mieszkalny	Muzealna 9	kon. XIX w.	Nr rej. 2219, data wpisu: 11.05.1976
577	Budynek mieszkalny	Muzealna 10	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
578	Budynek mieszkalny	Muzealna 11	XIX/XX w.	
579	Budynek mieszkalny	Muzealna 12	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
580	Budynek mieszkalny	Muzealna 13	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
581	Budynek mieszkalny	Muzealna 14	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
582	Budynek mieszkalny	Muzealna 15	XIX/XX w.	
583	Budynek mieszkalny	Muzealna 16	ok. 1900	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
584	Budynek mieszkalny	Muzealna 17	XIX/XX w.	
585	Willa właściciela fabryki kleju	Muzealna 18	1881, 1890 (podwyższenie),	Wpisać do rejestru zabytków

	Woldemara Garve, ob. Deutsche Bank		1902 (dobudówka po stronie pld.)	
586	Budynek mieszkalny	Muzealna 19	kon. XIX w.	
587	Willa Alexandra Gruschwitza, ob. Muzeum Miejskie	Muzealna 20	1885	Nr rej. 2210, data wpisu: 04.05.1976
588	Budynek mieszkalny	Muzealna 22	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L- 615/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 17.10.2013r.)
589	Budynek mieszkalny	Muzealna 24	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-567/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 15.03.2013r.)
590	Budynek mieszkalny	Muzealna 26	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
591	Budynek mieszkalny	Muzealna 28	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
592	Budynek mieszkalny	Muzealna 30	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
593	Budynek mieszkalny	Muzealna 32	kon. XIX w.	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
594	Budynek mieszkalny	Muzealna 34	ok. 1900	Nr rej. 2207, data wpisu: 04.05.1976
595	Willa dyrektora Huty Pauliny Otto Schwagera, później zamieszkiwana przez nowosolskich burmistrzów	Muzealna 36	pocz. XX w. (przed 1906)	Nr rejestru L-707/A data wpisu 11.12 2015r. (sprostowana postanowieniem 12.01.2016r.)
596	Willa wraz z ogrodzeniem	Muzealna 40	pocz. XX w. (proj. 1905)	
597	Willa współwłaściciela fabryki nici Alexandra Gruschwitza, ob. Ośrodek Pomocy Społecznej (do rejestru zabytków wpisana jako budynek przedszkola „Odra”)	Muzealna 46	ok. 1850 (przed 1852)	Nr rej. 2212, data wpisu: 05.05.1976 Nowy nr wpisu rej.: L-641/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 11.03.2014r.)
598	Oranżeria	Muzealna, dz. 122/13	3 ćw. XIX w.	Nr rej. 2205, data wpisu: 04.05.1976
599	Ogród przy willi Alexandra Gruschwitza, ob. Park „Odry”	Muzealna	1852	Wpisać do rejestru zabytków

600	Budynek mieszkalny	Odrzańska 1	pocz. XX w.	
601	Budynek mieszkalny	Odrzańska 3	2 poł. XIX w.	Nr rej. 364, data wpisu: 22.03.1963 nowy nr rej. L-549/A, (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 10.01.2013r.)
602	Budynek mieszkalny	Odrzańska 7	pocz. XIX w.	
603	Budynek mieszkalny	Odrzańska 8	2 poł. XIX w., kon. XIX w.	
604	Budynek mieszkalny	Odrzańska 9	3 ćw. XIX w.	
605	Budynek mieszkalny	Odrzańska 11	po 1886	Nr rej. 2216, data wpisu: 05.05.1976
606	Gospoda „Pod Żółtą Gwiazdą”, ob. budynek mieszkalny	Odrzańska 12	2 poł. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
607	Budynek mieszkalny	Odrzańska 13	1886	Nr rej. 2216, data wpisu: 05.05.1976 nowy nr rej. L-508/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.07.2012r.)
608	Budynek mieszkalny	Odrzańska 14	kon. XIX w.	Nr rej. 2216, data wpisu: 05.05.1976
609	Budynek mieszkalny	Odrzańska 15	kon. XIX w.	Nr rej. 364, data wpisu: 22.03.1963
610	Budynek mieszkalny	Odrzańska 17	3 ćw. XIX w.	
611	Budynek mieszkalny	Odrzańska 19	kon. XIX w.	
612	Budynek mieszkalny	Ogrodowa 2, 4	ok. 1930	
613	Budynek mieszkalny	Ogrodowa 3	1 ćw. XX w.	
614	Budynek mieszkalny	Ogrodowa 6	ok. 1930	
615	Trafostacja	Okrężna (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Zielonogórska)	pocz. XX w.	Obiekt rozebrany
616	Zespół zabudowy fabryki kleju	Okrężna (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Zielonogórska jako zespół fabryczny)	pocz. XX w.	
617	Willa dyrektora fabryki kleju, ob. Przedszkole nr 2	Okrężna 2	pocz. XX w. (przed 1910)	Nr rej. 2211, data wpisu: 05.05.1976
618	Budynek mieszkalny	Okrężna 6	1 ćw. XX w.	
619	Budynek mieszkalny	Okrzei 2	pocz. XX w.	
620	Budynek mieszkalny	Okrzei 3	ok. 1930	
621	Budynek mieszkalny	Orkana 15	ok. 1930	
622	Budynek mieszkalny	Orkana 17	ok. 1930	
623	Budynek mieszkalny	Orkana 19	ok. 1930	
624	Budynek mieszkalny	Orkana 20	ok. 1930	

625	Budynek mieszkalny	Orkana 21	ok. 1930	
626	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 1	ok. 1920	
627	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 2, 4	ok. 1920	
628	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 3, 5	ok. 1930	
629	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 6, 8	ok. 1930	
630	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 7, 9	ok. 1930	
631	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 10, 12	ok. 1930	
632	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 11, 13	ok. 1930	
633	Budynek mieszkalny	Orzeszkowej 14, 16	ok. 1930	
634	Budynek mieszkalny	Parafialna 1	kon. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
635	Szkoła ewangelicka, ob. Szkoła Podstawowa nr 1	Parafialna 2-2a	1848-1849, 1874 (rozbudowa), 2 poł. XX w.	
636	Szkoła ewangelicka, tzw. nowa, ob. Szkoła Podstawowa nr 1	Parafialna 2b	1887	Wpisać do rejestru zabytków
637	Sierociniec miejski, ob. obiekt użyteczności publicznej	Parafialna 4	1888	Wpisać do rejestru zabytków
638	Budynek mieszkalny	Parkowa 1	kon. lat 20-tych XX w.	
639	Budynek mieszkalny	Parkowa 3	kon. lat 20-tych XX w.	
640	Willa	Parkowa 4	4 ćw. XIX w.	nr rej. L-545/A data wpisu: 09.01.2013r.
641	Budynek mieszkalny	Parkowa 5	kon. lat 20-tych XX w.	
642	Budynek mieszkalny	Parkowa 7	kon. lat 20-tych XX w.	
643	Park na terenie tzw. Kolonii Hutniczej	Parkowa	3 ćw. XIX w.	
644	Budynek mieszkalny	Pasieczna 2	ok. 1930	
645	Budynek mieszkalny	Pasieczna 3	ok. 1930	
646	Budynek mieszkalny	Pasieczna 4	ok. 1930	
647	Budynek mieszkalny	Pasieczna 6	ok. 1930	
648	Budynek mieszkalny	Piaskowa 1	lata 20-te XX w.	
649	Budynek mieszkalny	Piaskowa 4	ok. 1930	
650	Budynek mieszkalny	Piaskowa 5	ok. 1930	
651	Budynek mieszkalny	Piaskowa 6	ok. 1930	
652	Budynek mieszkalny	Piaskowa 7	ok. 1930	
653	Budynek mieszkalny	Piaskowa 8	ok. 1930	
654	Budynek mieszkalny	Piaskowa 9	ok. 1930	
655	Budynek mieszkalny	Piaskowa 11	ok. 1930	
656	Budynek mieszkalny	Piaskowa 12	ok. 1930	
657	Budynek mieszkalny	Piaskowa 14	1 ćw. XX w.	
658	Budynek mieszkalny	Piaskowa 16	ok. 1930	
659	Budynek mieszkalny	Piaskowa 18	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków zawiadomienie z dnia

				22.03.2013r.
660	Budynek mieszkalny	Piaskowa 20	ok. 1930	
661	Cmentarz wiejski, ob. cmentarz komunalny	Piaskowa	przed 1933	
662	Budynek mieszkalny	Piastowska 2	ok. 1930	
663	Budynek mieszkalny	Piastowska 4	ok. 1930	
664	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 1	kon. XVIII w.	
665	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 2	4 ćw. XIX w.	
666	Siedziba firmy braci morawskich „Meyerotto”, ob. budynek mieszkalny	Piłsudskiego 3	lata 20-te XX w.	
667	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 4	kon. XIX w.	
668	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 5	1 ćw. XX w.	
669	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 6	kon. XIX w.	
670	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 7	kon. XIX w., lata 20-te XX w.	
671	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 8	4 ćw. XIX w., pocz. XX w.	
672	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 9	kon. XIX w.	
673	Budynek usługowo-mieszkalny	Piłsudskiego 10	1905	Wpisać do rejestru zabytków
674	Willa dyrektora Starej Huty, ob. Urząd Miejski	Piłsudskiego 12	3 ćw. XIX w., ok. 1930 (rozbud.)	
675	Kościół ewangelicki p.w. Św. Trójcy, rzym.-kat. paraf. p.w. św. Antoniego	Piłsudskiego 14	1835-1839	nr rej. L-568/A, data wpisu: 15.03.2013r.
675 a	Organy piszczałkowe wykonane przez Samuela Ludwiga Hartiga, stanowiące element wyposażenia kościoła pw.św. Antoniego	Piłsudskiego 14	1837-1838	Zabytek ruchomy wpisany pod nr rej. L-B-138 data wpisu: 15.03.2013r.
676	Skwer wokół kościoła ewangelickiego p.w. Św. Trójcy, ob. rzym.-kat. paraf. p.w. św. Antoniego	Piłsudskiego	2 poł. XIX w.	
677	Szpital joannitów, ob. plebania	Piłsudskiego 14	1861, 1931 (rozbudowa)	
678	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 17	ok. 1860	
679	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 17a	ok. 1860	
680	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 17b	ok. 1860	
681	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 17c	ok. 1860	
682	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 17d	ok. 1860	
683	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 18a	1 ćw. XIX w., kon. XX w.	
684	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 19	ok. 1860	
685	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 19a	ok. 1860	
686	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 19b	ok. 1860	
687	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 19c	ok. 1860	

688	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 19d	ok. 1860	
689	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 20	ok. 1900	
690	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 21	ok. 1860	
691	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 22	pocz. XX w.	
692	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 23	4 ćw. XIX w.	
693	Królewski Sąd Okręgowy, ob. Sąd Rejonowy	Piłsudskiego 24	1907-1909	Nr rej. 2221, data wpisu: 10.05.1976
694	Budynek mieszkalny, ob. Komenda Powiatowa Policji wraz z ogrodzeniem od frontu	Piłsudskiego 26	ok. 1910	Wpisać do rejestru zabytków
695	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 27	1 ćw. XX w.	
696	Pensjonat „Hänisch”, ob. budynek mieszkalny wraz z ogrodzeniem od frontu	Piłsudskiego 28	1886	Wpisać do rejestru zabytków
697	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 29	kon. XIX w.	
698	Willa mistrza budowlanego i ciesielskiego Adolfa Theodora Jaekela, ob. BGŻ (do rejestru zabytków wpisany jako pałacyk – siedziba rejonu energetycznego)	Piłsudskiego 30	1845, 1901 (przeb.), 1920 (tylne skrzydło), kon. XX w.	Nr rej. 2228, data wpisu: 11.05.1976
699	Ogród przy willi mistrza budowlanego i ciesielskiego Adolfa Theodora Jaekela	Piłsudskiego	po 1845	
700	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 31	1 ćw. XX w.	
701	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 32	pocz. XX w.	
702	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 33	1 ćw. XX w.	
703	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 34	XIX/XX w.	
704	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 35	kon. XIX w.	
705	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 36	XIX/XX w.	
706	Willa właściciela Starej Huty Friedricha Wilhelma von Krause, ob. Prokuratura Rejonowa (do rejestru zabytków wpisany jako ambulatorium na terenie zakładu „Dozamet”)	Piłsudskiego 38	1853, lata 20-te XX w. (rozbudowa)	Nr rej. 2215, data wpisu: 05.05.1976
707	Ogród willi właściciela Starej Huty Friedricha Wilhelma von Krause wraz z	Piłsudskiego 38, dz. 2/65, 2/66, 2/3	2 poł. XIX w. (część płn.), 1897-1900 (część płd.)	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003

	drzewostanem, fontanną i murem			
708	Odlewnia mała na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/27	2 ćw. XIX w. (przed 1840)	Nr rej. 2215, data wpisu: 05.05.1976
709	Budynek zaopatrzenia na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/32	1908	Nr rej. 2215, data wpisu: 05.05.1976
710	Budynek administracyjny na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/26	lata 50-te XIX w.	Nr rej. 2234, data wpisu: 11.05.1976
711	Portiernia na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet” (do rejestrów zabytków wpisany jako pawilon w Dolnośląskich Zakładach Metalurgicznych, obecnie portiernia)	Piłsudskiego 40, dz. 2/26	1898	Nr rej. 2233, data wpisu: 11.05.1976
712	Prototypownia i wydział elektryczny na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/21	lata 50-te XIX w.	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
713	Budynek laboratorium na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/21	kon. XIX w.	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
714	Dawna trafostacja, ob. podstacja nr 1 na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych	Piłsudskiego 40, dz. 2/27	1904	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003

	„Dozamet”			
715	Wodna wieża ciśnien na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/49	1902	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
716	Stacja prób na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40, dz. 2/68	1865	Nr rej. L-101/A, data wpisu: 21.07.2003
717	Ściana zewnętrzna murowana na terenie Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet” – NIE ISTNIEJE	Piłsudskiego 40, dz. 2/19		Uchylono wpis w części dotyczącej ściany Decyzja Ministra Kultury z dnia 01.10.2004r.
718	Zabudowa Starej Huty, ob. Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych „Dozamet”	Piłsudskiego 40 Dz. 2/50, 2/34	kon. XIX w., 1 ćw. XX w.	Obiekt rozebrany
719	Słup pocztowy (półmilowy)	Piłsudskiego	1 poł. XVIII w.	
720	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 41	4 ćw. XIX w.	
721	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 43	4 ćw. XIX w.	
722	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 45	kon. XIX w.	
723	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 53	kon. XIX w.	
724	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 55	lata 20-te XX w.	
725	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 57	XIX/XX w.	
726	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 59	kon. XIX w.	
727	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 73	kon. XIX w.	
728	Budynek administracyjny w dawnej fabryce kleju	Piłsudskiego 75	pocz. XX w.	Nr rej. L-812/A, data wpisu: 24.02.2020
729	Budynek mieszkalny	Plater 5	XIX/XX w.	
730	Budynek mieszkalny	Pocztowa 2 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Pocztowa 2b)	4 ćw. XIX w.	
731	Budynek mieszkalny	Pocztowa 2a (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Pocztowa 2b)	4 ćw. XIX w.	
732	Budynek mieszkalny	Pocztowa 3	4 ćw. XIX w.	

733	Budynek mieszkalny	Pocztowa 4	kon. XIX w.	
734	Budynek mieszkalny	Pocztowa 5, 7	1912	
735	Budynek mieszkalny	Pocztowa 6	kon. XIX w.	
736	Budynek mieszkalny	Pocztowa 8	kon. XIX w.	
737	Budynek mieszkalny	Pocztowa 10	4 ćw. XIX w.	
738	Budynek mieszkalny	Pocztowa 11	4 ćw. XIX w.	
739	Budynek mieszkalny	Pocztowa 14	pocz. XIX w.	
740	Budynek mieszkalny	Podgórna 1	1 ćw. XX w.	
741	Budynek mieszkalny	Podgórna 2	XIX/XX w.	
742	Budynek mieszkalny	Podgórna 3	kon. XIX w.	
743	Budynek mieszkalny	Podwale 1	kon. XIX w.	
744	Budynek mieszkalny	Podwale 2	kon. XIX w.	
745	Budynek mieszkalny	Podwale 3	kon. XIX w.	
746	Budynek mieszkalny	Podwale 4	kon. XIX w.	
747	Budynek mieszkalny	Podwale 5	kon. XIX w.	
748	Budynek mieszkalny	Podwale 6	ok. 1930	
749	Budynek mieszkalny	Polna 1	1 ćw. XX w.	
750	Budynek mieszkalny	Polna 5	ok. 1930	
751	Budynek mieszkalny	Polna 7	ok. 1930	
752	Budynek mieszkalny	Polna 9	XIX/XX w.	
753	Budynek mieszkalny	Polna 11	XIX/XX w.	Wpisać do rejestru zabytków
754	Budynek mieszkalny	Polna 13	ok. 1930	
755	Budynek mieszkalny	Polna 15	1 ćw. XX w.	
756	Budynek mieszkalny	Polna 17	1 ćw. XX w.	
757	Budynek mieszkalny	Polna 19	1 ćw. XX w.	
758	Willa	Południowa 2	pocz. XX w.	
759	Zakład przygotowawczy do stanu nauczycielskiego „Kommet zu Jesu”, ob. budynek mieszkalny	Południowa 4	1865, 2 poł. XX w.	
760	Budynek mieszkalny na terenie zakładu przygotowawczego do stanu nauczycielskiego „Kommet zu Jesu”	Południowa 6	1865	
761	Schron bojowy nr 562	Południowa, dz. 690/32	1934	
762	Budynek mieszkalny	Portowa 1	kon. XIX w.	
763	Budynek mieszkalny	Portowa 3	ok. 1930	
764	Budynek mieszkalny	Reja 5	ok. 1930	
765	Budynek mieszkalny	Reymonta 1a	ok. 1920	
766	Budynek mieszkalny	Reymonta 1, 3	lata 30-te XX w.	
767	Budynek mieszkalny	Reymonta 4, 4a	lata 30-te XX w.	
768	Budynek mieszkalny	Reymonta 5, 7	lata 30-te XX w.	
769	Budynek mieszkalny	Reymonta 6, 8	lata 30-te XX w.	
770	Budynek mieszkalny	Reymonta 9, 11	lata 30-te XX w.	
771	Budynek mieszkalny	Reymonta 10, 12	lata 30-te XX w.	
772	Budynek mieszkalny	Reymonta 13, 15	lata 30-te XX w.	
773	Budynek mieszkalny	Rolna 2	1 ćw. XX w.	skreślony z ewid. zabytków

				zawiadomienie z dnia 22.03.2013r.
774	Budynek mieszkalny	Rydla 1	lata 20-te XX w.	
775	Budynek mieszkalny	Rydla 3	lata 20-te XX w.	
776	Budynek mieszkalny	Rydla 5, 5a	lata 20-te XX w.	
777	Budynek mieszkalny	Rydla 7, 7a	lata 20-te XX w.	
778	Budynek mieszkalny	Rydla 9-9c	lata 20-te XX w.	
779	Budynek mieszkalny	Rydla 11, 11a	lata 20-te XX w.	
780	Skwer	Rydla	lata 30-te XX w. (?)	
781	Budynek mieszkalny	Sadowa 1	1 ćw. XX w.	
782	Budynek mieszkalny	Saperów 1, 3	ok. 1930	
783	Budynek mieszkalny	Saperów 2, 4	ok. 1930	
784	Budynek mieszkalny	Saperów 5, 7	ok. 1930	
785	Budynek mieszkalny	Saperów 6, 8	ok. 1930	
786	Budynek mieszkalny	Saperów 9, 11	ok. 1930	
787	Budynek mieszkalny	Saperów 10, 12	ok. 1930	
788	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 1	ok. 1930	
789	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 1a	lata 30-te XX w.	
790	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 2	lata 30-te XX w.	
791	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 3	lata 30-te XX w.	
792	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 4	lata 30-te XX w.	
793	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 5	lata 30-te XX w.	
794	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 6	lata 30-te XX w.	
795	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 7	lata 30-te XX w.	
796	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 8	lata 30-te XX w.	
797	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 9	lata 30-te XX w.	
798	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 10	lata 30-te XX w.	
799	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 11	lata 30-te XX w.	
800	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 13	lata 30-te XX w.	
843	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 14	lata 30-te XX w.	
801	Budynek mieszkalny	Siemiradzkiego 16	lata 30-te XX w.	
802	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 1	ok. 1930	
803	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 2	ok. 1930	
804	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 3	ok. 1930	
805	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 4, 6	ok. 1930	
806	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 7	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków, zawiadomienie z dnia 05.04.013r.
807	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 8	ok. 1930	
808	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 9	ok. 1930	
809	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 10	ok. 1930	
810	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 11	ok. 1930	
811	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 12	ok. 1930	
812	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 13	ok. 1930	
813	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 15	ok. 1930	
814	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 17	ok. 1930	

815	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 19	ok. 1930	
816	Szpital Powiatowy	Sienkiewicza, dz. 780/34	1928-1930	Nr rej. L-686/A, data wpisu: 15.05.2015
817	Park szpitalny	Sienkiewicza, dz. 780/34	lata 30-te XX w.	
818	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 26	kon. lat 20-tych XX w.	
819	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 27, 27a	ok. 1930	
820	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 28	kon. lat 20-tych XX w.	
821	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 30	kon. lat 20-tych XX w.	
822	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 31	ok. 1930	
823	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 32	lata 20-te XX w.	
824	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 35	ok. 1930	
825	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 39	ok. 1930	
826	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 41	ok. 1930	
827	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 42	kon. lat 20-tych XX w.	
828	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 48	ok. 1930	
829	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 50	ok. 1930	
830	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 52	ok. 1930	
831	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 54	ok. 1930	
832	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 55, 57	1 ćw. XX w.	
833	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 59, 61	ok. 1930	
834	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 63, 65	ok. 1930	
835	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 67	ok. 1930	
836	Trafostacja	Sienkiewicza	ok. 1930	
837	Budynek mieszkalny	Sienna 1, 3	ok. 1930	
838	Budynek mieszkalny	Piotra Skargi 1	XIX/XX w.	
839	Budynek mieszkalny	Piotra Skargi 3	ok. 1930	
840	Budynek mieszkalny	Piotra Skargi 5	ok. 1930	
841	Budynek mieszkalny	Piotra Skargi 7	ok. 1930	
842	Budynek mieszkalny	Piotra Skargi 9	ok. 1930	
843	Budynek mieszkalny	Piotra Skargi 11	ok. 1930	
844	Budynek mieszkalny	Piotra Skargi 13	ok. 1930	
845	Magazyn solny, ob. magazyn	Pl. Solny 1	2 poł. XVIII w.	Nr rej. 368, data wpisu: 22.05.1963
846	Budynek mieszkalny	Pl. Solny 2-2a	kon. XIX w.	
847	Budynek mieszkalny	Spacerowa 3	ok. 1930	
848	Budynek mieszkalny	Spacerowa 5	1 ćw. XX w.	
849	Budynek mieszkalny	Spacerowa 7	ok. 1930	
850	Budynek mieszkalny	Spacerowa 9	1 ćw. XX w.	
851	Budynek mieszkalny	Spacerowa 11	1 ćw. XX w.	
852	Budynek mieszkalny	Spacerowa 19	1 ćw. XX w.	
853	Budynek mieszkalny	Spokojna 6	1 ćw. XX w.	
854	Budynek mieszkalny	Struga 1	ok. 1930	
855	Budynek mieszkalny	Struga 2	ok. 1930	
856	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 2	kon. XIX w.	
857	Budynek mieszkalny	Szarych	ok. 1900	

		Szeregów 3		
858	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 4	1 ćw. XX w.	
859	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 5	kon. XIX w.	
860	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 6	1 ćw. XX w.	
861	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 7	XIX/XX w.	
862	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 8	XIX/XX w.	
863	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 9	kon. XIX w.	
864	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 10	XIX/XX w.	
865	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 11	XIX/XX w.	
866	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 12	XIX/XX w.	
867	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 13	kon. XIX w.	
868	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 14	XIX/XX w.	
869	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 15	XIX/XX w.	
870	Budynek mieszkalny	Szarych Szeregów 16	ok. 1930	
871	Budynek mieszkalny	Szeroka 1	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-720/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.07.2016r.)
872	Budynek mieszkalny	Szeroka 2	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
873	Budynek mieszkalny	Szeroka 3	kon. XIX w.	
874	Budynek mieszkalny	Szeroka 4	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
875	Budynek mieszkalny	Szeroka 5	kon. XIX w.	
876	Budynek mieszkalny	Szeroka 6	kon. XIX w.	
877	Budynek mieszkalny	Szeroka 7	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
878	Budynek mieszkalny	Szeroka 9	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976
879	Budynek mieszkalny	Szeroka 10	kon. XIX w.	
880	Budynek mieszkalny	Szeroka 11	kon. XIX w.	
881	Budynek mieszkalny	Szeroka 15	pocz. XIX w.	
882	Budynek mieszkalny	Szeroka 17	XIX/XX w.	
883	Budynek mieszkalny	Szeroka 18, 18a, 18b (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Poczta 15 i	kon. XIX w.	Nr rej. 2220, data wpisu: 11.05.1976 Nowy nr rejestru L-749/A Data wpisu 21.04 2017r.

		Pocztowa 18)		
884	Ewangelicka szkoła dla chłopców, ob. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1	Szkolna 1	1936	
885	Budynek mieszkalny	Szkolna 3	4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
886	Budynek mieszkalny	Szkolna 5	4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
887	Budynek mieszkalny	Szkolna 6	4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków razem z nr 8
888	Budynek mieszkalny	Szkolna 7	4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
889	Budynek mieszkalny	Szkolna 8	4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków razem z nr 6
890	Budynek mieszkalny	Szkolna 9	kon. XIX w.	
891	Budynek mieszkalny	Szkolna 11	4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
892	Budynek mieszkalny	Szkolna 12	pocz. XX w.	
893	Budynek mieszkalny	Szkolna 13	kon. XIX w.	
894	Budynek mieszkalny	Szkolna 14	kon. XIX w.	
895	Budynek mieszkalny	Szkolna 15	kon. XIX w.	
896	Budynek mieszkalny	Szkolna 18	ok. 1930	
897	Budynek mieszkalny	Szkolna 19	ok. 1930	
898	Budynek mieszkalny	Szkolna 20	ok. 1930	
899	Budynek mieszkalny	Targowa 8	ok. 1930	
900	Budynek mieszkalny	Tetmajera 1, 3	lata 30-te XX w.	
901	Budynek mieszkalny	Tetmajera 4, 6	lata 30-te XX w.	
902	Budynek mieszkalny	Tetmajera 5, 7	lata 30-te XX w.	
903	Budynek mieszkalny	Tetmajera 8, 10	lata 30-te XX w.	
904	Budynek mieszkalny	Tetmajera 9, 11	lata 30-te XX w.	
905	Budynek mieszkalny	Tetmajera 12, 14	lata 30-te XX w.	
906	Budynek mieszkalny	Tetmajera 13, 15	lata 30-te XX w.	
907	Budynek mieszkalny	Tetmajera 16, 18	lata 30-te XX w.	
908	Budynek mieszkalny	Tetmajera 17, 19	lata 30-te XX w.	
909	Budynek mieszkalny	Tetmajera 20	lata 30-te XX w.	
910	Willa Jaekela, ob. budynek mieszkalny	Topolowa 2	3 ćw. XIX w.	
911	Budynek mieszkalny	Topolowa 10	1 ćw. XX w.	
912	Zespół zabudowy dworca kolejowego	Towarowa 2	1871, 1 ćw. XX w.	
913	Budynek mieszkalny	Towarowa 5	1871	skreślony z ewidencji zawiadomienie RZD.5133.152.2020 z dnia 02.02.2021r.
914	Budynek mieszkalny	Traugutta 2	kon. XIX w.	
915	Budynek mieszkalny	Traugutta 3	4 ćw. XIX w.	
916	Budynek mieszkalny	Traugutta 4	kon. XIX w.	
917	Budynek mieszkalny	Traugutta 5	kon. XIX w.	
918	Budynek mieszkalny	Traugutta 6	kon. XIX w.	
919	Budynek mieszkalny	Traugutta 7	kon. XIX w.	
920	Budynek mieszkalny	Traugutta 8	XIX/XX w.	
921	Budynek mieszkalny	Traugutta 9	kon. XIX w.	Wpisać do rejestru

				zabytków
922	Budynek mieszkalny	Traugutta 11	kon. XIX w.	
923	Budynek mieszkalny	Traugutta 12	ok. 1930	
924	Budynek mieszkalny	Traugutta 15	kon. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
925	Budynek mieszkalny	Traugutta 25, 27	kon. lat 20-tych XX w.	
926	Budynek mieszkalny	Traugutta 29	kon. lat 20-tych XX w.	
927	Budynek mieszkalny	Walki Młodych 3	lata 30-te XX w.	
928	Budynek mieszkalny	Walki Młodych 4	lata 30-te XX w.	
929	Budynek mieszkalny	Walki Młodych 5	lata 30-te XX w.	
930	Budynek mieszkalny	Walki Młodych 6	XIX /XX w.	
931	Budynek mieszkalny	Walki Młodych 7	XIX/XX w.	
932	Budynek mieszkalny	Walki Młodych 8	ok. 1930	
933	Budynek mieszkalny	Walki Młodych 12	ok. 1930	
934	Cmentarz ewangelicki, ob. część zach. cmentarza komunalnego	Wandy- Wyspiańskiego	1795	
935	Cmentarz ewangelicki (tzw. nowy), ob. na terenie wsch. części cmentarza komunalnego	Wandy	1867	
936	Kaplica cmentarna (na tzw. nowym cmentarzu ewangelickim), ob. kaplica ewangelicko-augsburska	Wandy	1886	
937	Cmentarz katolicki, ob. część płn. i płn.-wsch. wschodniej części cmentarza komunalnego	Wandy	1871, powiększony 1892-1893	
938	Cmentarz żydowski, ob. skwer	skrzyżowanie Wandy - Wyspiańskiego	1877	
939	Budynek mieszkalny	Wandy 2	XIX/XX w.	
940	Budynek mieszkalny	Wandy 2a	XIX/XX w.	
941	Budynek mieszkalny	Wandy 3	ok. 1900	
942	Budynek mieszkalny	Wandy 4	ok. 1930	
943	Budynek mieszkalny	Wandy 5	ok. 1900	
944	Budynek mieszkalny	Wandy 6	ok. 1900	
945	Budynek mieszkalny	Wandy 7	ok. 1900	
946	Budynek mieszkalny	Wandy 8	ok. 1900	
947	Budynek mieszkalny	Wandy 9	ok. 1900	
948	Budynek mieszkalny	Wandy 10	ok. 1900	
949	Budynek mieszkalny	Wandy 11	XIX/XX w.	
950	Budynek mieszkalny	Wandy 12	ok. 1900	
951	Budynek mieszkalny	Wandy 17	ok. 1900	
952	Budynek mieszkalny	Wandy 19	ok. 1900	
953	Budynek	Waryńskiego 1	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2209, data

	mieszkalny			wpisu: 04.05.1976
954	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 2	kon. XIX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
955	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 3	1 ćw. XX w.	
956	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 4	ok. 1930	
957	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 6	pocz. XX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
958	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 8	kon. XIX w.	
959	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 10	kon. XIX w.	
960	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 12	pocz. XX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
961	Budynek mieszkalny	Waryńskiego 14	pocz. XX w.	Nr rej. 2209, data wpisu: 04.05.1976
962	Budynek mieszkalny	Wąska 1	1 ćw. XX w.	
963	Budynek mieszkalny	Wąska 4	ok. 1930	
964	Budynek mieszkalny	Wąska 8	ok. 1930	
965	Budynek mieszkalny	Wesoła 2	kon. XIX w.	
966	Budynek mieszkalny	Wesoła 3	XIX/XX w.	
967	Budynek mieszkalny	Wesoła 4	XIX/XX w.	
968	Budynek mieszkalny	Wesoła 6	kon. XIX w.	
969	Budynek mieszkalny	Wesoła 7	XIX/XX w.	
970	Budynek mieszkalny	Wesoła 8	kon. XIX w.	
971	Budynek mieszkalny	Wesoła 9	XIX/XX w.	
972	Budynek mieszkalny	Wesoła 10	kon. XIX w.	
973	Budynek mieszkalny	Wesoła 11	XIX/XX w.	
974	Budynek mieszkalny	Wesoła 12	XIX/XX w.	
975	Budynek mieszkalny	Wesoła 13	XIX/XX w.	
976	Budynek mieszkalny	Wesoła 14	XIX/XX w.	
977	Budynek mieszkalny	Wesoła 15	kon. XIX w.	
978	Budynek mieszkalny	Wesoła 16	kon. XIX w.	
979	Budynek mieszkalny	Wesoła 17	kon. XIX w.	
980	Budynek mieszkalny	Wesoła 18	kon. XIX w.	
981	Budynek mieszkalny	Wesoła 19	ok. 1900	
982	Budynek mieszkalny	Wesoła 20	ok. 1900	
983	Budynek mieszkalny	Wesoła 22	kon. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
984	Budynek mieszkalny	Wesoła 24	XIX/XX w.	
985	Budynek mieszkalny	Wiejska 1	1 ćw. XX w.	
986	Budynek mieszkalny	Wiejska 3	1 ćw. XX w.	
987	Budynek mieszkalny	Wiejska 4	ok. 1930	
988	Budynek mieszkalny	Wiejska 6	ok. 1930	
989	Budynek mieszkalny	Wiejska 7	ok. 1930	
990	Budynek mieszkalny	Wiejska 9	1 ćw. XX w.	
991	Budynek mieszkalny	Wiejska 11ab	1 ćw. XX w.	
992	Budynek mieszkalny	Wiejska 12	ok. 1930	
993	Budynek mieszkalny	Wiejska 13	ok. 1930	
994	Budynek mieszkalny	Wiejska 14	ok. 1930	
995	Budynek mieszkalny	Wiejska 15, 17	ok. 1930	
996	Budynek mieszkalny	Wiejska 18	ok. 1930	
997	Budynek mieszkalny	Wiejska 20	ok. 1930	
998	Budynek mieszkalny	Wiejska 21	ok. 1930	
999	Budynek mieszkalny	Wiejska 22	ok. 1930	
1000	Budynek mieszkalny	Wiejska 23	ok. 1930	
1001	Budynek mieszkalny	Wiejska 24	ok. 1930	
1002	Budynek mieszkalny	Wiejska 25	ok. 1930	

1003	Budynek mieszkalny	Wiejska 27	ok. 1930	
1004	Budynek mieszkalny	Wilcza 7	ok. 1930	
1005	Budynek mieszkalny	Wilcza 14	ok. 1930	
1006	Budynek mieszkalny	Wilcza 20, 22	ok. 1930	
1007	Budynek mieszkalny	Wilcza 24, 26	ok. 1930	
1008	Budynek mieszkalny	Wiśniowa 2	1 ćw. XX w.	
1009	Budynek mieszkalny	Witosa 2	pocz. XX w.	
1010	Budynek mieszkalny	Witosa 3	kon. XIX w.	
1011	Budynek mieszkalny	Witosa 4	XIX/XX w.	
1012	Budynek mieszkalny	Witosa 8	kon. XVIII w.	
1013	Budynek mieszkalny	Witosa 9	kon. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
1014	Budynek mieszkalno-usługowy	Witosa 10	kon. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
1015	Budynek mieszkalny	Witosa 12	2 ćw. XIX w.	
1016	Budynek mieszkalny	Witosa 13	kon. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków
1017	Budynek mieszkalny	Witosa 14	2 ćw. XIX w.	
1018	Budynek mieszkalny	Witosa 16	2 ćw. XIX w.	
1019	Szpital św. Józefa, ob. Samodzielny Publiczny ZOZ	Witosa 18 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Witosa 18b)	4 ćw. XIX w., 1 ćw. XX w.	
1020	Budynek mieszkalny, ob. obiekt użyteczności publicznej (do rejestru zabytków wpisany jako internat ZSZ nr 1)	Witosa 19	kon. XVIII w.	Nr rej. 2225, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-531/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 15.10.2012r.)
1021	Budynek mieszkalny (oficyna)	Witosa 20	kon. XIX w.	
1022	Budynek mieszkalny	Witosa 21	XIX/XX w.	
1023	Budynek mieszkalny	Witosa 22, 22a	1912	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-535/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 29.10.2012r.)
1024	Budynek mieszkalny	Witosa 23	2 ćw. XIX w.	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976
1025	Budynek mieszkalny	Witosa 28	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-517/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 08.08.2012r.)
1026	Budynek mieszkalny	Witosa 32	kon. XIX w.	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976
1027	Budynek mieszkalny	Witosa 38	1909	Nr rej. 2230, data wpisu: 11.05.1976
1028	Budynek mieszkalny	Wodna 2	kon. XIX w.	
1029	Budynek mieszkalny	Wodna 4	ok. 1800	

1030	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 1	lata 20-te XX w.	
1031	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 2	1910	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-534/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 17.10.2012r.)
1032	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 4	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-572/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.04.2013r.)
1033	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 5	1 ćw. XX w.	
1034	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 8	ok. 1900	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
1035	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 9	pocz. XX w.	
1036	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 10	ok. 1910	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
1037	Skwer	skrzyżowanie Wojska Polskiego – Św. Barbary	pocz. XX w. (?)	
1038	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 11	kon. XIX w.	
1039	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 13	XIX/XX w.	
1040	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 14	kon. XIX w.	
1041	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 16	kon. XIX w.	
1042	Willa	Wojska Polskiego 17	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
1043	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 18	kon. XIX w.	
1044	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 20	kon. XIX w.	
1045	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 20a	kon. XIX w.	
1046	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 21	kon. XIX w.	
1047	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 22	1 ćw. XX w.	
1048	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 23	kon. XIX w.	
1049	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 24	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-520/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 13.08.2012r.)
1050	Budynek mieszkalny	Wojska	kon. XIX w.	

		Polskiego 25		
1051	Budynek usługowy	Wojska Polskiego 26	1 ćw. XX w.	
1052	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 27	pocz. XX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
1053	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 28	1 ćw. XX w.	
1054	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 29	kon. XIX w.	
1055	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 31	XIX/XX w.	
1056	Willa na terenie Huty Pauliny, ob. budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 32	1 ćw. XX w.	
1057	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 33	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
1058	Zespół zabudowy Huty Pauliny, późn. Fabryki kotłów „Fakot”, ob. Groclin Service Sp. z o.o.	Wojska Polskiego 34	ok. 1852, 3 ćw. XIX w., 1 ćw. XX w., 2 poł. XX w.	
1059	Ogród na terenie Huty Pauliny	Wojska Polskiego 34	po 1852	
1060	Budynek mieszkalny na terenie Huty Pauliny	Wojska Polskiego 34	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976
1061	Trafostacja	Wojska Polskiego	lata 30-te XX w.	Obiekt rozebrany
1062	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 35	XIX/XX w.	
1063	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 36	4 ćw. XIX w.	
1064	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 37	kon. XIX w.	Nr rej. 2208, data wpisu: 04.05.1976 nowy nr rej. L-547/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 09.01.2013r.)
1065	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 38	XIX/XX w.	
1066	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 39	lata 30-te XX w.	
1067	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 40	XIX/XX w.	
1068	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 41	ok. 1930	
1069	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 42	XIX/XX w.	
1070	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 46, 46a, 46b, 46c, 46d, 46e	lata 20-te XX w.	
1071	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 48	XIX/XX w.	

1072	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 49	ok. 1930	
1073	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 50	1 ćw. XX w.	
1074	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 53	1 ćw. XX w.	
1075	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 54	1 ćw. XX w.	
1076	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 56	1 ćw. XX w.	
1077	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 59	1 ćw. XX w.	
1078	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 61	1 ćw. XX w.	
1079	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 62	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków zawiadomienie z dnia 05.04.2013r.
1080	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 66	ok. 1930	
1081	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 67	ok. 1930	
1082	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 68	ok. 1930	
1083	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 69	ok. 1930	
1084	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 73	ok. 1930	
1085	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 74	ok. 1930	
1086	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 75	ok. 1930	
1087	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 76	ok. 1930	
1088	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 77	ok. 1930	
1089	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 78	ok. 1930	
1090	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 80	ok. 1930	
1091	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 81, 82	ok. 1930	
1092	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 83	ok. 1930	
1093	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 84	ok. 1930	
1094	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 86	ok. 1930	
1095	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 88	ok. 1930	
1096	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 90	ok. 1930	
1097	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 94	ok. 1930	
1098	Budynek mieszkalny	Wojska Polskiego 96	ok. 1930	

1099	Wieża ciśnień na terenie wodociągów miejskich, ob. Stacji Uzdatniania Wody nr 1	Wojska Polskiego	1903 (proj. 1902)	Wpisać do rejestru zabytków
1100	Budynek na terenie wodociągów miejskich, ob. Stacji Uzdatniania Wody nr 1	Wojska Polskiego	1903	
1101	Most podnoszony	Wolności al.	1927	Nr rejestru zabytków L-489/A z dnia 25.04.2012r.
1102	Stocznia rzeczna i pochylnia	Wolności al. 1	po 1880, lata 20-te XX w.	skreślono z rej. zabytków: łącznik pomiędzy warsztatem mechanicznym a budynkiem administracyjno-socjalnym zawiadomienie z dnia 29.05.2012r.
1103	Port miejski	Wolności al.	1897	
1104	Przystań klubu wioślarskiego	Wolności al. 1	1934	
1105	Budynek mieszkalny	Wolności al. 2	4 ćw. XIX w.	
1106	Dom strzelecki, ob. budynek usługowy	Wolności al. 8	1827, 1844-1845	
1107	Kamienica – NIE ISTNIEJE (na tym miejscu współczesny budynek usługowy)	dawniej Wrocławska 2, róg ulic Wrocławskiej i Zjednoczenia. Budynek przy ob. Wrocławskiej 2 bez wartości zabytkowej		Nr rej. 1502, data wpisu: 15.02.1965
1108	Budynek mieszkalny	Wrocławska 4	ok. 1900	Nr rej. 2217, data wpisu: 05.05.1976
1109	Budynek mieszkalny	Wrocławska 3	XIX/XX w.	
1110	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 6	4 ćw. XVIII w.	Wpisać do rejestru zabytków razem z nr 8
1111	Budynek mieszkalny	Wrocławska 7 7A, 7B	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2217, data wpisu: 05.05.1976 nowy nr rej. L-581/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 28.05.2013r.)
1112	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich,	Wrocławska 8	1769	Wpisać do rejestru zabytków razem z nr 6

	ob. budynek usługowo-mieszkalny			
1113	Budynek mieszkalny	Wrocławska 9	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2256, data wpisu: 09.07.1976
1114	Plebania braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 10	1770	Wpisać do rejestru zabytków
1115	Budynek, właśc. piekarnia, dom braci i dom przełożonego gminy braci morawskich — NIE ISTNIEJE	dawniej Wrocławska 11		(w miejscu zlokalizowany jest współczesny blok mieszkalny przy Wrocławskiej 11-11a) Nr rej. 2236, data wpisu: 11.05.1976
1116	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 12	1765	Wpisać do rejestru zabytków
1117	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 13	1768	Wpisać do rejestru zabytków
1118	Gospoda braci morawskich, ob. restauracja i hotel	Wrocławska 14	1766, 4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
1119	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 15	1767	Wpisać do rejestru zabytków
1120	Dom rodziny założyciela fabryki nici Johanna Davida Gruschwita na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 16	1766, ok. 1850 (przebudowa)	Decyzja w sprawie wpisania do rejestru zabytków 11.10.2018r. L-809/A
1121	Willa współwłaściciela fabryki nici Heinricha Gruschwita, ob. obiekt sakralno-mieszkalny (wpisany do rejestru zabytków jako budynek o charakterze pałacowym „Agora”)	Wrocławska 16a	ok. 1850	Nr rej. 3211, data wpisu: 16.04.1984
1122	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob.	Wrocławska 18	1765	Nr rej. 367, data wpisu: 22.03.1963 nowy nr rej. L-597/A

	budynek mieszkalny			(zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 31.07.2013r.)
1123	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wrocławska 19	3 ćw. XVIII w. (przed 1774)	Nr rej. 1503, data wpisu: 15.02.1965
1176	Ogród braci morawskich	Wrocławska	przed 1759, po 1764	
1124	Cmentarz braci morawskich (zlikwidowany)	Skrzyżowanie Wrocławskiej – Muzealnej	1745, po 1764, kon. XIX w.	
1125	Zespół zabudowy fabryki nici „J. D. Gruschwitz & Söhne” (późn. „Gruschwitz-Textilwerke A.-G.”), późn. Nowosolska Fabryka nici „Odra”	Wrocławska 20	2 poł. XIX w., 1919, po 1937	Rozebrano część tj. budynek przędzalni lnu i bawełny oraz łączniki
1126	Browar (budynek administracyjno-biurowy, budynek słodowni, warzelni i laboratorium, rozlewnia piwa beczkowego, rozlewnia piwa butelkowego, leżakownia, fermentownia, budynek mieszkalny)	Wrocławska 21	1880, 1907 (przebudowa warzelni, dobudowa kotłowni), 1916 (nadbudowa leżakowni, późn. słodowni) Skreślone z rej. zabytków: maszynownia, kotłownia i komin	Nr rej. 2214, data wpisu: 05.06.1976 Decyzja o skreśleniu części zespołu z dnia 26.09.2012r., wydana przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
1127	Ogród fabryki braci morawskich, późn. browaru	Wrocławska	przed 1759, po 1764, pocz. XX w.	
1128	Willa na terenie fabryki nici, ob. nieużytkowana	Wrocławska 22	pocz. XX w.	Nr rej. L-598/A data wpisu: 07.08.2015r.
1129	Budynek mieszkalny	Wrocławska 24	ok. 1930	
1130	Budynek mieszkalny	Wrocławska 28	pocz. XX w.	
1131	Spichrz zbożowy na terenie Rejonowego Przedsiębiorstwa Przetwórczego Przemysłu Paszowego „Bacutil”, ob. Wytwórni Pasz „Solpasz” Sp. z o.o.	Wrocławska 30	pocz. XX w.	
1132	Budynek mieszkalny	Wrocławska 34	4 ćw. XIX w.	
1133	Budynek mieszkalny	Wrocławska 35-	ok. 1900	

		35a		
1134	Budynek mieszkalny	Wrocławska 36	ok. 1930	
1135	Budynek mieszkalny	Wrocławska 37-37b	4 ćw. XIX w.	
1136	Budynek mieszkalny	Wrocławska 39-39a	4 ćw. XIX w.	
1137	Budynek mieszkalny	Wrocławska 40	ok. 1930	
1138	Budynek mieszkalny	Wrocławska 45	4 ćw. XIX w.	
1139	Budynek mieszkalny	Wrocławska 46	4 ćw. XIX w.	
1140	Budynek mieszkalny	Wrocławska 47-47a	1921	
1141	Budynek mieszkalny	Wrocławska 49-51b	1921	
1142	Budynek mieszkalny	Wrocławska 53	kon. XIX w.	
1143	Budynek mieszkalny	Wrocławska 55	kon. XIX w.	
1144	Budynek mieszkalny	Wrocławska 59	kon. XIX w.	
1145	Budynek mieszkalny	Wrocławska 61a-61d	kon. XIX w.	
1146	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalno-usługowy	Wróblewskiego 2 (w wojewódzkiej ewidencji zabytków pod adresem Wróblewskiego 2a)	1765/1766	Wpisać do rejestru zabytków
1147	Magazyn solny, ob. hurtownia (wpisany do rejestru zabytków jako magazyn zbożowy)	Wróblewskiego 3	4 ćw. XVIII w.	Nr rej. 363, data wpisu: 22.03.1963
1148	Budynek mieszkalny na terenie kolonii braci morawskich, ob. budynek mieszkalny	Wróblewskiego 4	1774, pocz. XX w.	
1149	Budynek usługowo-mieszkalny	Wróblewskiego 5	kon. XIX w.	
1150	Siedziba firmy spedycyjnej braci morawskich „Meyerotto”, ob. budynek usługowo-mieszkalny	Wróblewskiego 6	4 ćw. XVIII w., pocz. XX w.	Wpisać do rejestru zabytków
1151	Sklep braci morawskich, ob. budynek użyteczności publicznej	Wróblewskiego 7	przed 1774, lata 60-te XX w. (nadbudowa)	
1152	Budynek mieszkalny	Wróblewskiego 8	4 ćw. XIX w.	
1153	Zbór braci czeskich (właściwie morawskich)	Wróblewskiego 9	1769, 1961 (dobudówka)	Nr rej. 3269, data wpisu: 15.02.1993
1154	Dom diaspory braci morawskich, ob. budynek użyteczności	Wróblewskiego 9a	4 ćw. XIX w., 2 poł. XX w. (nadbudowa)	Wpisać do rejestru zabytków

	publicznej			
1155	Budynek mieszkalny	Wróblewskiego 10	4 ćw. XIX w.	
1156	Dom sióstr i szkoła braci morawskich, ob. internat ZSP nr 2	Wróblewskiego 11	1789, lata 60-te XX w. (przebudowa)	
1157	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 1	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
1158	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 3	4 ćw. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków jako część kamienicy nr 1, wpisanej do rejestru pod nr 2226, data wpisu: 11.05.1976
1159	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 5	pocz. XX w. (przed 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
1160	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 7	pocz. XX w. (przed 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976 nowy nr rej. L-532/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 16.10.2012r.)
1161	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 9	pocz. XX w. (przed 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
1162	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 10	kon. XIX w.	
1163	Willa	Wyspiańskiego 11	pocz. XX w. (po 1907)	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
1164	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 12	XIX/XX w.	Nr rej. 2226, data wpisu: 11.05.1976
1165	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 13	1911	
1166	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 14	kon. XIX w.	
1167	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 15	ok. 1930	
1168	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 16	kon. XIX w.	
1169	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 17	XIX/XX w.	
1170	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 17a	XIX/XX w.	
1171	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 19	XIX/XX w.	
1172	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 21	pocz. XX w.	
1173	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 23	pocz. XX w.	
1174	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 25	XIX/XX w.	
1175	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 27	XIX/XX w.	
1176	Budynek mieszkalny	Wyspiańskiego 31	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków, zawiadomienie z dnia 22.03.2013r.

1177a	Cmentarz żydowski	Skwer przy u. Wyspiańskiego	1877	Karta ewidencyjna Nowa Sól 38 (AZP 65-16/64) – cmentarz żydowski
1177	Apteka	Wyzwolenia 2	1828, XIX/XX w.	
1178	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 3	4 ćw. XIX w.	
1179	Urząd pocztowy, ob. budynek usługowy	Wyzwolenia 4	1840, pocz. XX w.	
1180	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 5	4 ćw. XIX w.	
1181	Budynek mieszkalno-usługowy	Wyzwolenia 7	1893	Wpisać do rejestru zabytków
1182	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 9-9a	4 ćw. XIX w.	
1183	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 10	kon. XIX w.	
1184	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 11	kon. XVIII w., 4 ćw. XIX w.	
1185	Hotel, ob. budynek usługowy	Wyzwolenia 12	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 3267, data wpisu: 11.12.1992
1186	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 14	4 ćw. XIX w.	
1187	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 15	4 ćw. XIX w.	
1188	Budynek mieszkalno-usługowy	Wyzwolenia 16	pocz. XX w.	Wpisać do rejestru zabytków
1189	Wnętrze sklepu mięsnego – NIE ISTNIEJE	Wyzwolenia 16		Nr rej. 2229, data wpisu: 11.05.1976
1190	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 17	kon. XIX w.	
1191	Budynek usługowy	Wyzwolenia 18	kon. XIX w.	
1192	Budynek mieszkalny	Wyzwolenia 19	4 ćw. XIX w.	
1193	Budynek mieszkalny	Zamiejska 3	ok. 1930	
1194	Budynek mieszkalny	Zamiejska 5	ok. 1930	
1195	Budynek mieszkalny	Zamiejska 6	ok. 1930	
1196	Budynek mieszkalny	Zamiejska 7	ok. 1930	
1197	Budynek mieszkalny	Zamiejska 8	1 ćw. XX w.	
1198	Budynek mieszkalny	Zamiejska 9	1 ćw. XX w.	
1199	Budynek mieszkalny	Zamiejska 10	1 ćw. XX w.	
1200	Budynek mieszkalny	Zamiejska 11	ok. 1930	
1201	Budynek mieszkalny	Zamiejska 14	ok. 1930	
1202	Budynek mieszkalny	Zamiejska 16	1 ćw. XX w.	
1203	Budynek mieszkalny	Zamiejska 17	ok. 1930	
1204	Budynek mieszkalny	Zamiejska 18	ok. 1930	
1205	Budynek mieszkalny	Zamiejska 19	1934	
1206	Budynek mieszkalny	Zaułek 3	ok. 1930	
1207	Budynek mieszkalny	Zielona 3, 5	ok. 1930	
1208	Budynek mieszkalny	Zielona 4	pocz. XX w.	
1209	Budynek mieszkalny	Zielona 6	ok. 1900	
1210	Budynek mieszkalny	Zielona 7, 9	ok. 1930	
1211	Budynek mieszkalny	Zielona 8, 10	ok. 1930	
1212	Budynek mieszkalny	Zielona 12, 14	ok. 1930	
1213	Budynek mieszkalny	Zielona 16, 18	ok. 1930	
1214	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 2	XIX/XX w.	
1215	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 4	ok. 1930	
1216	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 5	1 ćw. XX w.	
1217	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 6	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2254, data wpisu: 12.07.1976 nowy nr rej. L-550/A

				(zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 17.01.2013r.)
1218	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 7	ok. 1930	skreślony z ewid. zabytków, zawiadomienie z dnia 17.04.2013r.
1219	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 8	1 ćw. XX w.	
1220	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 9, 11	1 ćw. XX w.	
1221	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 10	XIX/XX w.	
1222	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 12, 14	kon. XIX w.	
1223	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 15	1 ćw. XX w.	
1224	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 16	1 ćw. XX w.	
1225	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 17	1 ćw. XX w.	
1226	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 18	1 ćw. XX w.	
1227	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 19	XIX/XX w.	
1228	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 20	XIX/XX w.	
1229	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 21	pocz. XX w.	
1230	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 23, 24	1 ćw. XX w.	
1231	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 25	XIX/XX w.	
1232	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 26	1 ćw. XX w.	
1233	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 27	1 ćw. XX w.	
1234	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 28	1 ćw. XX w.	
1235	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 29	1 ćw. XX w.	
1236	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 30	1 ćw. XX w.	
1237	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 31	1 ćw. XX w.	
1238	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 32	1 ćw. XX w.	
1239	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 33	1 ćw. XX w.	
1240	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 34	1 ćw. XX w.	
1241	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 35	ok. 1930	
1242	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 36	1 ćw. XX w.	Nr rej. 2255, data wpisu: 09.07.1976
1243	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 37	ok. 1930	
1244	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 38	1 ćw. XX w.	
1245	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 39	1919	
1246	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 40	1 ćw. XX w.	
1247	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 41	ok. 1930	
1248	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 42	1 ćw. XX w.	
1249	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 43	1 ćw. XX w.	
1250	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 44	1 ćw. XX w.	
1251	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 46	1 ćw. XX w.	
1252	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 48	ok. 1930	
1253	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 52, 54	ok. 1930	
1254	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 56	1 ćw. XX w.	
1255	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 58	1 ćw. XX w.	
1256	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 64	ok. 1930	
1257	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 66	ok. 1930	
1258	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 68	ok. 1930	
1259	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 70, 72	ok. 1930	

1260	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 74	ok. 1930	
1261	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 76	1 ćw. XX w.	
1262	Budynek mieszkalny	Zielonogórska 80	ok. 1930	
1263	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 1	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1264	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 3	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-570/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 22.03.2013r.)
1265	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 4	1898	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1266	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 5	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-519/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 13.08.2012r.)
1267	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 6	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-638/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 28.01.2014r.)
1268	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 7	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1269	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 8	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1270	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 9	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1271	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 10	4 ćw. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-575/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 24.04.2013r.)
1272	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 11	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1273	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 12	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1274	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 13	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1275	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 14	1910	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1276	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 15	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1277	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 16	ok. 1910	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1278	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 18	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1279	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 20	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976

1280	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 22	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-637/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 28.01.2014r.)
1281	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 24	XIX/XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-509/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 03.07.2012r.)
1282	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 26	ok. 1900	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-576/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 25.04.2013r.)
1283	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 28	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-563/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 07.03.2013r.)
1284	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 30	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976 nowy nr rej. L-518/A (zawiadomienie o zmianie nr rej. z dnia 08.08.2012r.)
1285	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 32	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1286	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 34	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1287	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 36	kon. XIX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1288	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 38	pocz. XX w.	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1289	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 40	ok. 1900	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1290	Willa, ob. Państwowa Szkoła Muzyczna	Zjednoczenia 42	1913	Nr rej. 2235, data wpisu: 11.06.1976
1291	Budynek mieszkalny	Zjednoczenia 46	kon. XIX w.	Wpisać do rejestru zabytków
1292	Park miejski	Zjednoczenia	1927-1930	
1293	Budynek mieszkalny	Żabia 1	ok. 1930	
1294	Budynek mieszkalny	Żabia 2	ok. 1930	
1295	Areszt przy budynku sądu	Żeromskiego 2	1907-1909	
1296	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 3	ok. 1930	
1297	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 4	ok. 1930	
1298	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 6	ok. 1930	

1299	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 7	ok. 1930	
1300	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 8	1 ćw. XX w.	
1301	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 10	1 ćw. XX w.	
1302	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 11	ok. 1930	
1303	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 12	1 ćw. XX w.	
1304	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 14	1 ćw. XX w.	
1305	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 16	ok. 1930	
1306	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 18	ok. 1930	
1307	Budynek mieszkalny	Żeromskiego 22a	1 ćw. XX w.	
1308	Budynek mieszkalny	Żwirki i Wigury 1	XIX/XX w.	
1309	Budynek mieszkalny	Żwirki i Wigury 2	kon. XIX w.	Nr rej. 2224, data wpisu: 11.05.1976

Uzasadnienie

Zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2021 poz. 1372 ze zm.) gmina w zakresie zadań własnych realizuje sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Obowiązek sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada na gminę art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021 poz. 710 ze zm.).

Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Zgodnie z zapisem w/w ustawy, program ten ma na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami przyjmuje uchwałą Rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Opracowany Program opieki nad zabytkami dla miasta Nowa Sól, został zaopiniowany pozytywnie przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze.

W związku z powyższym zasadne jest podjęcie przedmiotowej uchwały.

PREZYDENT MIASTA
Nowa Sól
Jacek Milewski